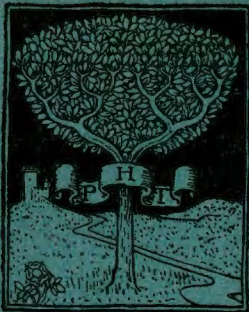

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

1902

UTGIFVEN

AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

GENOM

F. U. WRANGEL

SÄLLSKAPETS SEKRETERÄRE

ÅRG. IV

HÄFT. I

INNEHÅLL:

Stockholms öfverståthållare (forts.). Af N. v. D. (Med två porträtt)	sid. 1.
Slägtanteckningar af Jakob Turesson och Ture Jakobsson Rosengren samt Sven Ribbing. Meddel. af K. H. KARLSSON	» 18.
Fänrik B. J. von Breitholtz dagbok under fångenskap i Ryssland 1808 och 1809. Meddel. af T. J. P.	» 22.
Studier och anteckningar. Af HUGO SAMZELIUS (forts.)	» 48.
Ett bref från Magnus Stenbock till Haqvin Spegel. Meddel. af HERMAN LUNDSTRÖM	» 64.
Konung Theodors af Corsica sigill. Af C. M. C.	» 66.
Ur den grefliga Bondeska porträttsamlingen på Vibyholm m. fl. den Bondeska ätten tillhöriga egendomar (forts.)	» 68.
Personhistorisk litteratur	» 70.
Smärre personhistoriska meddelanden	» 77.
Frågor	» 79.
Svenska Autografsällskapet	» 80.

BILAGA.

Svenska porträtt i samlingar vid Upsala universitet. Ark 3 och 4.

PORTRÄTT.

CLAS TOTT, THURE GUSTAF RUDBECK. Ur den grefliga Bondeska porträttsamlingen nr 7—18, GUSTAF III (2 portr.), GÖRAN GYLLENSTIERNNA, JOHAN IHRE, KARL XI, KARL XIII, KRISTINA, MARIA EUFROSYNE, HEDVIG CHARLOTTA NORDENFLYCHT, BÖRJE ROMMEL, NILS V. ROSENSTEIN, OLOF RUDBECK D. Ä., JOHANNES RUDBECKIUS.

Stockholms öfverståhållare.

Af N. v. D.

Grefve Clas Tott.

Af den gamla förnåma danska adelsslægten Tott hade under 1500-talet en gren blifvit i Finland bofast. Till denna gren hörde landshöfdingen Henrik Classon Tott, hvilken genom sitt giftermål med Sigrid Wasa, Erik XIV:s dotter, skulle skänka ätten ökad glans. Deras son Åke, känd lika mycket för sin våldsamhet som för sin tapperhet, blef en af Gustaf II Adolfs ryktbaraste krigare och slöt som riksråd och fältmarskalk. Gift 1:a gången med Sigrid Bielke efterlemnade han en enda son Clas.

Denne föddes 1630, förlorade tidigt sin moder och blef vid 10 års ålder jemväl faderlös. Efter vid Upsala akademi bedrifna studier och derstädet 1647 hållen disputation begaf han sig ut på de sedvanliga resorna i främmande land. Särskildt uppehöll han sig länge i Paris, i hvars eleganta kretsar han med förkärlek synes hafva rört sig och der han förvärfvade ej blott de franska sympatier, som under hela hans följande lefnad skulle blifva för honom i så mycket bestämmande, utan äfven den ridderliga belevvenhet och de utsökta maner, som voro så utmärkande för den franska adelns främste representanter. Här torde han också hafva lagt grunden till den smak för lyx och nöjen och särskildt den lust för äfventyrliga spel, som äfven de allt framgent skulle blifva hans trogne följeslagare, och, trots de stora rikedomar, han genom arf och förlänningar bekommit, samt de ansefliga inkomster, han under större delen af sin bana uppbar, hafva till följd, att han vid sin död efterlemnade ett i hög grad gäldbundet bo.

Först 1651 synes han hafva uppenbarat sig på hofvet. Manligt skön, stolt och oförskräckt, en mästare i alla idrotter och vanligen den främste pristagaren vid ringränningar och tornerspel samt dertill elegant kavaljer och intellektuellt begåfvad hade Tott

alla förutsättningar att blifva en favorit hos den unga drottningen. Också dröjde det ej länge, innan han erhöll de mest tydliga bevis på hennes bevågenhet. Redan följande år upphöjdes han i grefligt stånd, hvarvid han som grefskap bekom Carleborg med 89 hemman i Finland. Året därpå blef den 23-årige ädlingen efter hvar annat öfverkammarherre hos drottningen, riksråd och kaptenmajor af Lifgardets »adelskompani» eller »Garde de corps». 1654 blef han härjämte rikskansliråd eller rikskanslerns bisittare i kansliet samt dessutom riksstallmästare. Men ej nog härmed. Enligt en gängse tradition skall drottning Kristina jemväl arbetat på att få sin unge frände förklarad som eventuel tronarfvinge i händelse af pfalzgreffen Carl Gustafs död, och, då detta förslag mött häftigt motstånd, i stället velat förläna honom hertiglig värdighet. Sedan äfven denna plan måst uppgifvas, skall drottningen såsom ersättning hafva förärat Tott en summa af 200,000 rdr m. fl. nådevedermälen. Mot ifrågavarande hittills allmänt citerade uppgifters trovärdighet har dock en nyare forskning bestämdt upprest sig, påvisande deras osannolikhet och sökande förvisa desamma till de obestyrkta ryktenas och det lösa hofsqvallrets område.

De storartade ynnestprof, han i alla händelser af drottningen emottagit, voro af den art, att de ej gerna kunde undgå att hos en af naturen stolt och stridslysten yngling framkalla ett visst öfvermod i förening med ett högdraget och retsamt uppträdande gentemot andra. Också se vi Tott snart invecklas i häftiga tvister med än den ene än den andre af de såväl svenske som utländske herrar, hvilka omgäfvade drottningen och täflade om hennes ynnest. Så skall han efter en dylik träta med Kristinas franske läkare och synnerlige favorit Bourdelot hafva tilldelat denne en örfil, utan att denna öfvervilning minskat hans gunst hos drottningen. Alla hans rivaler läto emellertid ej behandla sig på detta sätt, och talrika dueller egde också snart rum emellan Tott och G. A. Levenhaupt, Steinberg, Dohna m. fl. af hofvets kavaljerer, i hvilka strider dock Tott tack vare sin öfverlägsna skicklighet i vapnens bruk i regeln utgick som segrare. Dylika prof på käckhet misslagade ingalunda den manhaftiga Kristina och torde snarare hafva höjt än sänkt Tott i hennes ynnest, en ynnest, som han bibehöll till hennes tronafsägelse och hvarpå han erhöll ett sista bevis, då drottningen vid detta tillfälle förmädde sin efterträdare att inköpa och till Tott skänka Ekolsunds gods i Upland.

Då med Carl X:s tronbestigning Sverige åter begynte taga en aktiv del i den europeiska politiken, yppade sig för Tott ett

GRAFVE CLAS TOTTE,
ÖFVERSTÅTHÅLLARE I STOCKHOLM 1664—1665.
(OLJEMÅLNING Å GRIPSHOLM.)

tillfälle att ådagalägga, att han ej var uteslutande hofman och slagskämpe, att i honom fanns stoff såväl till en skicklig diplomat som till en tapper och insiktsfull krigare. Först togos hans tjänster i förstnämnda afseende i anspråk. Redan i Augusti 1654 afgick han i en beskickning till sin forna beskyddarinna, drottning Kristina, hvilken då befann sig i Belgien. Han hade i uppdrag att vänligen inbjuda drottningen att återvända till Sverige och för öfrigt söka utverka, att hon under sin vistelse i utlandet måtte befordra Sveriges intressen, hvarjämte han, för den händelse Kristina ej omedelbart ville vända tillbaka utan dessförinnan göra en resa i Europa, borde besöka de hof, dit hon ärnade sig och söka der bereda henne det bästa mottagande. Efter att hafva fullgjort detta värf slöt han sig till svenska hären i Polen och tog med utmärkelse del i dess strider. Han eröfrade Neumarkt och Gebnitz samt slog derpå i en fäktning 6,000 polacker på flykten. Befordrad till generalmajor anförde han svenska förtrupperna vid framryckandet mot Warschau 1656 och begynte det stora slaget derstädes, då han med stor djerfhet och kraft sammandrabbade med de mot svenska hären vildt framstormande litauernerna och kastade dem tillbaka till deras förskansningar.

Sedan han derefter ånyo utsändts i diplomatiska värf, denna gång till Paris, och dervid lyckats förmå franska regeringen att med såväl penningar som bona officia bistå det af talrika fiender beträngda Sverige, fick han, hemkommen derifrån, åtfölja Carl X på hans berömda tåg mot Danmark och var vid öfvergången öfver Bälterna en af svenskarnes anförare. Då svenska krigsmakten sålunda segerrik stod på Själlands jord, företog Tott en rekognoscering ända under Köpenhamns kanoner, dervid han fann staden i ett mycket dåligt försvarstillstånd. Han sökte nu, berättas det, öfvertyga konungen om, att ett tillfälle vore inne, som kanske aldrig skulle återkomma, nämligen att genom hufvudstadens tagande med storm i ett slag eröfra hela Danmarks rike och erbjöd sig att sjelf verkställa anfallet, svarande med sitt hufvud för dess framgång. Men den eljest dristige Carl X syntes denna plan för äfventyrlig, han hade redan fattat beslut om fredsunderhandlingars öppnande och meddelade nu Tott, att han till ett af sina ombud utsett den danske öfverlöparen Corfitz Ulfeld. Harmsen utropade härvid Tott, att han ej kunde tro, att Carl skulle vilja så förödmjuka Danmarks konung, att han till honom som underhandlare sände denne landsförrädare. Då sjöd vasa-blodet öfver hos kung Carl, som tilltalade Tott sålunda: »I synes

mig vara något sufficient. Kanske rinner det er i sinnet, det ni är af konung Eriks blod; men kommen ihåg», fortsatte han, i det han reste sig och satte handén i sidan, »att jag är konung Carl IX:s dotterson och Sveriges konung». Tott bugade sig endast till svar och gick sin väg lika stolt som han kommit.

Detta upptråde, som hvars sagesman uppgifves den sedan så ryktbare Johan Gyllenstierna, synes emellertid icke hafva stört det goda förhållandet emellan Tott och hans konung. Efter fredsslutet erhöll Tott, nu vorden generallöjtnant, i uppdrag att färdas genom de nyförvärfvade landskapen och mottaga nycklarna till deras fästningar. Sedan var han konungen följaktig till Holstein och deltog i de rådssammankomster, hvilka i Juli 1658 i Gottorp och Wismar höllos och hvarvid beslut fattades att ånyo angripa Danmark. I de derpå följande striderna tog han äfven verksam del, anförde avantgardet vid svenskarnes inryckande i Själland, utmärkte sig vid Köpenhamns belägring och ledde vid försöket att med storm intaga staden det anfall, som öfver Amager riktades mot Kristianshavn, dervid han dock lika litet som de andre svenske anförarne förmådde betvinga de med förtviflans mod kämpande danskarnes motstånd.

Med Carl X:s död var det slut med Totts krigiska bedrifter, men i stället öppnades nu för hans statsmannabegåfning ett rikt verksamhetsfält. Då svenska regeringen gent emot kejsarens och Rysslands planer på Polen ansåg sig vara i behof af Frankrikes stöd och hjälp, sändes Tott i april 1661 på en utomordentlig ambassad till detta sistnämnda land. Ingen kunde väl heller vara mera skickad att vid det lysande franska hofvet representera vårt land än han. Fransman till bildning, uppfattning och umgänges-sätt, talande det franska språket med fulländad färdighet visste han tillika att upptråda med ett personligt behag, en stolt värdighet och en slösande prakt, hvilka voro i hög grad egnade att imponera bland detta för yttre glans så känsliga folk. Men härtill kom äfven hos honom en som det synes obestridlig diplomatisk förmåga. Också lyckades han väl i sitt värf och avslöt i Septem-ber i Fontainebleau ett fördrag, som tillförsäkrade Sverige rika subsidier mot förbindelse att med vapenmakt skydda valfriheten vid ett stundande tronföljareval i Polen samt söka derstädes befrämja valet af en fransk prins. Då emellertid kort derefter polska riksdagen beslöt att ej företaga något sådant val, så länge den nu regerande konungen lefde, blef denna traktat redan följande år upphäfd.

1662 återvände Tott till Sverige och intog sin plats i råds-kammaren. Ehuru i allmänhet en varm vän af Frankrike och dess intressen synes han dock ingalunda afgjort hafva slutit sig till sin i detta fall liktänkande forne rival M. G. De la Gardies anhängare utan i allmänhet förstätt, att intaga en själfständig ställning emellan de kämpande partierna, endast låtande sig ledas af hvad han ansåg befodra fosterlandets väl. Också se vi honom, fastän i sin enskilda hushållning en slösare som få, åtminstone till en början söka bistå den ädle och kloke riksskattmästaren Gustaf Bonde i hans sträfvanden att hejda det våldsamma slöseri med statens medel, för hvilket De la Gardie städse var en förespråkare, och i allmänhet att genom sparsamhet och ett hofsamt fullföljande af den en gång beslutade reduktionen söka betrygga en lugn och fredlig samhällsutveckling, om ock sedermera hos honom sympatierna för en mera djerf och handlingskraftig politik togo öfverhand. Genom sin oberoende, fosterländska hållning vann han äfven stort anseende bland sina embetsbröder och allmänheten, ett anseende, som tillväxte, i samma mån partiförbistringen och hätskheten emellan de öfriga rådsherrarne ökades och framkallade missnöje och ringaktning i landet.

Då Schering Rosenhane 1664 afled, utsågs Tott till hans efterträdare som öfverståthållare i Stockholm. Från hans korta förvaltnings-tid af detta embete förtjenar nämnas, att i hufvudstaden under dessa år en stadsvakt af 48 man upprättades, att fängelset, som hittills inrymts i slottet, blef flyttadt till en särskild byggnad, samt att en inquarteringskommission tillsattes. Redan följande år blef emellertid Tott förflyttad till ett vidsträcktare verksamhetsområde, då han utnämndes till generalguvernör i Liffland. Samtidigt erhöll han äfven fältmarskalksvärdigheten och befullmäktigades kort derefter att föra »direktionen öfver armén i Estland, Liffland och Ingermanland».

I Riga uppträdde Tott med stor ståt och omgaf sig med ett »hof», som uppgick till flera hundra personer. Som lifmedikus hade han, hvilken var »mycket öm till sin helsa, varandes till flussen mycket benägen», medfört den unge Urban Hjärne. Mellan den lysande ädlingen och den snillrike vetenskapsmannen uppstod från denna tid en varm tillgifvenhet, och Tott blef sedan alltjemt Hjärnes nitiske gynnare, äfven sedan denne af ledsnad vid Riga öfvergifvit sin beskyddare, understödde honom frikostigt och intresserade sig lifligt för hans studier. Så lät han den unge mannen företaga en resa till Aachen för att inhemta kännedom

om mineralbrunnar, i förhoppning att denne sedan i Sverige skulle kunna uppdaga sådana brunnar, om hvilkas förekomst i det på mineralier så rika landet Tott var öfvertygad. Sålunda torde måhända Tott kunna tillräknas en del af äran utaf Medevis upptäckande.

1669 togos hans diplomatiska tjenester åter i anspråk af regeringen, och ånyo var det Sveriges intressen med hänsyn till Polen det gälde att bevaka vid det konungaval, som der nu skulle ega rum. Äfven här visste han att uppträda på ett sätt, som mäktigt imponerade. Särskildt vid sitt intåg i Warschau skall han hafva utvecklat en ståt, hvartill man knappast derstädes förut skådat maken, men hvarför kostnaden också vida öfvergick den af regeringen härför anslagna summan.

Efter att 1671 hafva återvändt till Stockholm och tagit liflig del i de underhandlingar, som ledde till allianstraktaten med Frankrike samma år, sändes han följande år som ambassadör till det franska hofvet. Här gingo hans sträfvanden ut på att med bibehållande af det franska förbundet söka åt Sverige bevara freden. Enda möjligheten att vinna detta mål var att söka medla förlikning emellan Frankrike och dess fiender. Omsider lyckades man åstadkomma, att en fredskongress 1673 sammanträdde i Cöln. Tott, jemte tvenne andra svenska herrar, arbetade här med mycken ifver på att försona de stridande. De ansågo sig hafva goda utsigter att häruti lyckas och hade redan framställt yrkande på allmän vapenhvila, då plötsligt Ludvig XIV i spetsen för en stor här ryckte mot Maestricht och dermed tycktes vilja göra slut på alla förhoppningar. Tott, som så länge och med sådan ifver arbetat för freden och nu såg alla sina planer hota att ramla, skyndade full af harm till franska högkvarteret och gjorde den stolte monarken så allvarsamma föreställningar, att denne häraf fick den uppfattningen, att Sverige numera tillhörde hans fienders antal. Alla hans bemödanden voro dock förgäfves. Krigslågan upplammade allt starkare, och slutligen förväddes äfven Sverige, till följd af sitt förut ingångna alliansfördrag, att taga del i den allmänna striden.

Tott hade i det längsta sökt förhindra detta steg och, sedan hans förmedlingsförsök strandat, med kraft arbetat för bildandet af ett utanför de krigförande makterna stående tredje parti, till hvilket Sverige skulle höra och som endast skulle hafva freden till ändamål. Han lyckades väl omsider vinna konung och råd för sin uppfattning, men den långa tidsutdräkten och den brist på be-

slutsamhet, regeringen ådagalade, föranledde planens misslyckande. Förgäfvets hade Tott i sina bref hem oförtrutet manat till skyndsamt och kraftiga åtgärder. I ett bref, skrivet i slutet af 1673 och som kan betraktas som hans politiska testamente, framhåller han särskildt med all tydlighet nödvändigheten att fatta ett klart beslut och med styrka utföra detsamma. Men tillika varnar han för den smak för yppighet och lättja, som hotade att insöfva den svenska nationen. Endast en återgång till förfädrens enkla manlighet och alla tillgängliga medels användande till stärkande af rikets försvar skulle kunna rädda landet ur den hotande faran. Det var tidens mest slösaktige ädling, som af det fruktansvärda politiska läget ingifvits dessa allvarliga betraktelser, så stridande mot de grundsatser, som tidigare gjort sig gällande i hans lefnad.

Då riksmarsken Carl Gustaf Wrangel, svenska härens utsedde öfverbefälhafvare, i början af 1674 insjuknade, förmäles han med förbigående af flere äldre fältmarskalkar hafva föreslagit Tott till sin efterträdare. Denne kom likväl aldrig att tillträda den ärofulla posten. Han afled nämligen i Paris den 15 Juli samma år, 44 år gammal.

Med sina förtjenster och sina fel företer Clas Tott onekligen en slående likhet med sin tids franske ädlingar, hjeltarne från La Frondes dagar, dessa de sista representanterna för det döende chevaleriet med dess trotsande mod, dess älskvärda lättsinne och käck obändighet, men hos hvilka äfven drag framträda, hvilka förebåda den nya typ, som håller på att utbilda sig, den fine, belevade verldsmannen, grand-seigneuren, som bidrog att göra Ludvig XIV:s hof till ett mönster för hela Europa, och som ej blott var hofman utan stod färdig att vid första kallelse föra sin konungs härar mot fienden eller hos en främmande monark bevaka sitt lands intressen. Ja, Clas Tott skulle måhända kunna sägas i sin lefnad just framställa öfvergången emellan dessa båda typer. I sin ungdom full af öfvermod och stridslust, af nöjestörst och praktbegär, se vi honom småningom utvecklas till en ädling i detta ords bästa bemärkelse, till en verklig prydnad för sitt stånd och sitt land. Af den vilde slagskämpan och pojaktige öfversittaren blef en på samma gång tapper och klokt beräknande krigare, af den glänsande hofmannen och favoriten en klarsynt, energisk och varmt fosterländsk statsman, som ej blott genom praktfullt yttre uppträdande utan äfven genom en förening af kraft och hofsamhet förstod att värdigt representera sitt lands intressen, samt en älskvärd verldsmän och en ädel mecenat, hvar-

om hans uppförande särskildt mot Urban Hjärne men äfven andra fall bär vittne. Ej blott som sin tids mest lysande svenske ädling utan äfven som en af dess noblaste, ridderligaste och mest tilltalande gestalter förtjenar därför Clas Tott att af efterverlden ihågkommas.

Clas Tott hade vid 25 års ålder äktat Anna Margareta Oxenstierna, en sondotter till den store rikskanslern. Sedan hon efter ett 8-årigt barnlöst äktenskap 1672 afidit, synes hos enklingen hafva uppstått tankar på ett nytt gifte. Han uppdrog nämligen från Paris åt Hjärne att i Sverige bland högadelns döttrar åt sig utse en brud. Döden afbröt emellertid dessa planer, och med Clas Tott utslocknade den greffliga ätt, han sjelf bildat.

Friherre Thure Gustaf Rudbeck.

Släkten Rudbeck inkom från Danmark i slutet af 1500-talet och vann inom kort ett fräjdadt namn i vår odlingshistoria. Den väldige Vesteråsbiskopen Johannes Rudbeck och hans son den snillrike, mångfrestande Olof Rudbeck d. ä. höra helt visst till tidehvarfvets ryktbaraste personligheter. Äfven den sistnämndes son Olof Rudbeck d. y. fortgick med heder i sin faders fotspår och förvärfvade anseende som en framstående vetenskapsman. Med hans söner beträdde ätten nya banor. Den äldste Olof blef kapten vid Uplands regemente och afled vid unga år, efterlemnande enkan Maria Törne med tre späda barn i bekymmersamma omständigheter.

En af sönerna, Thure Gustaf, född 1714, blef till följd häraf upptagen i sin farfaderns hus och erhöll der sin uppfostran. Vid 17 år trädde han i krigstjenst, genomgick de lägre graderna och blef 1739 fänrik vid Lifgardet. Med detta kommenderades han ut i det ej långt derefter utbrutna ryska kriget. Förlagd på Åland försvarade han här i spetsen för en ringa styrka under 3 $\frac{1}{2}$ månader med lysande tapperhet förposten vid Brändö. Han befordrades nu 1743 till löjtnant. Hemsänd till Stockholm som kurir fick han bevittna dalkarlarnes intåg derstädes och utmärkte sig ånyo, då han i 3 dagar utan att blifva aflöst höll riddarholmsbroarna besatta och dermed hindrade de upproriske att på denna sida framtränga till slottet. Någon tid derefter anställdes han som öfveradjutant vid den i Skåne med anledning af danskarnes hotande rörelser koncentrerade armén. I slutet af samma år blef

FRIHERRE THURE GUSTAF RUDBECK,
ÖFVERSTÅTHÅLLARE I STOCKHOLM 1772.
(OLJEMÅLN. TILLH. KAMMARHERREN FRIH. R. RUDBECK).

Rudbeck, som vid detsammas början endast varit fänrik, utnämnd till major vid Uplands regemente, vid hvilket regemente han 5 år senare steg till öfverstelöjtnant.

Nyss hemkommen från ryska kriget hade han med dristigt mod kastat sig in i den nu pågående riksdagens fäjder. Men härutinnan olik det stora flertalet unga officerare af den lägre adeln, slöt han sig från början helt och afgjordt till det parti, som ifrade för en lugn och fredlig samhällsutveckling i motsats mot hattarnes krigslystna, äfventyrliga statskonst eller, som han sjelf uttryckte det, det »fogliga partiet» i motsats till det »häftiga». Klok och måttfull, vän af ordning och sparsamhet men tillika modig och oförsagd kände han sig lifligt manad att bekämpa den politik, hvars bedröfliga verkningar han under det nu pågående fälttåget på så nära håll fått erfarat. Redan i sitt första anförande riktade han skarpa hugg mot en del hattledare, de der, enligt hans förmenande, sökte bemäktiga sig de unga oerfarne riksdagsmännens förtroende för att leda dem efter sina egna ärelystna planer. Men på samma gång talade han varmt för frid och enighet. Från första början vann han en bemärkt ställning på riddarhuset och, säger tidens främste skildrare, »bragte ofta med sina häftiga och rakt fram riktade anfall hattarne till undfallenhet och tystnad». Sitt fosterländska sinnelag visade han äfven då, när krigsfaran från Danmark yppade sig, och åtskilliga utkommenderade officerare sökte qvardroja vid riksdagen för att i stället deltaga i dess strider. Rudbeck prisade nu dem, som utan tvekan dragit åstad, »beredde att offra lif och blod för fäderneslandet, hvilket de skattade för högre ära än att ligga qvar vid riksdagarne af åtrå och ärelystnad att regera».

Rudbeck slog sig efter fredsslutet ned på sitt majorsboställe, gifte sig 1746 med Magdalena von Mentzer och blef en synnerligen driftig och omtänksam landthushållare. Sin verksamhet som sådan utvidgade han småningom mer och mer. Vid svärmoderns död tillöste han sig Tidaholm i Vestergötland och inköpte sedermera Edsberg i Upland, hvarjemte han på arrende öfvertog Ultuna kungsgård. Längre fram blef han äfven egare af Husby och Ervalla. Genom sträng hushållning och en god skötsel lyckades han med tiden afbetala den betydliga gäld, hvari han i och för dessa förvärf måst sätta sig, och vann efter hand en ganska ansenlig förmögenhet.

Med denna trägna sysselsättning som jordbrukare förenade han alltjemt ett synnerligen verksamt deltagande i det politiska

lifvet. Vid riksdagen 1747 betraktades han redan som en af mösspartiets »bästa och modigaste talare» och fortfor att söka göra det så hett som möjligt för sina motståndare. Vid den följande riksdagen gjorde han sig särskildt bemärkt genom sina häftiga angrepp på hattregeringen och sina skarpa uttalanden mot de utomordentliga domstolar och det angifvareväsen, hvilka under hattarnes välde så rikligen frodats och orsakat så mycket ofta oförskyldt lidande. Då konungen i sina stridigheter med rådet vid denna tid mer och mer begynte söka ett stöd hos mösspartiet, blef äfven Rudbeck en persona grata vid hofvet, och det dröjde ej länge, innan man sökte göra sig försäkrad om hans hjälp vid ett blifvande försök till våldsamt utvidgning af konungamakten. Planer till en revolution i sådan riktning hade länge varit föremål för öfverläggningar i konungaborgen. Men först sedan utgången af talmans- och utskottsvalen vid 1756 års riksdag gäckt alla förhoppningar om målets vinnande på laglig väg, togo dessa statskuppstankar en bestämd form. Det gälde nu att vinna den väpnade stykan för saken och särskildt de militära befälhafvarne. Sedan man fått ett tillräckligt antal af dessa på sin sida, synes meningen först hafva varit, att de af dem förda trupperna skulle sammandragas till Upsala, derifrån de med konungen i spetsen skulle tåga mot Stockholm och der framtvinga den ökade konungamyndighet, som ständerna ej syntes vara benägna att frivilligt medgifva. Bland dem, på hvilka man trodde sig härvidlag kunna räkna, var äfven öfverstelöjtnant Rudbeck, en vigtig bundsförvant, ty med honom skulle följa Uplands regemente. Allt säges hafva varit förberedt för företagets utförande, hvilket måhända ej saknade utsigt till framgång. Men Rudbecks vägran att taga del i detsamma lär gjort hela planen om intet. Helt visst var han en alltför varm vän af sitt lands frihet för att med dess uppoffrande vilja köpa sitt partis seger öfver än så förhatliga motståndare. Han synes emellertid det oakadt fortfarande hafva åtnjutit konungaparets förtroende och skall hafva författat den förklaring, konungen efter revolutionskomplottens upptäckande nödgades afgifva, och hvari Adolf Fredrik sökte förneka all andel i densamma samt lofvade att hädanefter styra riket efter dess lagar.

Hattarne hade sålunda vunnit en lysande seger öfver det förenade hof- och mösspartiet. Men segern födde öfvermod och ett återuppvaknande af den krigs- och äfventyrslystnadens anda, som utmärkt dem redan vid deras första framträdande men som efter det ryska fälttågets bedröfliga utgång för en tid förlorat sin nim-

bus. Då nu Europas främsta makter förenade sig för att krossa konung Fredrik II af Preussen, syntes de makttagande i Sverige tillfället vara inne att genom att taga del i det allmänna anloppet utan större risk eller kostnad skörda ära och byte. Så beslöts det pommerska kriget, som med gäckande af alla dessa stolta förhoppningar skulle komma att nästan uteslutande medföra förödmjukelser och lidanden och omsider genom sina verkningar från väldet störta dem, som varit dess upphofsmän.

Till öfverbefälhafvare för svenska hären utsågs till en början fältmarskalken v. Ungern-Sternberg, en af mösspartiets ledare, hvilken genast till sina generaladjutanter valde två framstående partivänner. En af dem var Rudbeck, som sålunda kom att taga en betydelsefull del i krigets första skeden. Ungern-Sternbergs befälstid blef dock ej långvarig. De af den dåliga utrustningen och de bristfälliga förberedande anordningarne beroende ringa resultatet af det första inryckandet på fientligt område väckte stort missnöje i Sverige och särskildt hos dem, hvilka framkallat kriget och hvilka genast voro färdige att kasta skulden på öfverbefälhafvaren och hans generaladjutanter; ja några af partiets ytterlighetsmän torde hafva gått ända derhän att söka göra dessa högt aktade män rent af misstänkta för landsförräderi. De följande krigsåren, under hvilka hattarnes främste generaler, den ene efter den andre, med lika liten framgång öfvertogo fältherrestafven, skulle nog samt visa, att det ej var i den militära ledningen man hufvudsakligen hade att söka orsaken till den bedröfliga utgången.

Rudbeck utnämndes nu 1758 till öfverste vid Björneborgs regemente. Han öfverreste följande år till Finland för att mottaga detsamma, men hemkallades snart för att tillträda presidiet i generalkrigsrätten. 1760 blef han öfverste vid Uplands regemente och tågade med detsamma åter ut till Pommern.

Då kallelsen till 1760 års riksdag utfärdades, var Rudbeck en af de officerare, som skyndade att öfvergifva sin post vid hären för att taga del i riksmötesförhandlingarne. Helt visst ser det här ut, som om partiintresset hos honom gjort sig gällande på bekostnad af den militära plikttroheten om icke rent af patriotismen. Men man må dock besinna, att det här gälde störtandet af en regering, som han ansåg för sitt land förderflig samt återställandet af en efterlängtd och välbehöflig fred, hvilka syftmåls vinnande otvifvelaktigt af honom ansågs vara af större vikt än ett deltagande i strider, om hvilkas gagn för Sverige väl ingen mer gjorde sig några förhoppningar. Dessutom var han utsedd till re-

gementsfullmäktig och hade i denna egenskap en särskild anledning att infinna sig vid riksdagen.

Det olyckliga kriget och det bedröfliga finansiella läget hade uppväckt ett missnöje med regeringen, som delades äfven af en stor del af hattpartiet. Oppositionen erhöll sålunda till en början öfverhand jemväl på riddarhuset, hvilket hade till följd, att Rudbeck insattes i sekreta utskottet och, sedan rådets främste män tvungits att afgå, af elektorerna uppfördes på förslag till rådsvärdigheten. Men icke förgäfves hade han genom sitt häftiga, ofta utmanande uppträdande sårat och retat sina motståndare. Preste- och borgarestånden, i hvilka hattpartiet förfogade öfver en fast och pålitlig majoritet, ströko hans namn från förslaget. Denna omständighet torde näppeligen hafva minskat hans parlamentariska stridslust. Särskildt egnade han sig nu med ifver åt de ekonomiska frågorna, och han insattes äfven i den vixelberedning, som skulle söka afhjelpa den rådande förvirringen i myntväsendet. Han uppträdde här som en entusiastisk anhängare af den bekante ekonomiske skriftställaren Nordencrantz och understödde ifrigt dennes skarpa angrepp mot förvaltningen af banken och mot vixelkontoren såsom utgörande de egentliga orsakerna till finansernas bedröfliga tillstånd. I ett förträffligt memorial drog han äfven ånyo i fält mot alla extra domstolar och kommissioner, hvilkas afskaffande han fordrade. Han framkallade med detta förslag en väldig storm på riddarhuset men lyckades emellertid utverka ett beslut, att dylika domstolar ej hädanefter skulle få emellan riksdagarna förordnas. Vidare talade han med kraft för freden och bidrog väsentligt att framkalla sekreta utskottets beslut att ofördröjligen öppna underhandlingar derom. Då mot riksdagens slut hofvet började närma sig hattpartiet, deltog Rudbeck jemte flere af mössledarne i de under dess auspicier öppnade underhandlingarne emellan partierna, hvilka förmenades hafva till syfte att försona desamma. Men någon utvidgning af konungamakten synes han ej varit villig att medgifva, och i samma mån planen att med hattarnes hjälp söka ernå en sådan allt tydligare framträdde, började han äfven att afbryta sina förbindelser med hofvet.

Hattpartiets politiska misstag och främst dess oerhörda miss-hushållning hade emellertid i hela landet framkallat en häftig förbittring mot såväl partiets grundsatser som dess ledande män. Redan vid den nyss avslutade riksdagen hade förebuden till den annalkande stormen låtit höra sig. Snart skulle densamma fullt bryta ut och i sitt våldsamma anlopp bortsopa det system, som

i nära 30 år beherskat Sverige, störtat det i onyttiga krig, ödelagt dess drätsel men helt visst äfven alstrat många väckelser på såväl det andliga som det ekonomiska området. Då riksdagen åter 1765 samlades, hade mössorna afgjord majoritet i alla stånd. Rudbeck kallades nu af sina partivänner att intaga landtmarskalksvärdigheten, otvifvelaktigt vid denna tid den mest betydande i riket, ty landtmarskalken var ej blott det främsta ståndets talman, han var äfven ordförande i sekreta utskottet samt kunde i denna egenskap utöfva det största inflytande; och under riksdagarna var ju detta utskott i vida högre grad än det af detsamma beroende rådet att betrakta som landets egentliga regering.

Landtmarskalkskapet kom likväl kanske icke att skänka Rudbeck all den ära och tillfredsställelse, han med fog deraf kunnat vänta. Härtill bidrogo flera omständigheter. Först och främst blef mössornas majoritet på riddarhuset snart allt mer vacklande för att, sedan hofpartiets förbund med hattpartiet slutligen fullbordats, förvandlas till en afgjord minoritet. I spetsen för den nya majoriteten uppträdde härjemte den forne landtmarskalken Axel v. Fersen, hvilken med stödet af sin erfarenhet, sin auktoritet, sin öfverlägsna förmåga och främst sina anhängares talrikhet i vida högre grad än den nominelle chefen blef riddarhusets ledare. Härjemte kom Rudbeck i en skef ställning, då han gent emot sina egna partivänner i de ofrälse stånden måste söka häfda det af hans motståndare styrda riddarhusets intressen, hvarförutom hans i grunden hofsamma och för alla ytterligheter främmande natur ofta sattes på hårda prof genom de häftigaste mössornas våldsamma yrkanden, för hvilka han stundom nödgades med uppoffrande af egna tidigare uttalade grundsatser gifva vika. Så var det onekligen för honom ett bittert ögonblick, då han, som vid mottagandet af landtmarskalksstafven fält de stolta orden, att han hellre ville nedlägga densamma än tillåta förordnandet af utomordentliga domstolar, och som under hela sin riksdagsmannabana ifrigt bekämpat ifrågavarande missbruk, ej förmådde, sedan ett revolutionsförsök 1766 i Västergötland egt rum, förhindra tillsättandet af en särskild kommission för att undersöka och döma i denna sak. Dock torde han i flera fall hafva lyckats afstyrka våldsamma beslut och partiförföljelser mot misshagliga personer, ehuru han visserligen ej dermed lyckades undgå bittert klander från sina motståndare bland adeln, hvilka till och med skola hafva umgåtts med planer att afsätta Rudbeck från hans landtmarskalksbefattning.

Hans ansträngande göromål som riddarhusets och sekreta utskottets ordförande förhindrade honom icke att taga liflig del äfven i bankodeputationens arbeten i syfte att söka utreda orsakerna till statsfinansernas sorgliga tillstånd, samt i de nu pågående ifriga bemödandena att åstadkommo ett sjunkande af kursen å bank-sedlarne. Men äfven de politiska missförhållandena utgjorde föremål för hans uppmärksamhet. Då dessa enligt hans uppfattning hufvudsakligen hade sin grund deri, att sekreta utskottet ständigt obehörigen sökt inkräkta på riksdagens liksom riksdagen på Kongl. Maj:ts rätt, förmenade han det vara det nu rådande partiets främsta plikt att häri vidtaga rättelse och för framtiden omöjliggöra ett upprepande af dylika tilltag.

Hans välmenta afsigter i detta hänseende kröntes väl icke med framgång men han fick röna flera prof på sitt partis bevägenhet. Så blef han ordförande i den ny tillsatta Tulldirektionen, dervid han afsade sig det härför stadgade arvodet, hvarjemte det af ständerna föreskrefs, att han af bankfullmäktige skulle vid alla viktigare öfverläggningar hos desamma tillkallas. Äfven blef han af den nya mössregeringen befordrad till generalmajor.

Det dröjde icke länge, innan mössorna vid bemödandet att godtgöra sina motståndares felsteg vidtogo åtskilliga mindre välbetänkta, viktiga intressen stötande, åtgärder, hvilka i förening med deras ängsliga undfallenhet för Ryssland snart mot dem uppväckte en lika stor harm som den, hvilken kort förut bortsopat hattarnes välde. Vid den urtima riksdag, som regeringen till följd häraf tvangs att 1769 sammankalla, blef Rudbeck, som alltsedan förra riksdagens slut utöfvat högsta ledningen af en utaf mösspartiet anordnad agitation för att genom utgifna skrifter och ombud i landsorten söka inverka på den allmänna opinionen i landet, åter af sina vänner uppställd som kandidat till landtmarskalksvärdigheten. Men hattarne voro nu herrar i alla stånd, och Rudbeck lyckades ej ens erhålla en plats i sekreta utskottet. Han hade vid denna riksdag endast missräkningar. Förgäfves sökte han försvara regeringen mot hattarnes våldsamma anlopp, en af honom uppgjord finansplan blef ej ens af ständerna upptagen till behandling, och slutligen blef han entledigad från sin befattning vid Tulldirektionen.

Då ständerna 1771 ånyo samlades, hade väl opinionens vind åter vändt sig, så att mössorna egde majoritet i trenne stånd. Men inom adeln voro hattarne de rådande, och Rudbeck blef än en gång besegrad vid landtmarskalksvallet. Han kom dock nu in

Då
KONGL. MAJ^{TE}
På

RÅDENS Höglof. STÄNDERAS

Underdåniga och enhälliga tillstyrkande
Allernådigt utnämde

General Majoren och Commen-
deuren of Des Swards Orden

Eriherre

Högwälförne

Herr THURE G. RUDBECK

Till

Öfverståthållare Utå

Kongl. Residenc. Staden
Stockholm.

i Febr.

1772.

Den, som sin heder sätt i Mandom Witt och Dygd,
Med lika hufstämmod i Fred och örky tjenat:
Som ofprat blod och lid för älskad Efterskygd,
Och Dygdens Adelskap med Lyckans jämt förenat.

Han, af sin famlids Polck, en wörjäm kärtek winner,
Rubbien gläder sig och Wisket ler sin frögd.
För KONUNG Lag och Folk wirr RUDBECKS hjerta-brinner,
Och wi til onskans karm nu se Hans Anas högd.

Från

L. W. W. 21

i sekreta utskottet och var en af de partiledare, hvilka af Gustaf III kallades till de enskilda öfverläggningar, hvarmed afsågs att söka försona de häftigt stridande partierna. Detta s. k. kompositionsförsök strandade dock, och fäjden rasade därefter med så mycket större häftighet. Rådet störtades, men Rudbeck lyckades ej, då adelns elektorer vid valen utgjordes endast af hans afgjorde motståndare, erhålla rum på något rådsförslag. I stället blef han på initiativ af borgareståndet af ständerna den 12 Februari 1772 utnämnd till öfverståthållare. Kort förut hade han af regeringen upphöjts i friherrligt stånd.

Den nye öfverståthållaren hade ej länge innehaft sin befattning, förrän rykten om revolutionära stämplingar mot det rådande statsskicket började komma till rådets kännedom. Man beslöt nu att sända ansedde och pålitlige män till de landsorter, hvarifrån missnöje förspordes, för att taga kännedom om ställningen och lugna sinnena. I sammanhang härmed fick Rudbeck uppdrag att begifva sig till Carlskrona för att besiktiga dervarande dockbyggnad. Då han stadd på resa dit den 12 Augusti anlände till Kristianstad, hade revolutionen derstädes samma dag egt rum. Öfverståthållaren fann stadsporren stängd och vakt posterad för densamma; förgäfves åberopade han sin egen och sekreta utskottets auktoritet, förgäfves sökte han få tala vid högste befälhafvaren eller erhålla några upplysningar af vakten, han måste utan vidare besked fortsätta sin färd till närmaste gästgifvaregård. De dunkla underrättelser, han här lyckades förskaffa sig, förmådde honom emellertid att vända om och hastigt begifva sig tillbaka till Stockholm, dit han ankom den 16 på aftonen.

Nu beslöt regeringen att vidtaga kraftiga åtgärder. Men äfven konungen manades häraf att påskynda utbrottet af den länge planlagda stathvälfnings och öfverraskade genom sin snabbhet fullkomligt sina motståndare. Rådet lät fånga sig som i en fälla, de öfrige ledarne förlorade modet eller förmenade sig intet kunna göra. Rudbeck var nästan den ende, som gjorde ett försök till motvärn. Han åkte omkring i staden, ifrigt uppmanande myndigheter och enskilde till frihetens försvar, men ingen lystrade till hans ord. Man fann emellertid nu skäl att låta arresteras honom. Han fördes till slottet men blef redan tvenne dagar derefter åter försatt i frihet.

Han synes nu hafva kommit till insigt om fruktlösheten af vidare motstånd. Kanske började han äfven inse den skedda hvälfnings befogenhet. Visst är, att han begagnade sitt in-

flytande hos sina vänner bland regementscheferna för att förmå desse att finna sig i hvad som händt. Han återvann äfven snart konungens bevågenhet. Väl fick han ej behålla den öfverståthållarebefattning, till hvilken han på olagligt sätt kallats, men han blef i stället 1773 utnämnd till landshöfding i Upsala län. Detta embete beklädde han till 1782, hvarefter han tillbragte sina sista år på sitt gods Edsberg i Upland, der han i början af år 1786 afled 71 år gammal.

Thure Gustaf Rudbeck var måhända icke en man af högre snillegåfvor och hans kunskaper voro visserligen hvarken stora eller omfattande, men han var, hvad på denna tid kanske var sällsyntare, en karaktär. Han var kraftfull, energisk, oförskräckt, men tillika klok, sansad och måttfull; han var sitt partis politiska grundsatser orubbligt trogen och hans heder och redbarhet voro utan fläck. Det var väl dessa egenskaper, i förening med hans vältalighet, hans stora arbetsförmåga och hans lifliga intresse för allmänna angelägenheter, som grundat den stora auktoritet, han hos sina meningsfränder åtnjöt, som gjort honom till en af mössornas främste ledare. Härtill kom äfven, att han var både en tapper och duglig militär och en synnerligen förståndig, driftig och sparsam landthushållare, egenskaper, hvilka särskildt förvärfvade honom sympatier bland den talrika klass af indelta officerare och landtjunkare, hvilka utgjorde en så betydelsefull del af riddarhuset, ja bildade kanske sjelfva kärnan i mösspartiet. Hans fel synas hafva varit en viss häftighet och hårdhet, hvartill kom en af bristande insigter och begränsad omdömesförmåga stundom framträdande osjelfständighet, som gjorde honom beroende af andras ledning. Men trots sina svagheter framstår han otvifvelaktigt som en af den senare frihetstidens mest helgjutne, aktningvärdaste och bäste män, och, om han ock som öfverståthållare föga hunnit uträtta, har han i stället som riksdagsman lemnat ett så mycket mera hedrande minne.

Rudbeck var, som förut nämnts, gift med Magdalena von Mentzer, en synnerligen älskvärd och begåfvad qvinna, som ansågs utöfva stort inflytande på sin man äfven i politiska angelägenheter. Med henne erhöll han 11 barn, af hvilka dock endast 4 söner och 2 döttrar nådde vuxen ålder.

Slägtanteckningar¹ af Jakob Turesson och Ture Jakobsson Rosengren samt Sven Ribbing.

Meddelade af K. H. Karlsson

Anno 1518² bleff Mætta Ryningsdåtter födh Gud till loff paa Töresöo om Karinamesse tidh [^{24/11}] etc.

Anno 1547 om S: Walborgs affthen [^{30/4}]³ blef min dåtter Ingeborg Jacopzdåtter födh på Wij i Lött socken then siste dag Aprilis, dåå klåkan war 3 efftermiddag och ij leions teken. — Och⁴ afsomnade then 24 Majj Anno 1611.⁵ etc.

Anno 1548 om Allehelgonadag blef min son Twre Jacopson födh (i skytteteken) uppå Grensholm etc.

Anno 1549 om S. Bertolomei tid [^{24/8}] bleff min son Erik J. s.⁶ födh här på Grensholm vti Augusti månatt etc.

Anno 1550 bleff min dåtter Madlena Jacopzdåtter föd på Grensholm dagen för Julaaftan, [^{23/12}]⁷ tå klåkan war 3 effter middag i krabbens teken.

Anno 1551 bleff Margretta Jacopzdåtter föd på Grensholm then förste Februarij,⁷ ner klåken war 8 för middag i pissis teken.

Anno 1555 bleff Elsa Jacopzdåtter födh på Grensholm helge korsdagh, [^{24/9}]⁷ tå klåken war 3 efftermiddagh vti skyttens teken etc.

Anno 1564 then 8 Januarij emellan 3 och 4 om morgonen affsomnade then edle och welborne Fru Mætta Ryningsdåtter

¹ Dessa anteckningar finnas införda i en Handskrift tillhörig Linköpings stiftsbibliotek signerad *Samlb. r a* och vanligen kallad *Codex Grensholmensis*. De äro skrifna med trenne olika stilar, af hvilka den första omfattar åren 1578—1586, den andra åren 1591—1612 och den tredje åren 1615—1637.

² Årtal och dag saknas hos Anrep.

³ » » » » Schlegel o. Klingspor.

⁴ Tillagdt med stil n:o 3.

⁵ Årtal och dag saknas hos Schlegel o. Klingspor.

⁶ Ej omnämnd hos Schlegel o. Klingspor.

⁷ Årtal och dag saknas hos Schlegel o. Klingspor.

(på Grensholm) aff denne jamerdall, Gudh Alzmechtig han beuara hennes siell i Abrahams skiött till euig tidh.

Anno 1571 then 13 Januarij ner klåkan war 6 om afftonen affsomnade then edle och welborne man Jacop Twrson till Grensholm; aff denne jammerdall vti Söderkiöpingz² stad och bleff förd till sin sockna kyrkia Skrukabij, der han hos sin kiere husfru fru Mætta Ryningzdåtter, haffver sitt huilarum. Gud giffue dem en salig upståndelse till at erffue gudz rike till euigh tid, Amen.

Anno 1573 then 8 Nouembris² stod Twre Jacopssons bryllop vti Stocholms stad med den edle och welborne jomfru Madlena Hardt.³ Gud latte dett wara skiett sig till loff och pris och dem båden till mychen lyche och gläde. Amenn; —

Anno 1578 påskadag [²³/₃] affsombnade then edle och welbördige man Nils Ryningh till Tyresöö och bleff begraffven then 17 Aprilis vti Stocholms bykyrkia i hoga koren. Gud hugsuale hans siell vti den euige gläden och giffve honom en salig vpståndelse på den ytteste dagen.

1586. Then 29 Martii affsombnade then edle och welborne fru, fru Madlena Twre Rosengrens till Grensholms elskielige kiere husfrughe aff denna bedröffuade och sorgfulle jammerdall, Gudh alzmechtig giffue henne (för sonsens Jhesu Christi förskyllan skyll den hon j all sinn lifftid åkallad haffuer, och sig vti sin yttersta timma beffalte sin siell i wäld) en salig och gladelig vpståndelse, och latta hennes siell huilas vti Abrahams skiött till att loffua, prissa och ära tig helige trefaldeghett med alla englar och tine vtualda helgon till euig tid; — Amenn.

Anno 1591.⁴ Stodh edle welb. Ture Jacobzonns bryllop, medh then edla och welb. jungfru J. Mechtill Erichzdotter på Broxwijk fastlag söndagh [¹⁴/₉] etc.

Anno 1597 blef then edla welb. J. Jungfru Mättha Turessdotter födh, then 11 Octobris,⁵ på Grensholm.

Anno 1611 blef then edle welb. Thure Jacobson dödh på Grensholm then 24 Maij och blef begrafuen then 2 Junij. Gudh gifue honom en saligh wpstandelse.

¹ I Linköping enligt Schlegel o. Klingspor.

² Årtal och dag saknas hos Schlegel o. Klingspor.

³ Om hennes släktförhållanden se Rytterus socken af F. U. Wrangel, Bilaga n:o 20, sid. 83, hvaraf framgår att hon varit dotter till Peder Olofsson Hård och hans 2:dra fru, Kristina Tott, som blef gift 2 gg. med Johan Petersson (båt). Schlegel och Klingspor kalla henne Kardt.

⁴ 1590 enligt Schlegel o. Klingspor.

⁵ Årtal och dag saknas hos Schlegel o. Klingspor.

Anno 1612 then 2 Septembris blef then edla och welborna Fru F. Mechtill Erichzdotter dödh, Gudh hennes siell hugsuale, och blef begrafuen then 11 Octobris wthij Scrukeby.

Anno 1615 denn 23 Februarij, ² när kläckan war emillom 9 och 10 om mårگونenn, bleff min sonn Seuedh Ribbingh födh på Grensholm i fiskenns tecken etc.

Anno 1617 denn 3 majj emellom 10 och 11 om afftonnen bleff min sonn Ture Rybbinng^h ² födh på Grensholm, i leionens theken och affsommade j agustij månat Bartolomeij dag [²⁴/₈] på samma åhr. Gudh almectigh geffue honom medh alla Christrogne enn frögdefull wpståndelse etc.

Anno 1619 denn 1 September ³ när kläckan war 3 om natten bleff min sonn Ture Ribbingh födh på Grensholm wthi wågans teckenn. etc.

Anno 1621 denn Desember bleff min lilla dätter ⁴ födh om nattan, när kläckan war 1, på Grensholm. Gudh geffue henne enn frögdefull upståndellse etc.

Anno 1622 ⁵ affsommade denn edele och welbårnne fru fru Anna Ribbinng^h till Fällenas wppå Penengebij s. Jacobi dagh [²³/₇] och bleff hem fördh till Fällenas och bleff begraffuen denn 20 Ochter i sinn sochnkiyrka Solunda. Gudh hugsuale hennas siell wtij denn euige glädenn, och giffue henne enn saligh wpståndelse på denn ytterste dagenn etc.

Anno 1623 denn 26 Ochter ⁶ bleff min sonn Göstaff Ribbinng^h födh på Grensholm om natten emellan 12 och 1 wti wäderens theckenn. Gudh almectigh låte honom wpfödas i Gudz fruchtann Gudi till låff och pries, sinna föräldrar till hungnat och glädie och sigh till enn euigh saligheet, dett höre Gudh nådeligenn för sin kiäre sonns Jesu Christi skull, Amen.

Anno 1625 den 15 majj ⁷ bleff min dätter Anna Ribbingh födh på Grensholm, när kläckan war 2 efftermiddagh. Gudh den aldre högste låte henne upfödas j Gudz fruchtann j tukt och gode seder Gudi till låff, pris och ähra, sina kiäre föräldrar till myckenn hugnat och gläde och sigh till enn euigh glädie och saligheet, dett höre Gudh nådeligenn, Ammen, Ammen etc.

¹ Årtal och dag saknas hos Anrep.

² Saknas hos Anrep.

³ Dagen saknas hos Anrep.

⁴ Saknas hos Anrep.

Anrep har 1623. Fru Anna Ribbing var gift med Bo Gustafsson Båå.

⁶ Anrep har d. 12 Oktober.

⁷ » » 1626 d. 13 Maj.

Och bleff honn födh wti skyttens och stenbäckens tecken och Jupithers och Markurus planeter.

Anno 1637 stodh mitt bröllop medh denn edele och wlbårne fru, fru Anna Kyle, wppå Harbroholm, den 24 Ochtober. ^x Gudh den aldrehögste låte dett wara begynt wtij Gudz fructan, såsom och der wtij leffua, så att dett måtte wara Gudi behageligit och lända hans gudomeliga namn till låff pris och ähra, oss slächt och förwanter till mycken hungnat och gläde och sedan efter detta liffuet till enn euigh saligheet, dett höre Gudh för Jesu Christi skull Amen.

^x Årtal och dag saknas hos Anrep.

KAPTEN B. J. VON BREITHOLTZ,
F. 1786, † 1863.

Om de under kriget 1808 och 1809 fångne svensk-finske officerarnes öden i Ryssland har hittills skäligen litet varit känt. Hågkomsten af den hårda, delvis omenskliga behandling, som kom karolinerna till del, har vållat en nog allmän föreställning, att fångarna under åren 1808 och 1809 äfven haft en svår tillvaro i Ryssland. Så mycket angenämare öfverraskad blir man af nu i dagen komna anteckningar, hvilka visa, att åtminstone officerarne blefvo i det hela väl behandlade. Mildrade seder, den bildade ryska allmänhetens motvilja mot kriget med Sverige 1808 och slutligen kejsrerliga regeringens politik att, där så ske kunde, genom älskvärdhet vinna finnarnes sinnen för föreningen med Ryssland torde hafva samverkat till ett för de fångne gynnsamt resultat.

Författaren till föreliggande dagbok, *Berndt Julius von Breitholtz* var född i Lovisa den 21. februari 1786 och son till Landtmätaren Didrik Julius v. B. och hans maka i 2. giftet Anna Helena

Hästesko af Målagård. Vid 16 års ålder inträdde han såsom underofficer vid Björneborgs regemente, men öfvergick 1804 vid det värfvade Adlercreutzska regementets uppsättning till detta såsom fänrik. Han fick således icke med björneborgarne under v. Döbelns befäl kämpa i 1808 års krig utan nödgades i stället med sitt regemente öfvervara Sveaborgs bedröfliga försvar och skymfliga dagtingan, öfver hvilken harmen genljuder i hans dagbok. Återkommen ur rysk fångenskap, öfverflyttade han 1810 till Sverige, där han placerades vid Närrike-Värmlands regemente, vid hvilket han nämndes till 2. löjtnant samma år och till 1. löjtnant två år senare. Vid regementets delning stannade han vid Värmlands regemente, deltog 1814 i Fredrikshalls (Fredriksstens) belägring och nämndes följande år till kapten i regementet. 1821 blef han kompanichef, i det att han då bekom f. d. öfverstelöjtnantens kompani, hvilket samma år erhöll namnet Grums kompani. Härmed nådde hans militära bana sin kulmen. Han tog afsked 1838 och dog ogift i Karlstad den 8. augusti 1863, efterlemnande minnet af en gladlynt, älskvärd och vaken personlighet, ett intryck, som dagboken äfven gifver. Hans med redig och vacker stil skrifna dagbok ärfdes af hans broders familj, och har bokens n. v. egare Generallöjtnanten *E. J. von Breitholtz* benäget gifvit tillstånd till dess publicerande. Af redaktionella skäl har man nödgats fördela densamma på två häften, af hvilka det här föreliggande innefattar händelserna 1808. Vid tryckningen har en del stora bokstäfver utbytts med små, interpunktionen här och hvar bragts i större öfverensstämmelse med den nu brukliga samt några små tillägg om de omnämnda personerna blifvit inom klammer anförda.

Stockholm i febr. 1902.

T. J. P.

Fänrik B. J. von Breitholtz dagbok under fångenskap i Ryssland 1808 och 1809.

På dett jag ännu vid ålderns afton, ifall jag hinner den, må kunna i minnet återkalla de viktigare händelserna från ungdomstiden, har jag velat på paperet anteckna dem; de äro så mycket mera värda att af mig i minnet förvaras, som de äro samtida med mitt fosterlands olyckor, olyckor, hvilka säkerligen komma att gifva mig och mina landsmän ny riktning åt våra blifvande öden.

Såsom Fändrick vid Adlercreutzska värfvade regemente, blef jag den 3:je maj 1808 fången af ryssarna på Sveaborgs fästning tillika med nyssnämnde regemente och hela den därstädes varande garnizon. På isen utanföre Helsingfors nedlades gevären; de anammades genast af ryssarna. Oförgätligt blifver detta ögonblick. Att denna för hvarje sann krigare nedslående act äfven hos den råa soldaten väckte smärtans känslor, vittnade tåren i dess öga och den skälvande handen, han vid detta tillfelle rakte sitt befäl till sista afskedet. Här upplöstes krigsmanna sambandet, ingen befalte mera, ingen lydte mera, men alla kände huru maschinmessig hans bestämmelse som soldat varit, då förmäns magtspråk tvingat honom att lämna dett vapen, villjan och hedern så gärna behällit, för att tuckta en trolös fiende, som nu härjande beträdt dess fosterjord. Dett tillkommer historien att upplyfta den slöija, som nu och än en tid betäcker hemligheten och motifverna till denna skändeliga händelse; att en fästning sådan som Sveaborg, utan någodo egenteligt försvar, skulle öfverlämnas åt vår arffiende ryssen.

Enligt den conventjon, tillfölje hvaraf detta förräderi sattes i väret, skulle alla officerare af garnizon under påstående krig få vistas innom landet å sina vanliga hemvist. Jag ägde ett sådant hos mina föräldrar boende i staden *Ekenäs* och skyndade mig därföre dit, så fort hästar i Helsingfors kunde bekommas. Min hemkomst väckte i början hos oss en ömsesidig glädje, hälst föräldrarne sedan krigets utbrott i Februarij månad ingenting hade hört, hvarken af mig eller min yngre bror Claes,² som åtfölde arméen. Denna glädje var likväl endast en kort villa; alt omkring oss erinrade mäktigt om saker nas förändrade skick, lugnet och trefnaden voro flydda ur de gamlas boning, alla rum dit ryssarna kunnat intränga, hade af dem blifvit tagna i besittning, och nu ljudde natt och dag deras sträfva språk och vilda sånger i våra öron. I detta ångslans och bedröfvansens hemvist tycktes jag vara ämnad att länge nog tillbringa ett ovärksam samt lif, under dett vapenbröderna vid arméen ägde en afundsvärdare lott, den, att ännu få strida för frihet och fosterjord. Ett lika sorgeligt öde delade med mig alla från *Sveaborgs* och *Svartholms* fästningar hemkomna officerare, af hvilka flere vistades i och utom staden Ekenäs. Vi rådslago ofta öfver tjenligaste sättet att förändra denna vår belägenhet. Rycktet om finska arméens framgångar; att flere officerare af Sveaborgs garnizon i hemlighet försvunnit ur landet; ryska generalen Suchtelens besök i Ekenäs, där han lätt kalla samtelliga fångna officerare till sig och uppmanade oss att gå i rysk tjenst eller ock svära kejsaren tro och huldhetseden, lika med den öfriga

² *Claes Josef v. B.*, född 1788, stred såsom underlöjtnant vid Finska artilleriet vid Lappo, Ruona, Oravais m. fl. ställen med sådan utmärkelse, att han i oktober 1808 erhöil guldmedalj för tapperhet i fält. Genom konventionen i Kalix blef han i april 1809 rysk krigsfånge. Efter fredsslutet anställd vid Vendes artilleriregemente, ådrog han sig v. Cardells uppmärksamhet och vann hans synnerliga förtroende. Styresman för Mariebergs läroverk. Död 1834 såsom fälttygmästare. Fader till chefen för Svea artillerireg:te Öfverste C. G. och Generalfälttygmästaren, Generallöjtnanten m. m. *E. J. v. Breitholts*.

finska natjonen (hvilken därtill blifvit med våld tvungen,) samt då vi vägrade, att i någondera af dessa villkor ingå, hotade med fångenskap i dett inre af Ryssland; bragte sluteligen mig och Capitaine vid Nylands Jägare Otto [Fredrik] Jägerhorn [till Storby] på den tankan att fly till svenska flottan, då liggande i Korpo ström. Alt förbereddes i största hastighet genom en inspector på General Aminoffs egendom Rilax, hvilken åtog sig, att föra oss till ort och stelle.

På eft: mid: satte vi oss uti en båt utan att för någon yppa vår föresats, icke engång för våra föräldrar, på dett de genom medvetandet af vårt tagna steg icke skulle vara blottstelde för någon förföljelse af ryssarne, sedan vår flyckt blifvit uppteckt. Vi ämnade oss först till en gammal redbar man [f. d.] ryttmastern [Gustaf Adolf] Lindecrantz på Sellvik, och därifrån sednare på aftonen landvägen till Rilax, men i ödets bok stod annorlunda skrifvit. Vi mötte på Sellvik Jägerhorns bror Lieutenant Torsten [vid Adlercreutz' regemente] som kom från Åbo, och hvilken vi trott för länge sedan rest samma väg, som vi ämnade; han var däremot nu beredd, att anträda resan i fångenskapen, ärkände sig väl haft samma planer som vi att komma undan till svenska flottan, men gamla, erfarne officerare, med hvilka han rådfrågat sig i detta emne, hade afrått honom därifrån, dels af skjäl, att ehuru väl någodt heders ord att ej rymma icke blifvit af de fångna officerarne affordrat, dett lätteligen genom ett sådant steg likväl kunde anses såsom brutitt, hvilket åter alltid stemplat en officer med vanära; dels vore okänt, om icke konungen och arméen med ovalja skulle betrackta hvar och en officer af Sveaborgs garnizon, i hvilken händelse intet emploi för oss i Sverige vore att hoppas. Sedan vi tagit dessa framstelningar i närmare öfvervägande samt väntilerat saken fram och åter, beslöts, att dagen därpå återvända till staden, tagande tröst i den gamla satsen, att alt är bäst som sker. På dett vi ej skulle i ett oväntat ögonblick blifva gripne och afsände, hvilket hänt några andra officerare, anmälte vi oss sjelfve hos den i Ekenäs varande befälhafvaren såsom resefärdige i fångenskapen, då dagen till afresan blef utsatt till den 23:ie Julij.

Julij
d: 20:de

Ehuru förestälningen af en fångenskap i Ryssland ingenting kunde vara mindre än behagelig, ansåg jag min närvarande belägenhet likväl så olyckelig, att jag värkeligen längtade efter dagen, som var bestämd att göra ändring häruti.

Sedan samteliga fångarne samlats på stadens torg, skedde afresan, omgifne af beväpnade kosacker kl: 10 f: mid:, utåt samma gata, vid hvilken mina föräldrar bodde. Smärtan af skilsmessan tycktes om möijeligt hos dem fördublas vid åsyn af denna vår affärd. Sällskapet bestod af Capitaine Jägerhorn, dess broder Lieutenant Jägerhorn, Lieutenant [vid Adlercreutzska reg:tet L. F.] Aminoff, Conducteur [vid Fortifikationen Per] Granstedt och jag. Komna utom Staden, kvarblef till vår eskort endast 2:ne kossacker. Den bestelsamhet de vid början af afresan voro så angelägne att visa, gaf sig nu efter hand, den ena red före, den andra efter tåget, alt gick fredligt och väl, tills vi kommo mitt för alén, som går fram till Svartö bruk, beläget ungefär 2 $\frac{1}{2}$ mil från Ekenäs. Där ville Jägerhornarne fram för att få taga afsked

D: 23:ie

af sina föräldrar och syster, hvilka okunniga om vår så hastiga resa några dagar förut begifvit sig hit i afsigt att hälsa på ägaren Lagman Lind. Oaktat all använd möda med ord och åthäfvor, tecken och böner var dett förgäfves att kunna vinna kossackernas begifvande till denna afvikelse från stora vägen. Slutligen då Jägerhornarne gjorde min af att icke desto mindre följande fullfölja sitt förehafvande, satte kossackerne sig till motvärn med fälda pikar och spända pistoler, här var således ej annat parti att taga än afstå ifrån föresatsen. Detta kossackernas våldsamma förfarande hade vi så mycket svårare att förklara, som den befälhafvande Lieutenanten i Ekenäs, hos hvilken Jägerhornarne gjort anmälan om denna deras åstundan, låfvat tillsäga kossackerne, att vi skulle få fara upp till Svartö, och Donska kossackerna, af hvilken nation dett folket var, dessutom under sin vistelse i Finland, gjort sig kända som redbart och välvilligt, hvilket deras uppförande äfven sedermera under dett återstående af resan besannade, men troligt är, att den omtalte Lieutenanten i Ekenäs, i stället att hålla sitt löfte till Jägerhornarne, förbjudit kossackerne att låta oss afvika från stora vägen. Denna förmodan tycktes för öfrigt hans svartmuskiga och gemena uppsyn intyga. Vid framkomsten till Helsingfors anfördes väl hos Commendanten klagomål öfver kossackerna, men följderna däraf oaktat låfvad undersökning finga vi aldrig ärfara.

D: 24:de På eft: mid: anlände vi efter 13 $\frac{1}{2}$ mils resa till Helsingfors. Vid uppvaktningen hos Commendanten, General Wollkoff tillsades oss att den 27:de vara resefärdiga, emedan då en större transport af krigsfångar skulle komma att afsändas åt Ryssland. Sådana transporter hade redan flera afgått. Under dessa dagar skref jag bref hem, var bjuden på en soupée hos vår Regementsläkare Doctor [Otto O. B.] Rosenström [vid Adlercreutzska reg:tet] samt gjorde visit hos Capitainskan von Wolcker och hennes tecka dotter Fröken Jeanette. Äfven detta fordom så trefliga och lyckeliga hus, hade nu sorger och bekymmer treffat. Fru Wolcker hade sin gamla man och äldsta son vid armén utan att veta om de voro lefvande eller döda, den yngsta sonen Lieutnant Hindrick var väl hemkommen, men sjuk och fången. I denna stad, vid dett härstädes före kriget förlagda Finska Artillerie Regemente, beträdde jag 1803 såsom grad passerare min första militära bana. Huru hade likväl icke alt det glada och lekande, den då vid 17 års ålder erbjöd, nu försvunnit och i utbyte lämnat dystra och mörka aningar för framtiden.

D: 27:de Efter åter en uppvaktning hos Commendanten, blef oss tillsagt, att samma dag kl: 4 eft: mid: resan skulle anträdas, hvilket äfven skedde. Transporten utgjordes af 12 officerare hvaribland en Conducteur vid namn [Magnus Henrik] Spak [vid Fortifikationen], en öfvermåttan rolig man, gammal, kort och undersäsig, Reg:ts pastor [vid Adlercreutz regemente C. J.] Grevilius, 1 kammarskrifvare, och 8 underofficerare, alla af Sveaborgs garnizon, eskorterade af 20 man fältjägare till fots. Första nattquarteret togs på Sibbo glas bruk. Vi inquarterades i tvenne toma rum utan tillgång af sängkläder eller halm, endast med frihet för hvar och en att efter behag på dett beqvämligaste bereda sig sitt natt läger på golfvet.

Tidigt om morgonen stördes vår hvila af ryska under officerarens *D: 28:de* täta lopp ut och in genom våra rum, sysselsat som det tycktes med öfverräcknandet af oss, som i åtskilliga directjoner lågo utsträckta på golfvet. Till olycka hade Conducteur Spak råkat somna jemte sin stora kappsäck, med kappan kastad öfver dem begge, hvarigenom under officeraren i sin räkning fick en person mera än som fans på fång listan. Denna omständighet satte honom i icke litet bryderi. Slutligen, sedan befälhafvande officeren för eskorten, sjelf infunnit sig, vi samteliga kommit på benen, och öfverräckningen ånyo företogs, upptecktes mistaget till allas förnöijelse. Samma dag om aftonen skedde ankomsten till Borgo. Vi blefvo hos borgerskapet väl inqvarterade samt njöto hos dem mycken höflighet och välvilja. I staden låg ett ryskt husar regemente marschfärdigt till arméen, vackert och väl equiperat folk. Här väntade oss Lieutenant [Karl Fredrik] Kuhlefeldt [vid Adlercreutz regemente] att följande dagen göra sällskap på resan.

Tågades vidare. Emot aftonen ämnades oss nattqvarter på Forsby bruk, men ägaren Brukspatronen Falk tillkännagaf i en stolt och trotsande ton, att han ägde General Befälhafvarens frisedel för all inqvartering, samt att tillfölje däraf hans dörrar icke uppläts hvarken för svenska fångar eller några andra. Vi nödgades således fortsätta resan till nästa gästgifvare gård. Detta Herr Falks ogena och skamliga förfarande väckte emedlertid allas vår förtrytelse och visade en alt för stor contrast, emot dett bemötande vi natten förut ärfarit i Borgo. Här vid Forsby, hade någon liten afair förefallit under finska arméens retreat i Februarij månad, märken efter kulor syntes ännu i väggarne². *D: 29:de*

kl: 11 f: mid: intågade vi i Lovisa samt inqvarterades mangrant uti ett enda rum. Vi möttes genast med berättelser, att min compagnie kamrat Lieutenant [Karl] Robert Tandefeldt, sedan en månads tid suttit fången på den en mil här utanföre i hafvet belägne Svartholms fästning — Han hade under en resa till Heinola stad kommit i gräl med en rysk officer, som medförde den påfölid, att Tandefeldt vid framkomsten till Heinola, blef arresterad och hit sänd i sådan hemlighet, att ingen meniska i början viste, hvart han tagit vägen. *D: 30:de*

Såsom född i denna stad, men redan vid 4 års ålder jemte mina föräldrar flyttad härifrån, beslöt jag under min vandring i staden att utan all efterfrågan, endast ledd af dett dunkla minne jag ännu ägde af mitt fordna hem, söka rätt på vår förra bostad, och treffade äfven genast dett rätta huset, som ännu beboddes af Doctor Rohts' enka, hvars man köpt gården af mina föräldrar. Jnnan afresan, som emot all förmodan skedde kl: 10 om aftonen, skref jag bref hem. Sällskapet hade nu ökat sig till 30 personer, med prester och civila. Under officerarne, som medfölit från Helsingfors, äfvensom eskorten därifrån qvarstadsnade här i Lovisa. Vi åtföljdes härifrån endast af några kossacker, hvilka äfven vid Abborfors återvände. Om natten passerades Kymmene elf och den märkvärdiga bron som 1802 så många

² Striden ägde rum den 24. februari 1808 mellan svenskarne under Öfverste Gripenberg och ryssarne under generalmajor Orloff—Denisoff.

gångor blef om målad, och sluteligen 1803 hölt på att åstadkomma krig Sverige och Ryssland emellan. På ömse sidor om elfven vid bro ändarne, fans redutter uppförda, före kriget bevakade af ständiga gränse posteringar. Längre fram på ryska sidan såg vi ett under arbete varande vidlyftigt fästningsværk med jordvallar, som troddes äga sammanhang med den ned om Abborfors belägna Kotka fästning. Efter hela nattens oafbrutit åkande utan att af någon eskort vara ledsagade anlände vi:

D: 31:sta

kl. 1 ef: mid: till Fredrikshamn och blefvo samtliga inqvarterade hos handelsman Johan Brun i dess stora dans salon. Af Commendanten blef tillsagt, att ej flere än högst 5 af fångarne i senders skulle få visa sig i staden. Detta förbud efterfölides likväl icke så noga, emedan alla voro angelägna att få se sig omkring i den första ryska stad vi treffat, i synnerhet blef ryska kyrkan och gudstjensten i den mangrant besökt, till icke ringa nöije och förundran. Kyrkans utmärkta prackt bestod förnämligast i en mängd lysande bröstbilder af Frälsaren, Iumfru Maria, S:t Nicolaus m: fl: helgon, alla omgifna af en glänsande gloria, dels af silfver, dels förgyllda af någon annan metall, vid alla dessa brunno vax ljus. Coret eller dett aldrig heligaste, hvarinnom presten förrättade sina mysterier, skildes från sjelfva kyrkan genom ett förlåt eller afstengsell, rikt utsirat med bilder och förgyllningar. I detta förlåt var dörren, hvarigenom presten vandrade ut och in, ibland långsamt, ibland fort, emellan dett han för den församlade menigheten läste åtskilliga böner, hållande därvid en stor bok ömsom i händerna, ömsom på hufvudet. En choeur af unga karlar upprepade eller messade dessa prestens böner, som församlingen stående afhörde, under dett de ofta korsade sig, samt då och då nedfallande på knä, böide pannan emot golfvet. Staden är vacker och välbygd, befäst, samt omgifven af jordvallar. Från torget utgå alla hufvud gator i rät linea.

I den omnämde salongen passerades natten på golf, stolar och bord. På dett sednare stellet hade ibland andra kameraten Spak nedslagit sitt nattläger, men damp om natten i golfvet, hvilket i den stora salen förordsakade ett sådant dån, att alla vaknade, men ehuru hastig och oförmodad väckelsen också var, tycktes den mera förordsaka nöije än ledsnad.

*Aug: d:
1:sta*

Intogs en god fruckost, hvarvid sällskapet, för att få dricka dett älskade fosterlandets afskedsskål, från hvars gränser vi nu aflägsnades, tömde några bålar och afsjöngo svenska folksången. Under detta lofliga förehafvande presenterades för oss, den officern, som var bestämd att medfölja till Pettersburg. Han tillhörde stadens garnizon, hvilket den gula kragen utvisade, redan ett tecken, som ej ingaf oss synnerligt förtroende till mannen, emedan innom ryska arméen garnizons officerarne anses äga den sämsta conduiten. Han undfågnades äfven med några glas, hvarefter afresan påskyndades, men först skulle Herr Capitaine genom gå förteckningen på fångarne, hvilket likväl i anseende till den oordning vi stodo uti omkring bålen, icke ville lyckas. Vi ställes därför upp på ett led, och räkningen börjades ånyo. Äfven nu slog dett icke in med värkeliga förhållandet, ty punschen hade emedlertid gjort oss synnerligen benägna att skämta

med den bestålsamma Capitainen. Hvarje gång han började sin räkning till exempel från högra flygeln, smatt en bakom ledet ner till den vänstra, hvarigenom antalet öktes med en mera än som borde vara; andra gången då flyttningen gjordes tvärtom, minskades antalet med en mindre än hvad förteckningen innehöll. Slutligen instelde sig äfven Comendanten, då ordentligt upprop skedde, och vi änteligen blefvo rese färdiga. Jag qvarlämnade härstädes min ända hit med hafda chaise hos vår hederliga värd och fortsatte resan härifrån lika med de flästa andra uti öppen kibittka. Emellan denna stad och Wiborg treffas här och där vid vägen upbygda casserner, dels af sten, dels af träd, att begagnas af tågande troupper, så rymliga, att de kunna herbergera 6 a 700 Man. I flere af dem sågs troupper in-quarterade, hvilka voro under marsche till Finland. Att vi icke önskade dem synnerligen lycka på vägen, torde de förlåtit.

Såväl i Fredrikshamn som under vår nu fortsatta väg talar folket mästadelen finska eller svenska. Deras uppförande emot oss var höfligt och vänligt, ehuru alt hos dem vittnade om fattigdom och förtryck af egendoms herrarne. I en af de förstnämnda cassernerne blef oss natt-quarter anvist, där väggarne nyss voro rappade. och på golven ännu låg leran och murbruket kvar. Granris och löf från den omgifvande skogen beredde oss likväl en god hvila efter dagens mödor. Capitainen vår goda beledsagare, hade vi att tacka för så väl detta som alla andra dåliga quarter oss anvistes, ty hans enda omtanka strekte sig till underhållet af ett jemt bränvinsrus, hvarmed han lämnade Fredrikshamn. Vi sågo aldrig mera än skymten af honom vid hvarje krog eller kabatka, emedan han altid sökte sig ett så långt försprång, att då vi nalkades, han knappast hant läggas i kibittkan af sin medföljande ordonence för att i full karier hinna till nästa krog och där innan vår ankomst åter göra en liten påspädning. Efter 11 mils resa, som är afståndet emellan dessa städer, anlände vi till Wiborg öfver en lång och bred trä bro.

Middagstiden, vi blefvo genast af en rådman, som talade svenska, in-quarterade hos borgerskapet, hos hvilka en stor del af fångarne njöto mat och all förtäring fritt, en välvilja så hedrande för de fordna svenska undersåtarena. Här qvarlåg ännu en transport af förut afgångna off:re, däribland min Compag. Chef, Capitaine [G. C.] Palmfeldt, som alla före oss åter afsändes vidare. Wiborg är en vacker och temmeligen stor stad, välbefäst med dubla grafvar och höga vallar, samt har 2:ne förstäder. Dett gamla slottet, beläget på en holme, omgifves af en hög ringmur, har i öfrigt någon likhet med Tavastehus slott i Finland.

Staden underhåller en tysk theater, som flere af kammeraterne besökte. Här fans en tysk-finsk och svensk kyrka. I den sednare bevistade vi en gudstjenst. Dagen efter ankomsten gjordes almen upp-vacktning hos Guferneuren, som emottog oss höfligt men kort, här sågo vi de första balconner på husen, så almenna i ryska städerna.

Under vår härvaro passerade ett batteri artillerie och några eskadroner keijserliga gardes husarer härigenom till Finland, dett sednare folket, dyrbart klädda i charlakans pelsar och dolmor med fina svarta underkläder, hästarne utmärkt stora och vackra. Från Finland ankomme

D: 3:je

ännu några flere officerare för att öka vårt antal, däribland Lieutenant Tandefeldt, som sluppit arresten på Svartholmen. Vi utgjorde nu 35 personer vid afresan, som skedde:

D: 7:de

Vägen togs genom Pettersburgska förstaden. Ett hellande rägn, som den dagen intreffade, genomblötte oss till bara kroppen.

De finska bönderne på denna vägen röija i sitt utseende den största fattigdom; allestädes där vi nödgades anlita dem om nattqvarter eller annan gästfrihet, visades oginhet och misstroende, troligen härrörande af den våldsamma behandling de oftast ärfara af ryska militairen under dess ständiga fram och åter marscher, emedan det stundom hände, att då vi på finska språket förebrodde dem deras ohjelpsamhet emot sina nu i fångenskap vandrande fordna landsmän och trosförvanter, väckte dett ej sällan deras deltagande ända till tårar under högljudda önsknings för svenskarnes seger och deras förtryckares undergång. Emellan Wiborg och Pettersburg treffas redan flere byar bebodda af bara ryssar. Dessa byar utmärka sig genom ett mera regelbundet och olika byggnadssätt. Bonings husen äro byggda ömse sidor om en gata med gafveln däråt vända, väggarna obilade, taken branta med sirliga och utskurna taklister, äga endast ett fönster och dett på gafvell väggen, ömsesidor om hvilket gluggar äro uthugne. De öfriga husen, jämte ladugården byggda i fyrkant, äro alla under ett tak, hvarigenom den inneslutna fyrkanten bildar ett stort skjul, hvarunder man körer med hästar och åkdon. På nattqvarteren anfäktades vi jämmerligen af toraker (ett slags brungrå skalbaggar), hvilka till en otrolig myckenhet trifves i detta folkets osnygga bonings rum. Ej sällan nödgades vi fly ut på vindar och i farstugor, skattande oss lyckliga att få någödt spritat löf eller granris att ligga på, ty hö eller halm hos detta fattiga folket var denna årstiden ej tillfinnandes.

D: 9:de

I brist af hästar tvingades vi den 9:de tillbringa hela dagen i en af dessa olycks nästen; tiden fördrefs med raffel om löspenningar, ett tidsfördrif, som vid lediga stunder af sällskapet omfattades med synnerligt nöije. Om aftonen då hästarne änteligen ankommo och resan vidare skulle fortsättas, intreffade en händelse, som gaf dett öfriga sällskapet åter ämne till mycket nöije på kammeraten Spaks bekostnad. Han hade såsom för raffelspel högeligen passionerad, redan tidigt om morgonen begifvit sig ur nattqvarteret med sina 3 tärningar, hade sedan passerat dagen vid spelbordet och nu, när fråga uppstod om resan, samt hvar och en skyndade att medfå sina saker, kunde Spaken i anseende till husens likformiga utseende icke igenfinna sitt qvarter. Stadd i detta bekymmer, vandrade han gatan fram och åter, stack in hufvudet genom alla gluggar och fråkte, *säg god vänner bor jag här?* Neij! svarades från alla håll. Den kammeraten han bodde med, hade emedertid tagit vara på såväl egna som Spakens effecter, hvarföre då resan sluteligen anträdde, upphörde äfven hans stora bekymmer. Omkring 6 a 8 mil från Wiborg passerar man en liten elf kallad Systerbäck, hvilken fordom en tid utgjort gränsen emellan Sverige och Ryssland; en stor sten port står ännu kvar vid elfven med ryska vapnet på ena sidan. Dessa dagar mötte oss flere ryska troupper, däribland ett polskt ulan regemente, som rastade i en by, där vi bytte

om hästar. Af befäl och manskap talade flere franska och latin. Emellan begge våra präster och polackerna blef genast en conversatjon på latin, så liflig och intreserande, att prästerne sluteligen voro aldeles omringade af ulaner. De berättade sig nyligen vara hemkomna ur fransk fångenskap, lika så de infanterie troupper vi förut mött, att fransyska kejsaren hemskickat alla ryska fångar ny klädda, samt att nu samtliga voro under marche till Finland.

Landet emellan Wiborg och Pettersburg börjar småningom att visa ett jämnare och horisontelare utseende; inga berg synes nu mera, knapt en liten backe, hvaröfver vägen då och då löper. Denna jämnhet af landet gör, att man icke märker närheten af hufvud staden, förr än man redan är inom dess portar. Efter 14 mils resa, som är afståndet emellan Wiborg och Pettersburg, anlände vi till ryska rikets hufvud stad middags tiden:

Första anblicken af staden låfvar icke stort. Den Wiborgska stadsdelen man först kommer till, har till dett mästa trädkoijor och illa stenlaggda gator, men ju närmare man nalkas Neva floden, ju mera utveklar sig för ögat dett praktfulla, af slott och stora bygnader, hvilka omgifva stränderna af denna vackra flod.

D: 11:te

Förmodeligen i afsigt att gifva hufvudstadens inneånare en tillfredsställande syn i åskådandet af oss fattiga fångar, i åtskilliga uniformer packade på öppna kibittkor, kördes vi ej directe till våra kvarter, utan komma öfver ponton bryggan, som från Wiborgska stadsdelen går tvärt öfver Neva till vänstra stranden, togs vägen åt höger utåt quaijen ända förbi kejsrerliga Winter palatset, vidare öfver parad platsen och sluteligen till bakas åt nyssnämnde brygga till artillerie cassernerne, belägna i trackten af Woskresenskiska [Smolnij] nunne klostret (adeliga jungfruklostret), där vi blefvo inqvarterade 3 a 4 i hvarje rum. Här qvar låg ännu omkring 150 officerare före oss ankomna, samt vid pass 700 under officerare och soldater. De förra eller officerarne blefvo dageligen under vår vistelse härstädes i smärre afdelningar afsände till dett inre af landet, somliga öfver 160 svenska mil från Petterssburg.

Andra dagen efter vår ankomst instälde sig hos oss en högre rysk officer med tittel af Jour General, åtfölid af en adjutant, som talade svenska. Deras uppdrag var att på vederbörlig befallning fråga samtliga fångna officerarne af finska natjon, om vi ville ingå i rysk tjenst med rättighet att välja vid hvilken corps vi önskade tjena, antingen att däruti ingå genast, i hvilken händelse penningar till första eqviperingen låfvades, eller ock i Finland först afbida krigets slut. I händelse dessa vilkor icke antogs, ärbjöds oss att emot tro- och huldhets edens afläggande genast få återvända hem. Till dessa propoer lämnades almänt ett nekande svar, hvarjämte vi sökte för Herr Jour Generalen göra begripeligt dett vanhederliga i antagandet af hans förslager, emedan den ed vi svurit svenska konungen och fäderneslandet ännu ej vore upplöst och således ej heller med en officers heder öfverens stämmande att under varande krig med sin konung gå i dess fiendes tjenst. Herr Generalen, någodt flat öfver sitt misslyckade försök, tillsade oss sluteligen i en hotande ton, att vi skulle hålla oss beredde till en längre resa. Äfven denna hotelse gjorde för ingen del

den åsyftade värkan; vi gifvo tvärtom ej otydeligt tillkänna, att vi ej önskade någon större nåd, än att lika med hvad ibland andra civiliserade nationer vore brukligt blifva såsom krigsfångar ansedde och behandlade, samt att då Hans Keijserliga Maj:t i sin vishet beslutat att låta kуска oss längre, vi ej heller voro oberedde att åka. Efter dessa förklaringar upphörde väl alla offentliga försök att gjöra oss affälliga från ärans plikter, men f: d: svenska Generalen och öfverlöparen Sprängtporten samt prästen i svenska församlingen härstädes, Herr Tavast, använde så mycket mera enskilt nit att genom mångfaldiga konster och öfvertalnings sätt söka förleda sina fångna landsmän till trolöshet, likväl med så föga framgång, att endast 4 eller 5 läto förmå sig till den fordrade edens afläggande, en handling, som af oss andra genast blef känd, hvarföre de utmärktes med namnet *svarta leijon riddare*, undveko sorgfälligt vårt umgänge och återvände efter vår afresa i all tysthet till dett älskade hemmet.

Söndagarne den 14:de och 21:te augustij bevistades keijserliga vacktparaden af största delen fångna officerare. Vi blefvo dagen förut af en adjutant avterade, att Keijsaren härvid önskade se oss närvarande. Paraden, som i fredstiden, då alla troupper, hvilka höra till den ständiga garnizon, äro närvarande, ibland skall utgöra 20 a 30,000 man, tycktes nu uppgå till cirka 3 a 4,000 man, utom sednare gången, då äfven Cadett corpsen till antalet 5 a 600, under Stor Fursten Constantins anförande, deltog i paraden. Sedan samtliga troupperne i parad defilerat förbi Keijsaren, red han förbi oss, som stodo på ett led uppstälde fram för Vinter palatset, hvarvid han med hatten gjorde en vänlig helsning utan att tala till någon.

Att med någon fullständighet kunna beskrifva alt dett märkvärdiga, som Pettersburg framter för en främlings öga, öfverstiger vida min förmåga, likväl för att äga någodt minne af mina 14 dagars vistelse därstädes, vill jag antekna dett förnämsta af hvad som väkte min uppmärksamhet.

Pettersburg är belägit vid Nevas utlopp i hafvet. Neva floden, kommande sednast från Ladoga sjön, löper mitt i genom staden, där den delar sig i flere armar, såsom stora och lilla Neva, Nevka, med fl. Stora Nevas bredd är ungefär 150 famnar; dess vänstra strand är försedd med en quaij af huggen gråsten, till ungefär 1600 famnars längd, däröfver en trottoir för fotgångare af en famns bredd med här och där plaserade bänckar eller vilosäten; i anseende till tracktens låga och sumpiga beskaffenhet, genomskäres den vänstra stads delen af åtskilliga canaler, hvilka gå i half circlar innom hvarandra; den kortaste är Moika, däreft Chatarina, och ytterst Fontaka canalen.

För att så mycket mera i sammanhang kunna antekna alt, som förtjenar att i minnet förvaras, börjar jag min promenad från våra kvarter nära Jungfru klostret och fortsätter den utåt trottoirn af Nevas vänstra strand. Dett första, som fäster min uppmärksamhet, är den mängd båtar och barkasser, som dels ros och varpas i floden, dels äro fastgjorda vid trottoiren, lastade med hö, halm och ved. Dessa farkoster nedkomma från dett inre af landet genom Ladoga canalen och Schlysselburg, återvända aldrig utan kvarstadna på Nevan och i canalerne, där

de såsom urlastade sedermera tjena den fattigare delen af stadens invånare till bostäder under sommarn, hvarföre man ser pasteij bagare, skoffickare med flere å dessa barkasser etablerat sina portativa verkstäder. Längre fram till höger treffas den förut omnämnde ponton bryggan, som går öfver åt Wiborgska stads delen. Från denna brygga, vilande på 21 båtar, fästade med ankare, njuter ögat den förtrefeligaste utsigt, hvartill ej litet bidrager de otaliga i floden flytande fartyg och slupar, från hvilka muntra och lifliga national sånger ständigt höres. Sluparne äro oftast försedda med granna tak och gardiner till skyggd emot rängn och solsken.

Under fortsatt promenad kommer jag till Sommar trädgården, vackert och väl anlagd, har ungefär 250 famnars längd och 100 famnars bredd, äger stora och skuggrika lind aléer, gångarne besatta med statuer af marmor och alabaster. Keijsar Pauls palatz, hvaruti han 1801 blef mördad, står utanföre Sommar trädgården, är stort och prydligt, såges på 3 år vara uppbyggt, hvarföre därpå arbetats natt och dag. Vidare på samma väg stöter jag på Marmor palatset, belägit vid Neva. Genom sin solida prakt väcker dett åskådarns förundran. Alt hvad ögat ser, är af marmor och metall, fönster ramar och dörr poster af juten messing förgyld. Innan jag kommer till detta palatz, ses mitt öfver floden på dess högra strand Petters fästning, bygd på en holme i Neva. Dess af huggen granit beklädda murar skjöljes af flodens vågor. Tornet å fästnings kyrkan är utmärkt genom sin totala förnyning, hvilket i solsken gifver en ovanlig glans. Ett stycke ifrån Marmor palatset kommer jag till keijserliga Vinter palatset, till yttre utseende stort och praktfult med otaliga ornamenters utsirat, på framsidan omgifven af en borggård med höga flyglar, men på baksidan endast genom trotoirn skild från Neva. Framför detta palats är den stora parad platsen; näst intill detta är Amiralitets bygnader, omgifna af en jordvall. Kommen här förbi intrefar jag på ett stort torg, hvar på St: Jsaaks kyrka står, utan och innantill beklädd med marmor, jaspis och porfyr. På samma torg, närmare Neva stranden, sitter Zar Petter d: 1:te till häst på en granit klippa, hållande ett svärd i handen. Klippan, som utgöres af ett enda ofanteligt block, skall vara hit transporterad landvägen från Viborgska trackten. Dett hela är kolossalt och väl gjort. Hästen, förestäld i sträckt galopp, vilar endast med bakbenen emot klippan. Nära här intill går den andra stora ponton bryggan öfver Neva till ön Vasiliostrov. Gatorna i Pettersburg äro mestadelen breda och raka, men på denna ö, såsom den regulierast bebyggda stads del af alla, hafva de dessutom den egenskapen att skära hvarandra i räta vinklar. Här äro de förnämsta academier äfvensom landt cadett corpsens vidlyftiga byggnader belägna. Att redigt kunna uppfatta och förstå alt dett sålsamma och märkvärdiga dessa lärdomens och sköna konsternas boningar innehålla ärfordrades större skicklighet än jag vet mig äga, tiden till alt dettas beskådande inskränkte sig dessutom endast till några få timmar. För 2 a 3 rubell i drickspenningar tilläts oss inträde i *Vettenskaps academiens* rum, hvar est ibland otaliga märkvärdigheter synnerligast fäste min uppmärksamhet: *I Natural cabinetet* och *Museum*, ser man förvarade Zar

Petters egna verktyg, med hvilka han arbetat i skeps byggeriet, bestående af yxor, sågar, instrumenter och modeller m. m. Uppstoppade sjö djur och insecter af flere 1000:de slag. I spiritus vini förvarade djur, däribland af anatomiska preparater, människans alstring i en följd af öfver 100 embrijoner, ifrån dett först synbara, till dett fullskapta fostret; månisko monster af alla vidunderliga slag; människans alla lemmar eller delar särskilt. En uppstoppad karl öfver 4 alnar lång. En mängd amphibier. Ett rikt förråd af ormar, iglar, krokodiler med fl.

I öfra afdelningen af *Museum* träffas först ibland sällsamheterna en af Keijsarinnan Chattarina till denna academies konst cabinet skänkt bureau. När den öppnas, så blifver man mitt uti varse en skön grupp af basreliefer i bronz, som vid sakta tryckning på en fjäder försvinner, och lämnar rum för en dyrbar skifva, hvarinnom angelägna papper eller penningar kunna förvaras. Så snart denna skifva dett minsta röres, höres en behaglig musik. Alla lådor framkomma och försvinna utan att deras rum synes, endast med tryckning på fjädrar — Sades hafva kostat 20,000 rubel — Vidare ses konst saker, antiqviteter, instrumenter och modeller till almänna och större byggnader; uppstoppade foglar och fiskar, alla sorter fyrfota djur, ifrån elefanten (som ännu bär på ryggen den svarta neger, hvilken i Afrikas öknar endast med en käpp styrde detta stora djur efter sin vilja) till den minsta mullvad. Ett långt galleri innehåller en mängd österländska och äfven gamla vid ryska hofvet nyttjade kläde dräkter, redskaper och granlåter. Man ser här pusserade i vax chineser, perser, samojeder, ostiaker, tatarer med fl.; alla utstyrda i sina egna kläde dräkter, kamtschadaler i pelsar af vatten foglars skin, siberiska trollkarlar, behängda med järn ringar och fjäll öfver hela kroppen. En kamtschatskisk släda med alt hvad till hundarnas anspann hörer.

Här är äfven ett rum, som bär namn af Zar Petters kabinett. Han sitter där pusserad i vax sig alldeles lik, i samma kläder, på samma stol, som han begagnade i lifstiden, peruken af keijsarens eget hår, hela hans uniform, den med en kula genom skjutna hatten som han bar i slaget vid Pultava, alt är därstädes att bese. I rummet utanföre ses hans svarfstol, instrumenter och mekaniska verktyg äfven som åtskilliga af hans egna hand arbeten. Ut i Berg cadett corpsens mineral kabinett ser man på en vägg i upphöit arbete ett tillgiort bergvärk, en komplett grufva med uppfodrings machiner, schacter, sänknings m: m. I ett särskilt hus bakom Academins byggnader visas den märkvärdiga så kallade gottorpiska globen, som har 14 fots diameter. Dess yta föreställer jordklotet och dess innannäte vårt planet system. Man stiger in i den på en trappa, där ett rundt bord med flere säten omkring är placerad. Medelst en skrufvef under bordet kan hela globen kringvridas.

Efter att på Wasiliostrov hafva besett alla märkvärdigheter fortsattes vandringen samma väg tillbakas, öfver Isaaks torget och till Stora Perspective gatan, som från Amiralitetet går i rak linea $\frac{2}{5}$ svensk mil till Alexander Nevskis kloster. Den har mittuti en upphöid promenad för fotgångare, beskuggad af en vacker allé med här och där försedda bänkar till vilo ställen. På hvardera sidan om denna

promenad är en bred stenlagd gata för de åkande. Följande denna gata kommer man till den stora *Gostinnoi dvor* (en handelsgård där alla bodar äro sammanbyggda i en fyrkant). Hela bygnadens längd är ungefärligen 150 famnar med 340 bodar, fram för hvilka finnes arkader eller täkta gångar, hvarunder man går aldeles betäckt. Här finnes samlat icke allenast allt dett dyrbara och ögat förnöijjande, som ryssen genom sina vidsträckta handels förbindelser snart sagt från alla verldsdelar sammanfört, utan äfven egna konstens och flitens alster. Lika med hvad i österländerna brukas, är i Rysslands större städer all handel sorterad och idkas på ett ställe inom en förut beskrifven gostinnoi dvor. En klädes handlare säljer ej annat än kläde, en annan bredevid afytttar endast foder tyger; den som har St: Niclaser och andra i grekiska kyrkan tillbedda gudomligheter att aflåta, befattar sig icke med någon annan handel; hela hans bod är fylld med dessa heliga väsenden, af otaliga dimensjoner, ifrån en liten Niclas af tenn, som kostar 10 koppek, till en Jungfru Mariebild, infattad i förgyld eller försilfrad gloria, stor som dett största conterfej. — Kring denna handels plats vimlar hela dagen en oräknelig folkmängd — alla sorter små krämare med ät- och dricksvaror, som mästadelen bärs på hufvudet, utropa jämt sina läckerheter; en med ett bräde på hufvudet och ett fäll bord under armen stadnar vid första vink, slår upp sitt bord, lägger brädet där öfver, färdig att servera med piroghi, en slags pasteijer, fyllda med kött, ägg, fisk, lök eller grönsaker, stekta i lin- eller hamp olja, stekta svampar m: m. En annan utbjuder en läskande dryck af bär saft kallad kliuka [kljokva = tranbär], som han, fast än bärande på ryggen i sommarhettan, presterar iskall. I gat hörnen utbjudes en sorts svagdricka, kallad *qvass*, som försäljes i öppna kar, hvaruti is stycken simma. Sedan allt här blifvit sett och betraktat, skedde vandrigen hemåt med stora steg, likväl togs i förbigången i anseende till dess närbelägenhet af våra kvarter *Tauriska palatset* i ögna sigte. Detta palats, uppbyggt af Furst Potemkin, består egentligen af en våning, men hufvud byggnaden har öfver en af pelare understödd portal 2:ne våningar, har en Sal öfver 100 steg lång, i förhållandet bred, taket vilande på dubla rader collossala pelare. I gången emellan dessa pelare rader hänga på vist afstånd från hvarandra stora kristall ljuskronor, speglar, tablåer, samt stå på piedistaller gudar och hjelte bilder i krops storlek. Utanföre palatset ligger en med canaler, dammar och artificiela kullar anlagd stor trädgård.

Svenska församlingen i Pettersburg, utgörande omkring ett tusende 8 a 900 själar, har sin egen vackra kyrka, i hvilken jag bevistade en gudstjenst, och efter hvars slut pastorn i församlingen, den förut nämnde Herr Tavast, bjöd mig och alla andra fångna officerare, som då voro i kyrkan på fruckost. Vi emottogo med tacksamhet bjudningen, men icke väl inkomna, började presten genast en discurs, syftande på att förleda oss till tro och huldhets edens afläggande till keijsaren, en sak, för hvilken vi viste honom vara synneligen interesserad. Under dett häftiga samtal häröfver uppstod, aflägsnade sig den ena efter den andra i all tysthet utan att profitera af fruckosten, hvarföre då prästen sluteligen såg sig nära ensammen vid sitt väl anrättade bord, afbröt han

taleämnet ganska brydd, likväl visade han sedermera de få kvarblefna mycken höflighet.

För att bereda en möijeligen säker brevväxling med våra hemma varande anhöriga och vänner från de aflägsna orter, dit vi nu skulle föras, åtog sig en i Pettersburg bosatt svensk handlande vid namn Hartin att befordra vår correspondence, likväl med vilkor att brefven, till honom adresserade, icke finge innehålla någodt politiskt, samt att han till controllerande häraf förbehöll sig rättighet att öppna de bref han behagade. Denna öfverenskommelse begagnade jag till 2:ne brefs afsändande till mina föräldrar under vistelsen härstädes.

Tiden till vårt vidare afsändande nalkades nu emedlertid. Alla voro nyfikna och högst intresserade af att få veta sin blifvande förvisnings ort. Dageligen afgeck transporter af kammerater och bekanta till det inre af landet — Änteligen blef dett oss bekant, att den fång transport, som till Pettersburg ankom den 11:te dennes, hvaribland jag var, härifrån skulle i 2:ne afdelningar afsändas, den ena den 24:de till staden Rostoff i Jaroslavska Guvernementet, och den andra afdelningen, till hvilken jag kom att höra, dagen därpå afgå till samma gufvernements hufvudstad. Våra förberedelser till resan voro snart gjorda, likväl som vi skulle färdas i öppna skjuts kibitkor, emedan få hade råd att köpa egna åkdon, ansågs dett som en nödig försigtighet att i Pettersburg köpa åtminstone en simpel madrass och dyna, stoppade med nöthår, för att äga någodt värn emot den hiskeliga skakning man eljest känner af kibitkor utan fjädrar på de usla vägarne, ofta långa stycken utgörande endast kafvel broar.

D: 25:te Skedde afresan. Sälskapet utgjordes af följande 18:n personer:

Af <i>Svea artillerie Regemente</i> . . .	Lieutenant [Konr. Fredr.] STJERN- FELDT.
» <i>Flottans Sveaborgs escader</i> . . .	Lieutenant [Joh. Vilh.] RAMSAIJ.
» <i>Fortificatjon, Conducteur</i> . . .	M. SPÅK.
» » » . . .	P: GRANSTEDT.
» <i>Åboläns Infanterie Reg:te</i> [Rust- hålls bat.]	Major [Otto Herm.] LODE.
» <i>d:o</i>	Fendrick [Karl Erik] FINKENBERG.
Af <i>Tavastehus Reg:te</i> [Jägarbat.] .	Fendrick [Otto Berndt] MUNSTER- HJELM.
» <i>Nylands Jägare</i>	Lieutenant [Otto] KIHLMSTRÖM.
» <i>d:o</i>	d:o [And. Gust.] ROTKIRK.
» <i>d:o</i>	d:o [Kasper Henrik] RID- DERSTÄHLE.
» <i>Enke Drottningens Lif Reg:te</i>	Lieutenant [Joh. Aug.] HJELM- STJERNA.
» <i>d:o</i>	Fendrick [Joh. Sigism.] BRONI- KOFFSKI.
» <i>Jägerhornska Värfvade Reg:te</i> .	Fendrick [And. Konr.] BLÅFJELD.
» <i>Adlercreutzska värfvade Reg:te</i>	Reg:ts Pastor [Magister C. J.] GREVELLIUS [eller Grevillius]

af Adlercreutzska värfvade Reg:te	Lieutenant [Karl Leonard] ENGE- STRÖM.
>	d:o Fendrick B. J. BREITHOLTZ.
>	d:o D:o [Karl Gust.] VON SASS.
>	d:o D:o [Karl Fredr.] BORGEN- STRÖM.

Vår escort bestod af en lifvensk lieutenant, vid namn *Nordbäck* samt en under officer. 2 och 2 parades tillsammans på hvarje kibittka, som drogs af 2:ne hästar. Min res kammerat blef Fendrick Bronikoffski. Färden skedde utåt schlusselburgska vägen, som följer Neva flodens vänstra strand, förbi Alexander Nevskis kloster. Flere verst är denna väg illa sten lagd, hvarföre vi snart nog årforo nyttan af madrasserna.

Landet här omkring. ehuru slätt så långt ögats synkrets räcker, ärbjuder emedlertid en behaglig utsigt, emedan denna slätt öfver alt är gruperad med vackra bygnader, slott, kyrkor och parker. Ankomna till första post station, blefvo vi alla vänligen inbjudna till en f: d: svensk capitain Charphe, som nära här intill ägde en egendom. Utom jag och [ett] par andra, som nära här intill ägde en egendom, profilerade de öfriga kammeraterna af bjudningen. Värden och hans famillie visade dem dett artigaste bemötande, i synnerhet hade en vacker flicka af husets slägtingar med sin vackra sång och fördelaktiga utseende gjort starkt intryck på några af gästerne, hälst vid afskedet äfven kyssar blifvit utdelta. Visiten räckte någodt länge på aftonen, så fullt mörker intreffade, innan vi hunno till nästa station, bestämd till nattquarter. Vi som icke hade varit med om dett roliga hos Capten Charphe, voro liknöida om färden så sent på afton, emedan skakningen nu kändes dubbelt i anseende till omöjligheten att väija för någon stöte sten. Till råga på vårt missöde slog äfven hoppet om ett dragligt nattquarter aldeles felt, ty stellet bekvämligheter bestod endast af några mindre stenhus byggnader, obebodda under reparatjon. Nattläger bereddes likväl, så godt vi kunde, i ett litet rum på golfvet, ibland byttor, murbruk och tegelstenar. Änteligen komna härmed någorlunda i ordning, tillkännagåfvo flere af sällskapet sig plågas af en svår törst, följer dels efter den förtärda salta matsäcken, dels efter Capten Charphs punsch. Till afhjelpande af denna plåga fanns ej annan utväg än att från Neva floden, som lyckeligitvis flöt här nära förbi, förskaffa en läske dryck. Efter mycket sökande hittades sluteligen ett någorlunda vattentätt ämbare, med hvilket jag och reskammeraten Ramsaj, ej utan fara i kål mörker lyckades att ur floden upphämta den efterlängtade vätskan.

Väntades först länge på hästar, hvarunder tiden fördrefs med dett nobla raffelspelet. Slutligen fortsattes resan; middagen åts i staden Schlussellburg, betaltes med en rubell fast ganska dålig. Denna lilla stad är märkvärdig genom Keijsar Jfvans VI:s långa fångenskap och sluteliga mord härstädes. Neva floden, som här tager sin början ur Ladoga sjön, är så strid vid detta stelle, att alla prämar och fartyg, som skola till Pettersburg, nedsläppes genom de i staden varande slussar. Efter slutad måltid, och sedan hästar ankommit, restes vidare under

D: 26:te

ett beständigt rängnande hela dagen. Vägen gick tätt utmed en canal, som går parallelt med Ladoga sjöns strand, därför förmodligen anlaggd, att alla mindre farkoster i canalen äro mera skyddade för vindarnas och stormarnas våldsamerhet än i den stora öppna Ladoga sjön. Canalen är gräfvn af svenska krigs fångar under Carl den XII olyckliga krig, hvarvid en otalig mängd skola omkommit i anseende till den sankt och nedlägsna markens beskaffenhet, hvarigenom detta arbete blifvit utfört. Vi åkte hela natten till kl: 3 andra morgonen, då änteligen någon hvila togs i en bond by, där tårakor och annan ohyra i dett längsta fördröide den välgörande sömnens ankomst. Sedan resan från Pettersburg upphörde för oss småningom all hjälp af finska språkets kjennedom, emedan nu mera sällan någon finsk bonde råkades, och om händelsen gjorde, att en och annan ännu treffades ibland de skjutsande, utmärkte dess dåligare klädsell och nedslagna utseende, att han var en främling ibland de filisteer.

D: 27:de Passerades staden Ladoga, belägen vid sjön af samma namn, är liten och endast med trä kojor illa bebyggd. Ankomne hit, skyndade vi oss, så fort som möjligt under tak, emedan äfven i dag rängnet fortfor. Händelsen förde mig med flere andra upp för en trappa, i ett stort nyskurat rum. Vårdinnan, som träffades inne, gaf ej otydeligt tillkänna sitt missnöje öfver de våta obudna gästernas ankomst, men som vi till all lycka icke förstodo ett ord af hvarandra, och gumman såg vår allvarliga föresats att tils vidare slå oss ned i rummet samt med all kallsinnighet framtaga våra tarfliga matsäckar och jemte dessa utstrecka oss rak långa på golfvet, emedan någon sådan bekvämlighet som bord eller stolar icke fans i rummet, gaf hon sig sluteligen någorlunda till freds, ända tils sedan måltiden var gjord, vi efter gammal vana stoppat piporna för att dra en rök, kom Mutter alldeles i förtviflan pekande altjämt på sina glas skåp, utåt alla väggar fullsatta med gudar och hellgon, hvarigenom hon ville låta oss förstå dett syndiga och gudarna förtörnande i vårt förhåfvande. Vi som ingen gång förut gifvit akt till dessa helgås närvaro, sökte med alla åtbörder och användandet af all vår ryska tranquilisera gumman, försäkrande, att de ärans män, som sutto innom glas skåpen, knapt kunde få lukt af tobaks röken, än mindre förargas öfver en så oskyldig njutning, hälst tobaken vi rökte var veritabelt god svensk Malmö Husar. Under dessa våra ömsesidiga häftiga demonstrationer kom tillsägelsen i lagom tid om afresan, sakerna raffsades hastigt i hop, och vi aftågade. Men vid slutet af staden, där vi skulle på färja passera öfver en stor vik af Ladoga sjön och således kommo genom uppehållet härstädes att närmare öfverse våra tillhörigheter, saknade Conducteur Granstedt sin sortout. Saken anmäldes till den medföljande ryska officeren, som genast vidtog de kraftiga åtgärder, att sortouten återfeks, då upplyst blef, att vår vresiga vårdinna, som sett sortouten kvarglömd i rummet, då vi afreste, hade i vredesmod kastat den ut genom fönstret i gatan, endast angelägen att blifva af med alt hvad oss tillhörde, och straxt hade en förbigående ryss anammat den såsom god pris.

Vi sågo vid detta tillfelle med förundran till hvilken grad af fullkomlighet polis anstalterna hunnit i Ryssland. Lieutenant Nordbäck

var lika främmande i denna stad som vi, hvarföre således alla tviflade på möijeligheten för honom att kunna till rätta skaffa den bortkomna sortouten; icke desto mindre hörde han ej förr af händelsen, än under officeraren blef skickad till polisen. En kort stund där efter, kom en polis soldat (af hvilka flere finnes i hvarje stad) dragandes med en ryss. Han undergeck på öppen gata ett kort förhör, ruskades litet i skägget, fick sig en spark och där med gå, straxt efter kom en annan, som blef på lika sätt emottagen och expedierad. Efter flere sålunda framhafda, examinerade och åter släpta kom sluteligen den sanskyldiga, en röd skäggig ryss med surtouten på armen. Sedan denna afair blifvit till rätta stäld, och samteliga kommit öfver med färjan, fortsattes resan. I dag togs nattquarter på en post station, som ärbjöd oss åtskilliga förut saknade beqvänligheter, ibland annat fingo vi här kjöpa färsk sik, mjölk, rom m: m: —

Restes vidare i vackert väder. Landet fortfor att vara jämt, utan *D: 28* att några höider, backar eller berg voro synliga.

Middagstiden skedde ankomsten till staden Tichvin. De dagen *D: 29* före oss från Pettersburg afreste och till Rostof distinerade kamrater, lågo ännu här, då vi ankommo, men afreste några timmar där efter. I brist af hästar och för att få någon hvila efter en besvärlig resa beslöts att natten här skulle passeras. Emedlertid besågs stadens märkvärdigheter, bestående hufvudsakligast i ett munk- och ett nunne kloster, de första vi varit i tillfelle att bese af dessa slags märkvärdigheter. Flere af kammeraterna besökte priorn i dett förstnämnde, hvars kloster sades vara ibland dett rikaste i Ryssland. Han emottog dem höfligt, böd thé och visade sedan sjelf klostrets förnämsta dyrbarheter såsom stora höga silfver lius stakar, lampor, kronor, munk kåpor och andra prydnader, endel belagga med diamanter, ägta stenar och pärlor till ett förvånande värde. Jag öfvervar om aftonen munkarnas gudstjenst i klosterkyrkan. Nyfikenheten förde mig äfven i nunne klostrets kyrka, där jag trodde mig få se unga vackra tärnor, hvilka helgade sitt lif till vidskepliga och fanatiska löttens uppfyllande, men fann församlingen utgjöras endast af gamla och illa klädda nunnor. En munk förrättade gudstjensten. Munkarnas och nunnornas klädsel består af svarta, mycket vida, ner till hälen räckande kåpor med bälte om lifvet samt kapuschonger af samma färg, långt nedhängande på ryggen.

På f: mid: öfvervarade vi en rysk religions ceremonie, nog märkvärdig för våra protestantiska ögon. Jungfru Marie bild i klosterkyrkan skulle föras på besök till Jungfrun i en af stadens andra kyrkor. Alla munkar och präster gingo i prosessjon, tvenne ett gått stycke fram om de öfrige, viftande med rökelse kar och mumlande på några böner. Jungfrun, utstyrd med fladdrande scharlar och band, bars af en präst, på begge sidor om hvilken tvenne andra präster buru heliga fahnor, mycket granna. Priorn sjelf var härvid tillstädes, en otrolig mängd folk följde tåget. Qvinfolkens klädsel och hufvud bonader väckte ej litet vår upmärksamhet, men i anseende till den hast, med hvilken alt detta besågs, kan jag för närvarande ej så noga beskrifva dem, hvartill framdeles mera tillfelle torde yppa sig. Utom några ceremonier, som i aktogs under tåget och vid kyrko dörren,

var gudstjensten, som fölide häruppå, ej synnerligt olik den vanliga. Att dömma af dess omfång har Tichvin varit en temmeligen stor och välbyggd stad, men dett mästa här af låg nu i ruiner efter en eldsvåda.

Sedan vi provianterat någodt för resan, anträdde den kl. 1 eft: mid:. Vägarna blefvo alt sämre och sämre, djupa och leriga, på somliga ställen belagda med kafvel broar; ingen ordentelig landsväg med å sidorna uppkastade diken fans, utan man körde endast i spår, där andra kört förut. Sönder skakade anlände vi sent om aftonen:

D: 31:ta

Till byn Samina. Framkomna hit, sjuknade Lieutenant Ridderstähle ganska illa i håll och styngn, förmodeligen följden af dagens mödor. Vi fruktade i början mycket för utgången, men lyckligt vis befän han sig betydligt bättre morgon därpå.

Emellan staden Tichvin och byn Samina mötte oss en mängd foror med åtskilliga varor, tagna på dett sednare stället, emedan denna by är en nederlags plats för efecter, som hit transporteras på platta fartyg, uppföre mindre åar och vattendrag, från Volga floden. Härifrån skulle nu resan för oss vidare fortsättas på vatten. Till dett ändamålet hyrdes af ryska Lieutenanten en öppen barkass, nog rymlig att herbergera samtliga med pick och pack, däribland 4 egna kibittkor samt en jagt vagn, dessutom 7 mans besättning.

*Septemb:
d: 1:ta.*

Om kring kl: 10 f: mid: var alt om bord, då barkassen skjöts från land och färden anträdde utföre Samina ån. Den på skyndades ömsom med rodd, skjutning med stänger eller genom draging med lina från land. Efter några dagars resa kommo vi in i en annan någodt större flod vid namn Mologa, hvars stränder ärbjuda de vackraste utsigter af åkerfält, ängar, löfskogar, byar och kyrkor, hvilka behagligheter i förening med vårt bekvämare sätt att färdas nu tycktes täfla om att gifva oss ärsättning för den öfverståndna besvärliga resan till lands. Den enda olägenhet vi ärforo, var saknat utrymme i båten, emedan enda platsen att röra sig på var den så kallade kajutan med öppna gaflar. Men äfven detta afhjelpes betydligt om dagen, därigenom att vi hoppade i land, där trackten visade sig vacker, och promenerade utåt de gräsbeväxta stränderna, under dett barkassen i sitt jämna mak fortskred i floden. Föröfrigt förnöttes tiden med kort och tärningspel. I mörkningen landsattes altid vid stränderna af ängar, där höö stackarna fingo lämna bidrag till natt bädden. Vid större byar lades vanligen till, emedan salskapet som oftast voro i behof af födo ämnen; i dem fingo kjøpa än ett, än annat.

D: 6:te

På eft: mid: besöktes en stor by i dylik afsigt. Vi gingo nästan mangrant upp, åtföljda af ryska lieutenanten och under officeraren. Antingen att vår ankomst bårtskrämde innevånarna, eller ock att de af en händelse voro alla ute på arbete, är svårt att säga, (dett förra troligast, emedan vi i anseende till den rådande trängseln om bord och starka sol hettan hvarken hade lust att raka oss eller för öfrigt använda någon möda på ajustisen och således ej sågo olika ut landstrykare eller andra ogärningsmän). Emedlertid var ingenstädes folk att finna. Vi som icke desto mindre voro högst i behof af någodt till uppehelle, ärhöllo ryska officerns tillstånd att taga hvad som fans. Således slog jag mig ned med Fendrick Borgenström i ett potates land,

ifrigt sysselsatta med en liten skjörd af dett slaget, då en gammal gumba i fult hugg kom öfver oss med en qvast i handen. Vi satte oss straxt till ett lika alfversamt motstånd, men efter någon ordväxling, hvaraf ingendera parten förstod den andra och sedan vi visat käringen penningar, återställes freden så fullkomligt, att hon sluteligen hjälpte till att fylla vår pose. De öfriga kammeraterna hade å sin sida ej heller varit ovärksamma, emedan då vandrigen anträdde tillbakas, hade hvar och en sin börda att bära. Presten i svart råck och vit natt mössa stretade med en potatis säck, som hängde honom långt ned på ryggen, andra, varsamt vandrande med mjölk krukor mellan händerna, efter följdes af dem, som buro ägg, lefvande höns och kycklingar, hvilket alt förordsakade ett kacklande, skrikande ock noisande, som ej litet bidrog att göra det hela af äfventyret ganska rogande.

Landsattes under en liten stad vid namn *Weijs* i afsigt att efter vanligheten förstärka matsäckarna, hvilket till någon del äfven lyckades, med bränvin, mjölk, smör, rättickor m: m: Emedlertid hade stadens hela folk massa kommit i rörelse för att beskåda oss som några underliga djur. Vår vårdslösade klädsel och skäggiga utseende rättfärdigade till någon del deras nyfikenhet, men uppehållet här var kort, ty sedan provianteringen var värkställd skjöts från land. Ett stycke längre fram sågo vi ett stort kloster i sol nedgången prunka på en vacker grön kulle vid floden och en trasig kloster tjenare, roende af alla krafter, komma oss till mötes i en liten båt. När han nalkades barkassen, framräckte han ödmjukt en tenn tallrick under många böner om en skärf för klostret, men vi, som icke kände det minsta deltagande hvarken för klostret eller dess tjenare, kastade endast lingon och äppel kart till honom i båten. Kloster brodren underhöll icke desto mindre hoppet om någodt bättre till det längsta, emedan han vigilerade länge om kring oss, roende och styrande båten med ena handen och hållande tallriken opplyftad med den andra.

D: 7.de

Om morgonen lades åter till vid en stor by, där sällskapet försågo sig med diverse munnförråd, ibland annat med ägg, som en ung flicka sålde till oss, hvilken äfven medföljde ned till stranden för att återfå ett soll, hvaruti dessa legat. Då dett samma skulle henne tillkastas ifrån barkassen, föll sollet af en händelse i floden. Flickan skyndade hastigt fram till dess bergning, och som hon därvid om-tänksamt sökte akta sina kläder för väta, hände väl, att under detta bemödande, någodt för våra blickar icke kunde döljas, som tvang den vackra flickan till rådnad, men hon vant emedlertid ändamålet, sollets tillrättafående.

D: 9.de

Samma dag på eft: mid: under anställd vocal och instrumental-musik, som af kammeraterne utfördes på kajuts taket, upptecktes på afstånd vid flodens vänstra strand ett välbyggt ställe. Komna närmare, blefvo vi medelst vinkning från land anmodade att landsätta, och då dett skedde, genom en betjent uppjudna till amiral Muschinpuskin. Största delen emottogo bjudningen, ehuru ruskiga och orakade, samt endast klädda i sortouter, bonjour jackor och colletter. Vi blefvo ganska artigt emottagna af amiralen, hans trenne temmeligen vackra döttrar och några andra fruntimmer. Genast blef af en talrik be-

tjening ett bord serverat med stekt braxen, färskt smör, kött, ägg, vin m: m.; på hvilka läckerheter, utom vinet vi likväl gjorde föga skada, emedan vi nyss förut hade slutat vår måltid om bord. Conversation med damerne underhöls emedlertid ganska lifligt. Synnerligen trackterade tycktes flickorna vara af den svenska prästen, hvilken jämte sin färdighet i fransyska språket, förenade ett bildat skick med ett fördelaktigt utseende. Stora kontraster emot ryska prästerne, som för deras okunnighet och bristande seder af alt bättre folk äro illa ansedde och därför vanligen hafva sin plats vid dörren, om de någon gång få tillträde hos de förnäma. Amiralen var sjelf mycket vänlig, sade sig älska svenskarne, och om jag ej misstog mig nämnde, att han varit i Stockholm¹⁾. Till bevis, att han värligen hade mening med hvad han sade, må gälla, att en svensk präst, som åtföljde en till Kostroma gufvernement bestämd fång transport och under vägen från Pettersburg varit olyckelig att förlora alla sina saker (af hvad ordsak har jag förgätit), fick af Amiralen vid besöket hos honom flere hundra rubel i present. Läget af detta ställe var ovanligt vackert. På terrassen åt elfven, rikt garnerad med blommor och heckar, var ett litet batteri med små kanoner. Amiralen ägde sin egen vackra kyrka, hvilken vi i anseende till tidens korthet likväl icke fingo se invändigt.

Efter ungefär 1½ timmas besök recommenderade sällskapet sig. Vid ankomsten till barkassen funno vi där före oss presenter från amiralen, bestående af inlagd braxen, och färskt smör. Vi gäfvo be-tjeningen några rubel i drickspenningar och bådo honom framföra våra tacksägelsor. Smöret, som var tillagat på svenskt vis, var nu för oss en raritet, ty dett, som vi sedan afresan från Pettersburg måst förtära, tillagas sålunda, att en stor kruka fylles med grädda, sättes i varm ugn, och grädden, som genom denna operation endast blifver skirad, saltas sedermera och ätes i stället för smör.

D: 10:de

På för mid: landades under staden *Mologa*, är lika med de öfriga små städerne vi sett, illa bygd, hvartill ej litet bidrager husens obilade väggar och gråa utseende, emedan nästan intet trähus är målat. Staden *Mologa* och dess omgifningar prålade emedlertid med flere vackra kyrkor och torn. Ej långt från denna stad, kommo vi in i den Stora *Volga* floden, hvilken i Tverska gufvernementet tager sin början, löper genom hela europeiska och till en del af asiatiska Ryssland och faller sluteligen i Kaspiska hafvet, i en längd af omkring 300 mil, hvarunder den hela vägen är segelbar. Nu mötte oss altjämt stora fartyg och barkasser, hvilka dels seglade, dels drogs från land eller skjöts med stänger uppföre floden. Vi seglade med förlig vind hela dagen, stränderna omkring floden visade härliga utsigter af herr gårdar, kyrkor, byar, löf parker m: m.; härunder passerades förbi en stad vid namn *Ribinsk*, belägen på flodens högra strand, syntes vara något större

¹⁾ En Musin—Puschkin var i början af 1780-talet rysk minister i Stockholm och var mycket omtyckt af Gustaf III. Han företräddes af Simolin och efterföljdes af Markoff, båda bittra fiender till Gustaf III. Om den Musin—Puschkin, med hvilken svenskarne skiftade hugg under Gustaf III:s krig, kan ej här vara fråga, ty han tillhörde arméen och dog redan 1804. (Anm. af utg.).

än de andra vi sett. Hela följande natten roddes och vid pass kl: 4 om morgonen

förbi seglades en liten stad i Jaroslavska gufvernementet vid namn *Romanoff*, dit 8 finska officerare redan voro ankomna för att genom tråka fångenskapen.

Änteligen nalkades äfven vi småningom hamnen. Denna dag vid pass kl: 1 efter mid: landades under staden *Jaroslavs* murar, målet för vår resa, som Gudi lof nu lyckeligen slutades efter en färd af nära 80 svenska mil från Pettersburg. Följande landsmän hade före oss hit ankommit, likaledes bestämda att härstädes afbida krigets utgång nämligen:

Af <i>Björneborgs Regemente</i> [Rusthålls bat.]	Capitaine [Axel Gabr.] RIBEN.
» <i>Flottans Sveaborgs Eskader</i> . .	Capitaine [A. J.] KYHLE.
» <i>d:o</i>	Lieutenant [E.] FLOR.
» <i>Enke Drottningens Lif Regemente</i>	Lieutenant [Magn. Maur.] BROBERG.
» <i>d:o</i>	Adjutant BLOM.*)
» <i>Jägerhornska Werfvade Reg:te</i>	Capit: [Karl Henrik de] CARNAL.
» <i>d:o</i>	Capit: [Klas August] CHARPENTIER.
» <i>d:o</i>	Fendrick [Berndt Joh.] AF FORSELLES.
» <i>Tavaste Hus Reg:te</i>	Bataillons Predikanten PERANDER.

Underrättade om vår ankomst, fingo vi genast besök af flere ibland dessa herrar, hvilka ej litet fägnade sig åt att se antalet af deltagare i sitt öde så betydelligen ökat. Först kl. $\frac{1}{2}$ 6 kom hästar till sakernas upphämtande. Qvarter anvistes oss hos borgerskapet, 2 a 3 i hvar rum. Möbler vi ärhöllo, bestodo på de flästa ställen i ett bord med några stolar samt sängstelle utan kläder. Här i staden råkades för andra gången kammeraterna, som skulle till Rostoff, hvilka först på följande dagen afreste.

Skedde almän uppvaktning hos stadens och provinsens gufverneur prins Galitzen, som vänligt och höfligt emottog oss. Sedermera åts middag tillsammans på ett tyskt värdshus, där några bålar tömdes samt tacksägelse och afskeds skålar dracks med vår hederliga beledsagare Lieutenant Nordbäck, hos hvilken vi, i anseende till dess beskedeliga och välvilliga uppförande under resan, stodo i mycken förbindelse. Under fortsättningen af detta muntra lag, fingo vi höra en sång i rummet brede vid, som tycktes vara svenska. Ej litet förundrade öfver denna okända landsmans närvaro, öppnades dörren, och för vår syn presenterade sig en karl, klädd från topp till tå i gråa trecot kläder, stående med ena foten på en stol och med den andra på ett bord, fullsatt med öhl glas, declamerande en air ur Gustaf Wasa för en tysk skomakare, som half full satt och hörde på. På tillfrågan hvad han var för en lustig kurre, svarade han blygsamt, att han var född

*) kom till oss först sednare på hösten, från staden Romanoff.

svensk, rest mycket världen omkring och för närvarande angagerad hos en prins Labanoff såsom narr eller rolighets minister. Vi kunde ej annat än lyckönska prinsen till sin acquisition, ty mannen var ett värkeligt original. Afskedet från Lieutenant Nordbäck skedde ej utan rörelse å ömse sidor. Han skulle dagen därpå återvända till Pettersburg. Med honom skref jag bref till mina föräldrar.

d. 13:de Togs vår nya förvisnings ort närmare i besigtning. Staden Jaroslavl, liggande vid Wolga floden, som här redan har en bredd af omkring 5 a 600 alnar, är ibland de större städer, i synnerhet hvad etendun vidkommer, men som den inom sitt område äger flere öppna och obebyggda platser, kan ej folk mängden öfverstiga 20 a 25,000 personer, med begge förstäderna inberäknade, hvaraf den ena ligger på andra sidan om Wolga floden. Staden har fordom varit befast, hvaraf ännu flere vallar med portar och torn äro i behåll. Lika med alla de ryska städer vi sett in i landet, är Jaroslavl illa bebyggd. Med undantag af några kyrkor med antikt utseende har staden ingenting märkvärdigt i bygnads vägen att framvisa. Kyrkornas antal i Ryssland öfverstiger allmänligen förhållandet till folkmängden. Således utgör deras antal i Jaroslav öfver 40, utom 2:ne munk-, och ett nunne kloster, samt dessutom små kapell i alla nicher och portvalf, där rum för en Jungfru Marie eller St: Niclas bild varit att ärhålla.

I staden bodde flere af den rikare och förnämre adeln, däribland en vid namn Karnovitz*), som straxt vid de första kammeraternas ankomst, offererade 4 af dem jämte bonings rum fritt altning i sitt hus.

d. 20:de Skickade Guvernören till samteliga fångarna fri billjetter till spectaklet, som gafs om afton.

d. 23:ie Upvaktades Guvernören genom en deputasjon af fångarne, som aflade tacksägelser för bjudningen till spectaklet.

d. 25:te Flyttade jag från dett förstbekomna kvarteret hos en forman till en ljusstöpare, där endast jag och conducteur Granstedt kommo att bo tillsammans.

d. 26:te Blefvo vi alla svenskar bjudna på middag till den förut nämnde adelsmannen herr Karnovitz. Han och hans 3:ne döttrar jämte en son visade oss all möjlig uppmärksamhet. Efter måltiden sedan kaffe var druckit, infördes vi i ett stort musik rum, där en fullständig vocal och instrumental musik uppfördes af till en del samma personer, som biträtt med servering och uppspassning under middagen; däribland igenkändes en kammartjenare, som blåste 1:ta valthornet, en annan fagott, kusken första trumpeteten och så vidare. Fröknarnas kammar jungfrur accompanerade med rätt vackra röster till några sångstycken, som utfördes af orkestern. Dessa virtuoser voro samteliga herr Karnovitz slafvar, hvilka, ägande anlag för musik, blifvit med mycken kostnad undervista i denna talent dels i Musskov, dels i Pettersburg. Han ansågs ibland de rikare, såsom ägande 800 slafvar, (måttstocken hvar efter magnaternas förmögenhet beräknas i Ryssland). Dessa lif egna

*) Vid min första bekantskap med Öfverste Lieutenant Vulff, ärför jag, att han 20 år förut, eller under förra finska kriget, varit fången i Jaroslav och hos samma herr Karnovitz njutit mycken höflighet.

stå till sina herrars tjenst, men genom mera mänisko älskande författningar äro de tjenandes öde allmanneligen ganska lindrigt. Alla, hvilka ej behöfves till den dagliga uppässningen eller kunna användas vid egendomarne, få pass att i städerna eller annorstädes medelst sjelfvald industri söka sin bärgning. Dessas års skatt till herren är omkring 5 rubell, men i samma mån slafvens vilkor förbättras, förhöjes dess herres inkomster, som ofta stiga till 2 a 300 rubell af kjøpmän och krämare.

Rättigheten att äga och köpa lif egna lärer endast tillhöra adeln och militära samt civila tjänstemän af officers rang. Medelpriset för en ung karl är vanligen 500, och för en qvinna 150 a 200 rubell. *October den 9:de*
Skref jag bref till mina föräldrar, som afgick genom Gufvernörn. *D. 12:te*
Gafs på Gufvernörns födelse dag ett fri spektakell samt stort fyrvärkeri. Ingen af oss voro bjudne till dessa högtidligheter.

Skedde middags tiden eldsvåda uti ett hus näst intill där Capitaine Charpentier och Kyhle med flere bodde. Olyckan hotade med en allmän förstörelse, hvarföre samteliga fångarna hjälptes åt att rädda de för elden flyende kammeraternas efecter, men till lycka var hela den gatan bebyggd med sten hus, och som väderleken var lugn, hämmades elden, så endast dett i tända huset nedbran, hvarföre de en stund husvillan kammeraterne innan natten åter fingo bebo sina rum. *D. 13:de*

Kl. 4 om morgonen väcktes jag och min kammar kammerat af ett ovanligt skrik och eldsken, som eclarerade hela rummet, förordsakat af en eldsvåda i vårt granskap tvärs öfver gatan. Äfven i huset, som nu brann, bodde flere svenskar; vi skyndade genast till deras rädnung, men funno dem redan samteliga, såsom tidigt om elden underrättade, med alla sina saker packade på kibittkor färdiga att lämna gården. Jag och Granstedt, som icke heller ansågo oss säkra i vårt kvarter i anseende till eldens närhet, togo samma parti med de öfriga, packade äfven in i hast, och samteliga hjälptes sedan åt att draga kibittkorna i säkerhet. Elden rasade emedlertid förtviflat, eldsläcknings anstalterna voro dåliga och fast än prästerna och munkarne till stället framburit och emot en på gatan liggande timmerhög uppradat en mängd bilder af Jungfru Maria, St: Niclas, apostlar med flere, hvilka af den starka hettan jämmerligen svettades i sina oljo målade ansigten, kunde intet hjälpa, utan nästan hela dett itända kvarteret strök med. Fram på dagen, då all fara var förbi, ville jag och Granstedt återtaga vårt kvarter, som af elden blifvit oskadat, men dett var omöjligt att kunna förmå värden att taga emot oss. Sluteligen nödgades vi samteliga, som blifvit husvillan, att tränga oss in hos de öfriga kammeraterna, som bodde i staden. Jag med min kammar kammerat blefvo emottagne af Kapitainerne Charpentier och Kyhle. *d. 19:de*

Voro vi samlade hos värden på tyska värdshuset Herr Schackmeijer. Drucko några bålar punch och sjöngo svenska folksången på Konungens födelsedag. Samma afton föll den första snön sedermera blef kvarliggande. *Novemb: d: 1:ta*

Började vi att med Capt:ne Charpentier och Kyhle hålla hushållet tillsammans. Ända dit intils medförde omsorgen för lifts uppehållet oss ej ringa bekymmer. Dag tractamentet, som endast utgjorde 50 *d: 3:ie*

kopek eller $\frac{1}{2}$ rubell, svarande emot 16 sk:r svenska RGsedlar, räckte engång icke till middagen, i fall vi hade ätit på värdshuset. Utan all betjening och okunniga i språket, inskränkte sig således våra arangeringar i matvägen till att om aftnarna i mörkret smyga ut hvar på sitt håll att köpa någon föda, som under kappan braktes till kvarteret. Kunde någon gång en fårstek sålunda bekommas, som sedermera i panna stektes i kackellungen, blef dett en högtids anrättning. Nu började fångarna likväl att almänt associera sig i kotterier, sålunda, att flere tillsammans hyrde sig en rysk hushållerska, som efter ordination upphandlade och anrättade maten. Genom denna anstalt kommo vi att äta ordentliga mål, och kostnaden för middag och afton öfversteg sällan 6 a 7 rubel i månaden.

D: 7:de Blefvo samteliga svenskar bjudna på bal och soupé hos en adelsman vid namn Pischimski; här dansades till långt på natten.

D: 8:de Inflyttade jag och Granstedt i vårt förra kvarter hos lius stöparen, som änteligen efter mycket krongell och flere hos Gufvernörn anförda klagomål blef tvungen att emottaga oss.

d: 18:de Var jag jämte trenne andra kammerater bjudna till middagen hos Gufvernörn. Både han och hans prinsessa voro mycket artiga och vänliga; den sednare i en ålder af 36 a 40 år såg bra ut och hade ett lätt och intagande väsende.

d: 20:de Skref jag bref till mina föräldrar, som afgick med posten.

d: 23:de Spisade jag med 5 andra kammerater åter middag hos Gufverneuren, då vi vid afskedet blefvo inviterade, att alla onsdagar och söndagar äta middag därstädes. Samma bjudning hade skett dem af kammeraterna, som voro dagarna före och efter oss till middag hos Gufverneuren, hvilkens afsigt således var, att alla dagar i veckan se några af fångarne hos sig, utom om söndagen, då han väntade oss alla. Detta bevis af välvilja och artighet öfversteg all vår väntan, hålst en längre tid förbigått, hvarunder vi icke hört af någon bjudning från Gufvernörn, likväl förördsakat af ett missförstånd, som sedermera blef upplyst.

d: 27:de Som var 1:ta advent höls af regements pastor Grevillius svensk gudstjenst i Capitainerne Charpentiers och Kyhles rum. Den bevisades utom af samteliga fångarne äfven af herr Karnovitz och några tyskar. Predikan, som till ämnet afvek från dagens text och var lämpad till vår och fäderneslandets närvarande olyckor, utfördes förtreffeligt; den andakt och djupa sinnesrörelse, som härunder bemäktigade oss alla, spridde äfven sin värkan på de främmande åhörarena, hvilka fast icke förstående predikans innehåll, likväl ej kunde återhålla den i ögat trängande tåren.

d: 28:de Bevistades ett societets spectacel hos herr Karnovitz, som till dylika nöijens begagnande ägde sin egen fullkomligt decorerade och med loger samt amfiteater inrättade theater hus.

d: 30:de Spisade vi samteliga middag hos Gufvernörn.

December
d: 9:de Århöllo vi af Gufvernören tillskickandes assemblè billjetter för afton. Localen för såväl allmänna baler som maskrader var en stor salon i barnhuset utan före dess kyrka. En dörr utgjorde således skillnaden emellan helgedomens och nöijenas tempell.

Tillställes oss genom herr Karnovitz entré billjetter att begagnas *d: 13:de* för hela vintern till alla essemblèer och maskerader, af hvilka åtminstone hvarje tisdag en skulle gifvas.

Hugnades jag änteligen med 2:ne kär komna bref af mina föräldrar, *d: 19:de* de första jag ärhållit sedan min skilsmessa ifrån dem. Dett älsta var datterat den 17:de october och dett sednare den 14:de november, innehållande ibland annat, att söta far genom Hultman i Ekenäs, till-sänt mig 50 rubell, som jag samma dag från Hartin i Pettersburg ärhöll på posten.

Om aftonen voro vi alla svenskar bjudna på bal hos en adelsman vid namn Bartinieff. Efter vanligheten varierades med åtskilliga danser, hvaribland vi för första gången här sågo en rysk nationel dans, kallad dufve dansen (golubez); mera vacker och full af uttryck kan svårligen någon folk dans vara. Den dansas vanligen af två personer af begge kjönen, som ställa sig gent emot hvarandra; den skall föreställa en kärleksförklaring, som medelst mycket talande pantomime åtbörder, tillbjudes, afslås, förnyas, villfares. De dansande nalkas och aflägsna sig ömsom från hvarandra. Den utfördes med största behag (fast denna gången endast af ett par) af dottren i huset, en ung och intagande flicka*) samt af en rysk yngling. Balen räckte till $\frac{1}{2}$ 3 andra morgonen.

Bevistade jag den allmenna assemblèn och dansade.

d: 20:de

Skref jag bref till föräldrarne, som afgeck med posten.

d: 21:da

Iul gröten åts af alla fångarna tillsammans på tyska värdshuset. *d: 24:de* Samma afton gafs den första publika maskerad balen på Keijsar Alexanders namns dag. Ingen af oss hade förut sett någon maskerad, hvilka sedan konung Gustaf den III mord varit förbjudna i Sverige. Vi voro således ganska pickhågade att få se detta slags lustbarhet. Men som vi nu firade annalkandet af den mäst helig hålna högtiden i lutterska församlingen, togs ämnet mycket i öfvervägande, huruvida på en sådan afton något deltagande i dett ärbjudna nöijet kunde äga rum. Nyfikenheten segrade sluteligen öfver alla betenkligheter. Flere af oss besökte altså efter soupén maskeraden. Vi dröide där likväl endast en liten stund utan att vidare deltaga i nöijet. Ryssarna, som ännu hade 12 dagar till sin jul och dessutom ej räkna den ibland sina förnämsta högtider, kunde ej öfvertygas, att någon religieusitet gjorde oss denna afton så fjera, utan förmodade snarare, att vår fiendliga sinnesstämning emot deras Keijsare härtill var rätta ordsaken.

Jul dagen höls åter af pastor Grevillius svensk gudstjenst i dett vanliga rummet. *d: 25:te* Gufvernörskan, som om den förut hållna fått en fördelaktig beskrifning, hade begärt att blifva underrättad, när gudstjenst nästa gång skulle intreffa, då hon ville öfvervara den samma; och så infan hon sig nu på utsatt tid, afhörde gudstjensten med mycken uppmärksamhet, och efter dess slut complimenterade hon presten på dett artigaste, utbad sig hans predikan öfversatt på fransyska, bjöd oss

*) Denna Fröken Bartinieff dog påföljande vår, som dett sades af för mycket förtärd vin ätticka, af hvilket hon, till ärhållande af blek hy, som var högsta modet, dageligen hade njutit betydlig portjon.

samteliga till middagen och afreste i sin med 6 hästar förespända vagn. Flere kammerater emottogo äfven prinsessans bjudning, men jag med de flästa andra valde häldre att i all frihet äta vår beställda middag hos herr Schacmeijer.

d: 27:de Bevistade jag den allmenna assembléen.

d: 28:de Spisade vi middag hos Gufverneuren, som då inviterade samtliga svenskarna på bal och soupé till följande dagen.

d: 29:de På geck balen hos Gufvernörn. De yngre kammeraterne, alla klädda i vita under kläder, strumpor och skor, dansade tappert, hvar till Gufvernörskan med mycken artighet sökte animera oss. Sällskapet, som utgiordes af flere hundra personer, åtskildes först kl: 3 andra morgon.

d: 31:ta Voro samtliga svenskar bjudna till middagen hos herr Karnovitz. Efter måltiden lät en af fröknarne höra sig på forte piano.

(Forts. i nästa häfte).

Studier och anteckningar.

Af Hugo Samzelius.

III.

Ur Öfverkalix sockens äldsta kyrkoböcker.

Blomstedt. Föraren, länsman Jacob *Blomstedt*. Bodde i Nybyn och var gift.

Barn: Malin, f. 1720 ^{2/3} i Ökx; Olof, f. 1722 ^{9/12}.

Elingius Erich *Elingius* och Margeta *Fellenia* vigda i Ökx 1713 ^{22/3} därst.

Grape. Komministern i Torneå Isaac *Grapes* dotter Anna Margareta kristnad i Ökx 1717 ^{2/2}.

Prosten och kyrkoherden Z. *Grape*, f. 1785 ^{8/11}, d. 1847 ^{39/2}; ligger begravnen under ett järnkors på kyrkogården i Öfverkalix. [O. C. Ahlström har i »Norrländska Släkter» II felaktigt 1785 ^{5/11}, oafsedt hans tryckfel 1875.]

Halsius. Hans *Halsii* och Anna *Lepte's* barn, födda (och döda) i Öfverkalix:

Olof, kristnad 1718 ^{24/11}; Anna Christina, kristnad 1719 ^{16/11}, begrofs 1720 ^{8/9}; Johan, f. 1721 ^{11/1}, begrofs s. å. ^{15/1}; Margareta Sofia, f. 1722 ^{20/3}, begrofs s. å. ^{28/4}; Hans, f. 1723 ^{30/9}, begrofs s. å. ^{10/11}; Märten, f. 1724 ^{11/9}; Sophia, f. 1725 ^{29/10}, begrofs s. å. ^{28/11}.

Johan *Halsius*, g. 1730 ^{25/3} i Ökx med Sophia Larsdotter från Nybyn i Ökx.

Hellström. Rustmästaren Olof *Hellström*, g. 1722 ^{2/12} i Ökx med Lisbeta Pärsson i Grelsbyn.

Heostadius. Flychtig rådmän Joh. *Heostadius* från Ny Carleby. Hans son Gustaf kristnad i Ökx 1714 ^{24/11}.

Mört. Borgaren i Torneå Jacob *Mört*, d. 1717 ^{28/3} i Ökx. Hans dotter Anna kristnades s. å. ^{8/1} därst.

Rosengren. Föraren Hans *Rosengren*, g. 1724 ^{26/1} i Ökx med Karin Olofsdotter i Vännäs by, Ökx.¹

¹ Kyrkoherden i Nederkalix Hans *Walltier* (se Personhist. tidskr. 1901, sid. 94) skref äfven *Walltier* egenhändigt 1733 ^{4/3}.

IV.

**Den äldre svenska kolonisationen i Norrbottens finnybgyder.
(Kengisverken.)**

Några handlande i Torneå, hvilkas namn det dock ej varit mig möjligt att uppspåra, hade år 1644 erhållit privilegium att bearbeta Junosuando järnmalmsfält vid Torne älf och strax inom lappmarksgränsen, men anhöllo nästan omedelbart därefter att blifva från privilegierna och därmed följande skyldigheter »förskonade». Förmodligen sammantråffade desse herrar under någon affärsresa till Stockholm med köpmannen Arendt Grape, som de uppmärksamgjorde på den rena, rika järnmalmen i Junosuando och — kanske mot någon liten fördel — intresserade för det af dem förgäfves igångsatta företaget. *Arendt Grape*, f. 1612 ²¹/₉, en köpman från Lübeck, hade på 1640-talet begifvit sig öfver till Stockholm och flyttade nu vidare upp till norden, till finnybygden, där han år 1645 vid Torne älf och den starka forsen Köngäs grundade hvad han med en liten »försvenskning» kallade *Köngäs* och *Kiengis* eller såsom det sedermera kom att skrivas *Kengis* stångjärnshammare (finnarne kalla ännu platsen allmänt *Köngäs*).

Följande år, 1646 ³¹/₁₀, förordnade General-Bärgsämvetet (*Carl Bonde*, *Johan Berndes*, kontrasign. *Mårten Månsson*), att Arendt Grape och hans medparticipanter i Torne järnbruk finge »på två mil när bruket rundt omkring sig, de lägenheter som finnas, med ström, skog, ängesland och annat nyttja och bruka sig och bruket till gagn och godö», hvilka privilegier *drottning Christina* konfirmerade genom k. br. 1646 ²⁴/₁₂, julaftonen. Nya privilegier för grufdriften meddelades 1648 ²⁰/₁ och 1652 ²⁶/₁₁. Arendt Grape insåg emellertid ganska snart att han gjorde klokast i att söka associera sig med några rika personer, så att han ej behöfde lita allenast till sin egen förmögenhet. I detta syfte förband han sig med två bröder *Abraham* och *Jacob Momma*, handlande i Stockholm och härstammande från Brabant, adlade 1669 ²/₄ under namn *Reenstierna* ¹ (vapnet visar tre fjälltoppar, af hvilka den midtersta klufvits genom en neddrifven — kil, inhamrad af släggväpnade händer ur molnen; adelsdiplomet vitsordar, enligt Hülphers V: 1, sid. 256, att »de antagit Kengis Järnwärk, inrättadt Järnhamrar, Gårmakeri, Bleckslageri, och andre *Manufacturer*; upfunnit Swappawara Kopparverk, ditskaffat Arbetsfolk från Dalsland, Holland och flere orter, upbygdt 2 Bruk Jonaiwa och Swappawara, gjordt Tornefors och flere strömfall i Elfwen beqwäme til båtfart, uprögt vägar, upbyggt hus på alla 3 Bruksorter, underhållit egen Präst m. m. samt tillika befordrat Christendomens tilväxt i Lappmarken», o. s. v.

Ett nytt privilegiebref af 1653 ²⁷/₁₀ stadfäste för bröderna Momma, såsom delägare (»medparticipanter») i Torne järnverk, de förmåner, dem Arendt Grape fått sig tillförsäkrade, hvarjämte äfven privilegierna

¹ Mommas i Kammararkivet funna samlingar, dem jag saknat tillfälle att rådfråga, torde innehålla åtskilligt af beskaffenhet att komplettera förevarande uppsats.

utvidgades. Emellertid hade lappmannen *Olof Tolk* af en tillfällighet år 1654 upptäckt kopparfyndigheterna vid Svappavaara (Vaskivuori, Veikivare), som s. å. privilegierades, och nu kördes järnmalm från Junosuando (den nu s. k. Junosuando masugnsby) och kopparmalmen från Svappavaara i akjor efter renar vintertiden ner till Kengis, där den förädlades. Vid Junosuando fanns emellertid en masugn, som Arendt Grape låtit bygga 1647. Å Kengis herregård förvaras ännu en gammal karta öfver »Kengis bruk i Lapmarck». Konstnären, en belgare eller holländare, *Denis Joris*, har signerat arbetet 1660. De olika byggnaderna äro namngifna, och man finner däraf, att Kengis vid denna tid ägde två järnhamrar, kopparhammare och garhytta till kopparens renande. Prästgården låg i omedelbar närhet intill brukets mangårdsbyggnad. Det skulle emellertid visa sig, att Arendt Grape haft rätt i sin förmodan att bruksrörelsen här vore högst pänningekräfvande. Det berättas nämligen, att han blifvit utfattig, år 1660 sålt sin anpart till bröderna Momma och sedermera en tid från 1680 varit förvaltare åt dessa, sedan först Jacob M. och därpå Abraham afflyttat från orten efter att hafva tillsatt större delen af sin förmögenhet. För att kunna med sin talrika familj existera — hvartill bruksarrendet ej lämnade tillfälle — antog Arendt Grape tjänst såsom kronolänsman i Öfvertorneå. Han bosatte sig å Nautopuodi hemman i Helsingbyn (inom nuv. Alkkula) af Öfvertorneå socken och dog därstädes 1687 ^{20/12}. Likväl drevfos stångjärnshamrarna ända till 1695, förmodligen af Arendts son *Jacob Grape* (f. 1660, d. 1720), som i en handling af 1690 ^{23/8} kallas befallningsman och bruksintressent. Arendt Grape var gift med *Clara Johansdotter Reuter*, f. 1625 ^{25/6}, d. 1692 ^{4/8}, hvars fader *Jonatan Reuter* var guldsmed och någon tid borgmästare i Västerås. Samme Arendt Grape dog i armödsfullt skymundan, medan lifvet gestaltat sig vida lyckligare för bröderna Momma, hvilka som sagdt adlades 1669. Jacob dog 1678 och Abraham 1690; båda voro vid sitt frånfalle kommissarier i Kommerskollegium.

Kengisverken voro på 1650-talet och intill 1686, då enligt uppgift Svappavaara upphört att bearbetas, sedan koppargrufvorna därstädes blifvit ödelagda genom illdåd, synnerligen betydande i industriellt hänseende ej endast så till vida att de voro det enda grufföretaget inom hela dåvarande Västerbotten med dess lappmarker, utan äfven beträffande landet i öfrigt intogo en afgjord rangplats. Där slogos en tid kronans mynt, de nu ytterst sällsynta Kengisplåtarna, som samlaren med grämelse hör i gamla gårdar uppgifvas hafva vandrat till någon kopparslagares verkstad, därifrån kördes till Torneå och skeppades afsevärda mängder järnsmiden och koppartackor (vissa år ända till 800 skeppund garkoppar), och där lefde vid dess skilda anläggningar kolonier af yrkesskickliga svenskar samt valloner. Såsom ett slags minnen från detta äldsta bebyggande genom svenskar högt uppe i dåvarande Västerbottens finnbygd kan nämnas dels det i trakten understundom ännu förekommande uttrycket »*se oli Mommaan aikaista*» (det var i Mommas tid) om någon mycket gammal sak eller tilldragelse, dels benämningen *Mommankangas* i fråga om heden mellan Peräjä-

vaara och Juhonpieti byar. Vid Kengis har i jorden anträffats en numera sällsynt kopparpollett, som torde utgjort betalningsmedel vid bruket. Polletten har i midfältet en ren och kring kanten orden »5 öre s. Pollett». Nedtill står A. I. M. (Abraham och Jacob Momma). Från denna tid förskrifver sig också den s. k. Keksin Lauulu (Keksis sång), som skildrar den synnerligen våldsamma och ödeläggande isgången i Torne älf år 1677. Författaren är *Anders Mikkelin poika Keksi* (Anders Michelsson Keksi) och hans opus (på finska), som lifskraftigt left i folkemun, trycktes i Haparanda 1883 under titel »Keksin Lauulu jään lähöstä Tornion joessa v. 1677.» Keksi skildrar isens framfart ända ned till kusten: den tog på Alaintaló hemman i Kangos by bort en tjur, som gick och betade i strand, ryckte med sig lador och hela ängsholmar samt anställde stor härjning för Momma vid Kengis, där den slog omkull och förde med sig prästen i Enontekis *Sirma's* kornbod, som i Joris' omnämnda karta af år 1660 synes stå alldeles nere vid stranden med det felaktiga namnet »prästabostadh» i stället för »prästabodha» — Joris har »prästegårdh» på rätt plats och har för öfrigt själf yppat felskrifningen genom att icke rita skorsten och fönster på det lilla magasinet. Keksi omtalar huru ledsna lapparna nu blefvo genom förlusten af prästekornet, som säkerligen ej var s. k. vinsäd, utan afsedt för brännvinsbränning. Handlandena nere i Torneå miste sina saltbodas på Haaparanta hemman, platsen för nuvarande Haparanda stad.

Efter stiftandet af »Västerbottniska Bäragslagssocieteten» meddelade Bäragskollegium 1699 ¹¹/₁ ¹ bäragsfrälsefrihet för dennas egendomar: silfververken Alka- och Kedkevare, kopparverket Svappavaara samt Kengis och Junosuando masugnar. Den en tid nedlagda bruksrörelsen tog ny fart, och masugn vid Tornefors grundades 1709. Emellertid kom en ny tid af förfall, bl. a. genom att ryssarna under »stora ofreden» plundrade Kengis 1717. Herremännen reste bort, och smederna flyttade ut i kringliggande byar, där de blefvo landtbrukare. Inom kort var emellertid allt bragt på fötter igen. Nya privilegier meddelades 1721 ²⁰/₆, och brukets blomstring under *Abraham Steinholtz* var ingalunda mindre än på bröderna Mommas tid. Ut i *O. Törnflychts* nobla gåfvobref till Steinholtz 1737 ¹⁶/₅ — då Steinholtz undfick 10 societetens lotter, som tidigare tillhört Törnflychts föräldrar — kallas Steinholtz »konstmästare» och säges det att S. varit uppe i lappmarken,

¹ I Bäragskollegii relation 1697 ³⁹/₉ (i Handl. til Konung Carl XI:tes Historia XII, Sthlm 1772, sid. 137—139) omnämnes, hurusom *Jacob Reenstierna* — som nedlagt största kostnaden vid Kengisverken — »intet längre därmed kunde utvärda», hvarefter och den andre brodern »öfvergaf Werket handlöst, och har sedan deras efterlämnade Barn och Sterbhus-Interessenter intet vidare kunnat sig därom värda.» Svappavaaragrufvorna sägas då (1697) varit öde i öfver 17 å 18 års tid, ehuru fortfarande något malm sofrades och några skeppund koppar årligen erhöles, hvilka sterbhuset sålde till sin förläggare, factor *Christjan Ersson* i Torneå, i afräkning på dennes fordran hos Reenstiernorna. Emellertid ville nu Collegium använda »dess yttersta flit» för att låta utbjuda verken åt privatpersoner och »få en hop förmögne Participanter därtill» — det var sålunda som redan inom tvenne år »Västerbottniska Bäragslagssocieteten» kom till stånd, och 1699 ²¹/₂ meddelades som sagt bäragsfrälsefrihet för dennas egendomar.

gjort undersökningar och studerat förhållandena samt att han nu ville göra ansträngningar för att främja industrien därstädes, hvartill Törnflycht på detta sätt önskade medverka. Masugnen vid Junosuando ombyggdes 1723, masugn upprättades vid Palokorva 1744, och nya privilegier beviljades 1744 ^{18/12}.

Brukspatronen Abraham Steinholtz, som åren 1740—1744 drivit Meldersteins bruk i Råneå socken (namnet bildadt af *Jonas Meldercreutz*² och Abraham Steinholtz) och sedan 1745 ^{30/12} var ensam ägare af Kengisverken, sökte på allt sätt motsvara donators goda tanke och synes varit en synnerligen verksam och dugande man. Vårst var det med pänningarne, men han lyckades 1746 ^{12/2} öfverenskomma med *Frans Jennings* i Stockholm, att denne skulle lämna ett årligt förlag af 24,000 dlr kpmt. Jennings måtte dock ej länge varit förlagsman, ty 1749 ^{23/2} värderades Kengis med Junosuando och Tornefors masugnar i och för lån i Riksens ständers bank af bergmästaren *Per Adlerheim*, vice härads höfding *Anders Hellant* samt rådmannen i Torneå och bruksfaktoren *Claes Debote*, hvarvid verken åsattes ett värde af 127,000 dlr kpmt. År 1763 införskrefs från Iggesund hammarsmeden *Johan Pira* för att införa vallonsmide vid Kengis. Såväl vid Kengis som Junosuando höllos bergsting, och bergmästare vid denna tid voro *Per Adlerheim* och *Eric Roland Printzell* (»domhafvande» [nb. i bergstingsrätten] »och vice bergmästare», egenhänd. 1759 ^{30/6}; adlad 1778 med namnet *Printzsköld*), hvarjämte vice bergmästaren *Daniel Lithander* omnämnes 1767 och andra år. Med sockenprästen, kyrkoherden i Öfvertorneå *Anders Wichman*, låg Steinholtz i beständigt trassel beträffande bruksförsamlingens förhållande till Pajala församling. Ändtligen förordnade konsistorium en nämnd af prosten, mag. *Eric Brunnius*, kyrkoherden *Grape* och prästmannen *Jonas Häggman* att undersöka förhållandet. Desse afgävo 1774 ^{23/12} till landshöfdingen friherre *von Kothén* en rapport, hvari bl. a. omtalades att tvistigheterna räckt i några och 30 års tid. Emellertid blef en förening träffad först 1783 ^{24/3} i Pajala sockenstuga med bergmästaren *Eric Roland Printzsköld* och kyrkoherden *Jac. Turdfiell* såsom förrättningsmän.

Förutom hvad som innehölls i k. br. 1646 ^{24/12}, undfingo Kengisverken under årens lopp andra betydande privilegier. De disponerade väldiga järnmalmsfält och kopparfyndigheter samt stockfångstskogar och laxfischen, åtnjöto skattefrihet, frihetsår och tullfrihet o. s. v. Allmoget i Öfver- och Nedertorneå samt Kalix socknar var skyldig att föra sin kronotonde-spannmål till Meldersteins och Kengis bruk (enligt flere äldre privilegier och yttermera fastställt genom k. br. 1748 ^{22/12} till Bergskollegium), och när bönderna besvarade sig häröfver 1752 ^{27/3} och ville själfva inlösa spannmålan till markgångspris och alltså slippa att frakta den långa vägar, beslöt riksdagen s. å. ^{27/5}, att denna gamla förmånsrätt för Kengisverken omöjligen kunde borttagas eller ändras. Äfven vid riksdagen 1769 och 1770 anfördes liknande klag-

² Kapten Meldercreutz erhöi genom k. resol. 1753 ^{20/8} tio frihetsår för sina odlingsarbeten i Västerbotten och 1763 ^{13/9} femton frihetsår för sina senare odlingar.

mål, men ej heller dessa medförde önskad resultat. I en senare tid, 1803 ^{8/6}, resolverade k. maj:t på ansökan af dåvarande ägare, brukspatronerna *Fredric Otto Lorichs* och *Olof Ekström*, att 50—100 man af Torneå kompani vid Västerbottens reg:te fingo mot dagspänning enligt markegångstaxa användas till jordbrukets upphjälpande samt strömränsning och vägars anläggande vid Kengis järnverk och Svappavaara koppargruftva. Önskades äfven framdeles dylikt bistånd, borde därom årligen göras anmälan.

Redan Kengis' bruksägare bearbetade de i en senare tid ryktbara grufvorna i Gellivare samt Kirunavaara (då officiellt kalladt Fredriksbärg) och Luossavaara (Ulrika Eleonoras bärg). De båda senare grufvorna anmäldes efter landshöfdingen, friherre *Gyllengrips* resa år 1736 i Torne lappmark. Från dessa trenne malmfält kördes malmen i akjor efter renar ned till härdarne vid Junosuando, Palokorva, Tornefors och Kengis, och detta besvärliga forslande fortgick ända till år 1874. Själftva transporten inleddes med att en lapp förhyrdes att med sin renhjord trampa upp stig fågelvägen mellan t. ex. Gellivare och Kengis, och sedan tog den dyrbara forslingen sin början. Mellan Gellivare och Palokorva togo lapparne 4, 5 och slutligen ända till 7 kronor pr skeppund forlass. Junosuando masugn har icke varit i bruk sedan 1804. Kengis bruk brann i slutet af 1840-talet, men den gamla stångjärnshammaren räddades, hvadan smidet kunde fortsättas. Det var nu brukspatron *Carl Johan Sohlberg*, som ägde Kengisverken, och denne utvecklade en berömvärd energi för att upprätthålla dem. Åren 1854—1858 exporterades järnvaror från Kengis — 18 mil ofvan Haparanda — ända till södra Frankrike. Liar och järnredskap gingo i myckenhet också till skilda håll inom öfre Norrbotten samt Kemi och Uleåborg i Finland: högafflar, båtspik, liar, spadar, hästskor, hästkosöm, slädskojörn m. m. Lappar från Soppero m. fl. orter köpte järnvaror vid Kengis, transporterade dem vintertiden med renar ned till norska kusten och försålde dem därstädes med en smula förtjänst. Vid denna tid funnos allmänt byasmeder i orten, och dessa inköpte för vidare bearbetning det vid Kengis tillverkade smidesämnet. På detta sätt bidrog Kengis till höjande af ortens smidesindustri, som numera aftynat genom att allting köpes färdigt i handelsbodarna.

Från Kengis kolskog om 7,492,33 hektar skogsmark togos på 1870-talet årligen 123,480 kbf. kolved. I medeltal åtgingo 3,21 tunnor kol för 1 centner tackjärn, 6,51 tunnor kol för 1 ctr stångjärn och 3,75 tnr kol för 1 ctr manufaktursmide. År 1874 skedde sista blåsningen i Palokorva, och härefter togs under åren 1874—1879 tackjärn från Stockholm och bearbetades vid Kengis. Men år 1879 brunno den gamla stångjärnshammaren och det i en senare tid uppförda sågverket, hvarefter Kengis allenast varit en omfattande jordbruksegendom med underlydande torp och skogshemman rundt om i byarna.

Det minnesrika, vackra Kengis vid Torneälven med dess väldiga fors och fall mellan grönskande holmar har nog också tidigare än denna studie sträcker sig haft bebyggare, ty åtskilliga stenyxor hafva anträffats vid Kengis och förvaras nu i herregården. Jämväl vid Svanstein äro dylika funna, och en mängd sådana har anträffats

också vid det gamla Aasa hemman (själfva namnet tyckes antyda härledning från hedenhös) i Juoksengi. Hvad namnet Pajala och dess ursprung beträffar gifvas olika traditioner och tydningar. En sägen förmåler, att en person »Pajasen pitäjästä» i Finland hitflyttat och gifvit anledning till namnet. En annan sägen vet berätta, att en från Finland inkommen soldat Pajala skulle grundat Juhonpieti och Anttis byar. En tradition uppgifver Pajala-hemmanet vara det äldsta, en annan Niva-hemmanet. Somliga tolka namnet Pajala helt enkelt kommande från finskans paja = smedja, hvadan ordet skulle betyda byn eller stället bredvid smedjan (Kengis).

Efter ryssarnes härjningar byggdes 1724—1725 kyrka vid Kengis för bruksförsamlingen, S:t Fredrichs kapell kallad (invid 1725 af bruksdelägaren, prosten *Forbus*), och 1728 byggdes ny prästgård. Emellertid ödelades kyrkan natten mellan den 22 och 23 november 1787 genom mordbrand, och därpå restes vid Kengis ny kyrka, hvilken sedermera flyttades upp till Pajala by. Prästen i Pajala fortfor emellertid att bo kvar vid Kengis till långt in på 1800-talet — kapellet, som lydde under Öfvertorneå pastorat, hade till förste prästman (brukspredikant, kapellan) *And. Tornberg*, som 1675 blef kyrkoherde i Öfvertorneå, och till siste prästman *Olof Sandberg* 1761—1775, medan Pajala församlings förste prästman var *Johan E. Hellsing*, som 1747 blef brukspredikant vid Kengis och 1757 komminister i Pajala; man hade redan på 1720-talet i kyrkböckerna skilt mellan den svenska (Kengis) och finska (Pajala) församlingen, och från 1757 funnos här alltså två präster, af hvilka prästen i Kengis predikade på svenska och prästen i Pajala på finska; samma kyrka nyttjades — och den siste där bosatte prästmannen var prosten *Lars Levi Læstadius*, den s. k. læstadianismens upphofsman, f. 1800 ²⁰/₁, d. 1861 ²²/₂, gift 1837 med *Brita Caisa Alstadius* från Peuraure i Kvikkjokk, f. 1805, d. 1888. Det var till honom domkapitlet i Hernösand skref 1854 ²²/₁₀ och ondgjorde sig öfver hans predikningar »utöfver den allmänt erkända anständighetens gräns» med deras »grofva framställningssätt» och »groft sinnliga kristendomsuppfattning», som hos ledaren röjde »en papistisk härsklustnad öfver själarne», hvarför domkapitlet lade L. på hjärtat »att med varsamhet leda christliga rörelser, att dessa må föra till sitt rätta mål, sann christelig tro och kärlek, och ej till själförhåfvande eller andra förvillelser». Prosten Læstadius hade försvarat sig med, att han måste använda detta grofva och sinnliga tal för att — göra sig förstadd af sin råa församling, men högvördiga kapitlet parerade mycket fintligt genom att undra, huruvida ej genom prädikan i sådan form själarne just kvarhöles i den omordade råheten, i stället för att L. såsom sig vederborde hade att utveckla dem. Læstadius, hvars prästerliga makt faktiskt var hårdt när gränslös inom norra Sverige, Norge och Finland, begrofs å kyrkogården vid Kengis, men flyttades sedermera till kyrkogården i Pajala, där han jämte sin maka nu är griftlagd.

Äldsta kända begravningsplatsen i Pajala är belägen å Manganiemi udde på norra sidan af Torne älf inom *Isac Svarts* hemmansskifte. Vid denna tid predikade prästen från Öfvertorneå i en stuga på södra

älfstranden (Pajala by), döpte och jordfäste. Begravningsplatsen undersöktes af antecknaren sommaren 1891. Skeletten ligga med ansiktet vändt åt öster och dels i lådor eller kistor, dels hopade ofvanpå hvarandra i större gropar med groftimrade väggar (förmodligen vintergrafvar; kistorna hafva multnat). Dylika större begravningsgropar synas jämväl i kyrkogården vid Kengis, som är af yngre datum eller från tiden omkring 1725. Äfven vid Svappavaara har funnits en begravningsplats, där veterligen lik jordfästes ännu så sent som år 1821.

Den efterföljande redogörelsen för ägarne till Kengisverken är liksom förestående anteckningar grundad på forskning i arkivalier å Kengis, hvarigenom åtskilliga i tryck tidigare förekommande felaktiga uppgifter och data kunnat rättas. De finska namnlängderna härröra från anteckningar under skogsvandringar och från kyrkböcker, och den genealogiska sammanställningen stöder sig på studier i Pajala och Öfvertorneå socknars kyrkoarkiv, äfvensom på anteckningar efter grafvårdar å den äldsta kyrkogården i Turtola (numera församling i Finland). Alla uppgifter utan data förskrifva sig från de i sådant hänseende sällan gifvande förhörsböckerna i kyrkoarkiven. I Pajala finnas dödslängd och vigsellängd från 1728 (ehuru defekta, felaktigt häftade och sönderskurna vid bindningen) samt dopbok från 1743. I Öfvertorneå finnas doplängd sedan 1718 och dödlängd sedan 1735, ungefär samtidigt med hvilket sistnämnda år vigselförteckningen börjar. Öfvertorneå kyrkoarkiv, som på grund af församlingens höga ålder (känd såsom Särkilax kapell redan 1482 och under Gustaf Vasas tid samt efter hvad man vill veta rik på dyrbarheter i fordomtima) kunnat förväntas innehålla en mängd intressanta handlingar, torde härjats antingen vid öfversvämningen år 1615 eller vid den ryska marodörtruppens besök i december 1716 och januari 1717. Endast en äldre volym finnes nu i behåll och afhandlar kyrkoräkenskaperna (med intressanta inventarieförteckningar) sedan 1646 och visitationsakter från 1701^{27/3}.

Anteckningarna i genealogiskt hänseende beröra ej bygdens hufvudsakligen finskspråkiga befolkning och gå ej längre än till år 1800. Intresset för släktforskare torde heller ej nå långt utöfver den tid, då ett flertal svensktalande familjer bodde såsom kolonister vid Kengis, Tornefors, Palokorva och Junosuando masugnsby i och för grufdriften. Såsom en egenhet kan i förbigående anmärkas, att ännu långt in på 1820-talet alla inom finska (ryska) sidan af Öfvertorneå socken förekommande eklestiasitiska förrättningar besörjdes af prästen i svenska Öfvertorneå församling, som delats efter fredsslutet 1809. Och det är alltså i de svenska kyrkböckerna man intill nyssagda tid återfinner dop etc. på finska sidan.

Emellertid är ett studium af de finska namnens form ingalunda intresselöst. Finnen bär vanligen tre namn: dop-, faders- och det som släktnamn brukade hemmansnamnet, medan lappen har dop-, faders- och släktnamn. En granskning af kyrkböckerna från senare delen af förra århundradet låter oss anteckna dels de vanliga finska dopnamnen, t. ex. Heikki, Sammeli, Antti, Mikko, Pekka och Matti, dels mera säregna som Levi (efter prosten Lars Levi Læstadius), Hesekiel, Asarias, Abiel, Vilje, Valte (eller Valde = Valdemar), Löuri, Heimer, Jafeti,

Kaleb m. fl. — Odal Kero bor i Liviöjärvi by, Isak Isaksson Maaherra (landshöfding) i Juhonpieti. Malte Petterssons i Pajala barn heta Onkel Bruno Tuli och Mimmi Larina Lavenda. Kvinnliga finska dopnamn äro t. ex. Marja, Gretu (eller Kreta), Hilja, Hilta samt bland mera egendomliga: Angelica (uttalas Angelica, namnet taget efter en bland Læstadii döttrar), Elmina, Jemina, Engla, Milda, Jesina (eller Jensina), Svetilda, Eurina, Gresina, Otteriana (= Ottiliana), Endrefina, Ailina, Netti, Miljana (= Maximiliana), Tyyne, Serefia (= Serafia) och Efemia (= Eufemia). Alla dessa besynnerliga namn, som ofta tillkommit genom förvrängning af ur tidningarna uppsnappade namn, stå i hög kurs, och det berättas att vid dopet ibland det högst fatala inträffat, att föräldrarna ej kunnat uttala sitt barns blifvande namn utan vädjat till någon af faddrarna, som lärt sig säga det, hvarpå finnen lugnt bekräftat: »ja, så var det!» Anna Arabella Autio bor i Erkheikki och Anna Vanilia Veräjä i Kieksiesvaara. Framlidne handlanden J. H. J:son Aho i Pajala var gift med Eva Maria Halmkrona från Hietaniemi, och lappen Junkka i Parkalompolo har från Kare-suando hämtat sig hustrun Ella Maria Marakatt.

Fadersnamnet ter sig såsom ett -poika eller -tytär efter dopnamnet i genitivform: Mattinpoika, Heikkintytär. Släktnamnet tages som sagdt vanligen efter hemmanet, men genom försäljningar och klyfningar m. m. vållas i detta hänseende ofta lätteligen oreda (exempelvis kan en person samtidigt heta både Vanhatalo och Uusitalo — han var allmänt känd under namnet Vanhatalo, Gammelgården, därifrån han flyttade, men fick sedan namnet Uusitalo såsom åbo på Nygården.) Dylika släktnamn gifva i allmänhet uttryck åt gårdens läge: Kallioniemi (klippudden), Kuusiniemi (granudden), Mäkitalo (backgården), Vanhatalo (gammelgården), Uusitalo (nygården), Väitalo (mellangården), Rantatalo (strandgården), Särkijärvi (mörtträsk), Kaltio (källa), Kaunisvaara (bärgen med vacker utsikt), Lauttakoski (forsen, som passeras af flottar), Veräjä (grind), Jatko (fortsättning, utvidgning), Pissiniemi (kattuggeludden), Valkeajärvi (hvitträsk), Järvenpää (träskända), Kuivakangas (torrheden), Pahajänkä (myren, som är svår att komma öfver), Pakuniemi (gården på den bredt i älven utspringande udden), o. s. v. Där finnas också rena pornografiska namn, hvilkas öfversättning jag helst förtiger: Paskakangas, Koinujoki och Koinuvaara m. fl.

Där finnen har ett själfständigt, alltså af boplatsen oberoende släktnamn, utgöres detta antingen af ett namn, som från början varit soldatnamn, eller också af ett namn, som ursprungligen gifvits såsom öknamn eller uttryck åt en skarpt framträdande egenskap. Dylika gamla soldatsläktnamn inom Pajala äro: Snällfot, Skarpsvärd, Barsk, Kruttrök, Eldstål, Triumf, Stålnacke, Skomakaré, Svarfware (uttalas på finska Vårvari) och Löpare (uttalas Löpari). Den andra kategorien af släktnamn utgöres af t. ex. Puhdas (renlig, dygdig), Patakkä (larm, oljud), Jysky (bruk, buller), Orava (ekorre) o. s. v. Ett hvad vi ville kalla fullständigt finskt personnamn ter sig alltså exempelvis som Juhani Heikkinpoika Jysky Vanhatalo eller i öfversättning Johan Henriksson Brak på Gammelgården.

För öfrigt hafva nästan alla finnar binamn »öknamn», tillkomna i regel utan direkt elak hänsyftning. I det följande meddelas en samling af mera karaktäristiska binamn — efter hvad det vill synas hufvudsakligen vedernamn — hvilka jag antecknat inom Tarendö grannsocken till Pajala: Kirsti (otålig, argsint); Peipponen (fink); Riekkö (ripa, hade stulit ripor, i Tarendö); Krökkänä (stor, gammal abborre, hade stulit aborrar, i Saittajärvi); Kivipaisti (stensteken, hade sålt renstekar med sten i för att få dem tyngre); Käki (gök, liten person); Kana (höna); Konna (kanalje, skurk); Kikara eller Kakara (smuts, i Saittajärvi och Lauttakoski); Keihäs (björnsput); Kontio (björn, i Tarendö); Kusi-Aakusti (öfversättes ej, i Tarendö); Kettu (räf, ljög sig vara väldig räffångare, i Saittajärvi); Körri (spöke, hopskrumpen; öknamn på gamle gästgifvaren Vanhatalo i Tarendö, som i sina stolpbodar samlade skräp på hög till en, såsom man anmärkningsvärdt kallade det, »asenari» = arsenal!); Kasakka (kosack, i Tarendö); Kuohari (snöpare, en pojke som skrämde andra att han skulle kastrera dem); Kaikale (stor, gammal tall, mannen ville helst taga sådana vid timmerkörslor); Napa (nafvel, liten och tjock person); Teiri (orre, talade egendomligt, i Saittajärvi); Remsu (remsa, trasa, i Junosuando); Maapesä (som har sitt bo på marken, mannen hade ovanligt korta ben); Viima (vind, i Tarendö); Tonta (skogsrå, mycket lång karl, i Saittajärvi); Naskali (syl, i Tarendö by); Paimen (vallare, var duktigt valljon, i Saittajärvi); Väilrajo (till hälften renskötare, är gift med en lappska och betraktar sig därför såsom renskötare gent emot andra personer, hvilkas renar emellertid Väilrajos *svärfar* sköter); Nirsa (med liten näsa); Vasikka (kalf, en bonde Paavo i Tarendö, som aldrig äter kalf- eller fårkött, hvarför skvallret gissar på tidelag i ungdomen); Sopuli (fjälllemmel, det lappska soppero); Tohtaja (= kaakkuri, lom); Takku (ragg, »är liten och lurvig»); Taula-kimppu (en hög fnöske, »är kort och tjock»); Pissihaukka (fiskörn, han refs med långa naglar); Materi (egl. = materia, *svafvel*).

Åtskilliga lappar, af hvilka åtminstone några från början varit fjällappar, finnas bosatta inom socknen. Lapparne äga bestämda släktnamn, som i allmänhet uppkommit genom »öknämning». Inom Pajala finnas representanter för släkterna Suikki (egl. = kringstrykare), Blind, Sevä, Junkka, Partak (= skäggig, det nordiska bard, finskans parta = skägg), Kaupik, Pingi, Pääve. Lappen Henrik Mickelsson i Parkalompolo kallas vanligen Äimäjalkka (= sylfot, har som barn trampat in en syl i foten). Inom Tarendö hafva nästan alla bönder och hemmansägare renar, som skötas af en lapp (renskötare, lapp = rajo) om sommaren. Dessa skogslappar bo på vintern och när de blifvit »lediga» om hösten i Tarendö kyrkby samt äro vanligen f. d. fjällappar. I Tarendö finnas Gunnari, Miskuksen Jouni (Jon Mickelsson) eller Parta-Jouni (skägg-Jon) m. fl.

Kengisverken och dessas ägare 1645—1901:

Arendt Grape anlade Kengis bruk 1645.

Arendt Grape och hans medparticipanter i Torne Järnbruk undfingo 1646 $\frac{32}{20}$ General-Bärgsämhetets privilegier. År 1653 $\frac{27}{20}$ berättigas bröderna *Abraham* och *Jacob Momma* (nobil. *Keenstierna*) att ingå i privilegierätt jämte Arendt Grape.

Wästerbotniska Bäragslagen (tecknades 1726 $\frac{37}{22}$ af *Lars Benzeltierna*, *Johan Norn*, *Jacob Feif* och *Johan Colling*.)

10 societetens lotter, dem *O. Törnflycht* ärft af sina föräldrar, förärade han genom gåfvobref, dat. Stockholm 1737 $\frac{16}{5}$, till konstmästaren *Abraham Steinholtz*; 10 lotter sålde societeten 1726 $\frac{31}{22}$ till handelsmännen i Stockholm *Walther Grainger* och *Samuel Wordwordt*, hvilkas arvingar 1744 $\frac{5}{12}$ sålde lotterna till brukspatron *Abraham Steinholtz*;

5 lotter såldes 1744 $\frac{22}{4}$ af sekreteraren *Johan Norms* sterbhus till *Abraham Steinholtz*;

2 lotter sålde 1744 $\frac{16}{5}$ *J. Gyllenberg* till *Abraham Steinholtz*;

2 lotter sålde 1744 $\frac{23}{5}$ *Johan Bergenstierna* och *Inga Feif* till *Abraham Steinholtz*;

5 lotter sålde 1744 $\frac{32}{5}$ *J. Löhtman* till *Abraham Steinholtz*. Löhtman hade tidigare köpt dessa af *Adam Jacobson Leijell*;

6 lotter, som förut tillhört kamreraren, välb. *Hindrich Jacob Hildebrand*, såldes 1744 $\frac{4}{6}$ af *I. H. von Kothen*, *J. Nerés* (»på öfversten baron *Gustaf Hammeltons vägnar*»), *J. Nerés*, *H. J. Hildebrand*, *Gothard Hildebrand*, *David Hildebrand*;

2 $\frac{1}{2}$ lotter sålde 1745 $\frac{30}{22}$ *Erland Broman* och *Olof Ehrencreutz* till *Abraham Steinholtz* såsom kuratorer för sal. hofjunkaren *Drakenhielms* son;

5 lotter sålde 1745 $\frac{30}{12}$ *Peter Faggot* och *Michel Hising* till *Abraham Steinholtz* såsom kuratorer för *Jacob Feifs* omyndiga barn;

3 lotter sålde 1745 $\frac{30}{22}$ *Carl Alstrin* till *Abraham Steinholtz*;

16 lotter sålde 1745 $\frac{30}{22}$ *Claes Grill* till *Abraham Steinholtz*;

10 lotter sålde 1745 $\frac{30}{22}$ *Wolter Petersen* till *Abraham Steinholtz*;

År 1745 $\frac{30}{22}$ säges det i köpebrevet (dat. Stockholm), att Steinholtz tillhandlat sig af *Wästerbotniska Bäragslagens* Herrar Intressenter 36 $\frac{1}{2}$ lotter i Kengis och Svappavaara samt att han förut innehade 41 lotter. Då summan af ofvanstående utgör allenast 76 $\frac{1}{2}$ lotter, torde S. tidigare inköpt en lott direkt af societeten. I protokoll från tinget i Öfvertorneå 1748 $\frac{3}{22}$ heter det att S. svarade för 60 nya lotter och alltså visade sig vara ensam ägare, hvilket han säkert blef just genom affären 1745 $\frac{30}{22}$. Han anlade nedom Kengis år 1754 *Svansteins* bruk med masugn och stångjärnshammare (bildadt efter Steinholtz' och hans hustrus, född *Svanberg*, namn liksom *Meldercreutz* och Steinholtz tidigare gifvit upphof åt namnet *Melderstein*). *Abraham Steinholtz* tog 1766 $\frac{20}{3}$ sin mäg, *Eric Daniel Christiernin*, till tredjepartsägare i Kengisverken. Efter Steinholtz' år 1781 inträffade död blef Christiernin jämte svärmodern ägare af Kengis.

Brukspatron *Eric Daniel Christiernin* sålde 1793 $\frac{26}{4}$ Kengis till brukspatronerna *Henric Vilhelm Hahr d. y.*, *Friedric Otto Hassel*, *Lorens Jacob Groth* och *Johan Henric Bergmark*. Emellertid protesterade Christiernin mot alla inteckningar i Kengisverken af hrr *Hahr*, *Hassel*, *Groth* och *Bergmark*, hvaröfver Öfvertorneå tingsrätt resolverade 1794 $\frac{20}{3}$.

Brukspatron *H. V. Hahr* sålde 1795 $\frac{29}{5}$ sin andel i Kengis till *Jacob Küsel*.

Brukspatron *Johan Henric Bergmark* sålde 1793 $\frac{29}{5}$ o. $\frac{29}{6}$ sin ägande $\frac{1}{4}$ i Kengis till *Jacob Küsel*.

Brukspatron *Lorens Jacob Groth* sålde 1796 $\frac{1}{11}$ sin $\frac{1}{3}$ i Kengis till *Olof Ekström*.

Brukspatron *Jacob Küsel* sålde 1798 $\frac{8}{10}$ sin $\frac{1}{3}$ i Kengis till *Olof Ekström*.

Olof Ekström.

Brukspatron *Friedric Otto Hassel* ägde $\frac{1}{3}$ i Kengis ännu 1802 $\frac{28}{5}$, då *O. Ekström* och han voro ensamma ägare. Torde sålt till

Fredrik Otto Lorichs.

Olof Ekström.

Olof Ekström sålde 1803 $\frac{27}{8}$ denna sin $\frac{1}{3}$ i Kengis till kamreraren och brukspatronen *Jonas Ostermark* för 20,000 rdr bco specie.

Fredrik Otto Lorichs sålde 1806 $\frac{9}{5}$ sin $\frac{1}{3}$ i Kengis till kamreraren o. brukspatronen *Jonas Ostermark*.

Kamrer *J. Ostermarks* och brukspatron *O. Ekströms* kreditorer sammanträdde i Stockholm 1808 $\frac{22}{7}$. *Olof Ekström* afstod 1809 $\frac{22}{8}$ sin part i egendomarne till fordringsägarna.

1819 $\frac{30}{12}$, på auktion i Stockholm, köptes verken af kgl. räntmästaren *Abraham Vougt*, som försträckt pänningar. Säljare voro *J. Ostermark* och *O. Ekströms* konkursmassa.

Vougt sålde 1820 $\frac{22}{10}$ Kengisverken till brukspatron *Jonas Ekström*, son till *Olof*.

Efter *Jonas Ekströms* fränfälle 1833 $\frac{1}{4}$ bildade 1837 dåvarande ägarna — handelsman *Jon Sundberg*, vice kommissionslandtmätaren *O. Öhlund*, hr *L. H. Lindström*, vice häradsskrifvaren *G. Öqvist*, vice kronolänsmän *J. Fr. Isacson* och kronofogden *Er. Björzell* — ett bolag för rörelsens bedrivande.

Sundberg sålde 1837 $\frac{15}{12}$ sin $\frac{1}{4}$ i Kengis till *Isacson*.

Björzell och *Isacson* sålde 1838 $\frac{23}{5}$ halfparten i Kengis till vice häradshöfdingen *J. A. Wallenberg*.

O. Öhlund.

Wallenberg sålde 1849 $\frac{25}{5}$ sin halfpart i Kengis till brukspatronen *Carl Johan Sohlberg*.

Öhlund sålde 1853 $\frac{6}{8}$ sin $\frac{1}{8}$ i Kengis till *C. J. Sohlberg*.

Efter *Sohlbergs* fränfälle 1894 $\frac{21}{5}$ å Kengis innehafves bruksegendomen af *C. J. Sohlbergs* sterbhus.

- Albogius.** Bokhållaren vid Kengis bruk Eric *Albogius*, g. 1737 $\frac{5}{6}$ i Pajala s:n med Sophia Mänsdotter *Iding* från Junosuando masugnsby.
- Antilius.** Kapellänen vid Kengis Johan *Antilius*, d. 1740 $\frac{25}{4}$ vid Kengis, 42 år gl. Barn: Abluna, d. 1733 $\frac{23}{7}$ å Kengis prästgård, 4 år 3 m. 5 d.; Johannes, d. 1736 $\frac{25}{7}$ d.ärs., 11 m. gl.
- Arner.** Petter Gustav *Arner* (omnämnes vid Kengis 1763).
- Asp.** Bruksbokhållaren Carl Anders *Asp* (var 1781 anställd vid Kengis bruk). Gift med Helena *Mörtberg*, f. 1749.
- Bergmark.** Brukspatronen å Kengis Johan Henrik *Bergmark*, f. 1756, g. m. Carolina Johanna *Lalin*, f. 1748, d. 1798 $\frac{5}{6}$ å Kengis. Barn: Anna Maria, f. 1783; Johan Daniel, f. 1784; Carl Samuel, f. 1785; Axel Ludvig, f. 1786; Hedvica Carolina, f. 1788; Rosina Johanna, f. 1791. Förmodligen är ofvanstående Axel Ludvig *Bergmark*, f. 1786, identisk med den ingenjör Axel *Bergmark*, som afled 1824 $\frac{9}{x}$ i Pajala mellan 35 och 40 år gammal (»judicis ex sententia honesto funere elatus ing. A. B., qui mortem sibi ipse consciverat».)
- Biörckman.** Kapellänen vid Kengis Johan *Biörckman*, g. 1741 $\frac{24}{6}^1$ i Pajala m. Catharina *Tornberg*. Barn: Elsa Susanna, f. 1743 $\frac{23}{6}$ i Pajala; Cecilia, f. 1745 $\frac{5}{6}$ d.ärs.
- Björn.** Barbara *Björn*, f. 1677, d. 1738, se *Brunnius*.
- Björnström.** Jacob *Björnström*, f. 1750, g. m. Greta Johansdotter. Barn: Johan, f. 1779; Brita, f. 1781, d. 1793; Isaac, f. 1783 $\frac{6}{4}$ vid Palokorva masugn i Pajala s:n; Jacob, f. 1785 $\frac{27}{6}$ d.ärs.; Anna Maria, f. 1787 $\frac{4}{11}$ d.ärs.; Greta Stina, f. 1793 $\frac{22}{x}$ d.ärs.
Anders *Björnström*, f. 1756 i Jukkasjärvi, son af Brita Andersdotter *Spett*, f. 1727. Syskon: Lisa, f. 1754, g. m. Eric *Larsson*, f. 1749; Catharina, f. 1768; Isaac, f. 1772, g. m. Greta Matsdotter, f. 1769 [dessas son Mathias, f. 1796.]
- Borg.** Inspektoren å Kengis bruk Isaac *Borg*, f. 1726, d. 1800, g. m. Maria *Forsberg*, f. 1736, d. 1831. Hans porträtt i olja finnes å Kengis. Barn: Fredric Ulric, f. 1769; Elisabeth Amalia, f. 1766; Maria Sophia, f. 1767; Christina Ulrica, f. 1772, se *Mitander*; Ebba Charlotta, f. 1774.
- Brunnius.** En mässingskrona i Öfvertorneå kyrka bär inskriften »Ericus *Brunnius* * 1660 $\frac{2}{xx}$, † 1741 $\frac{25}{x}$. Barbara *Björn* * 1677 $\frac{26}{8}$, † 1738 $\frac{25}{3}$.» Denne *Brunnius* var komminister i Öfvertorneå. Dessas son E. *Brunnius*, magister, kyrkoherde och prost i Öfvertorneå, g. m. Eva *Wree*, hade följande barn, födda i Öfvertorneå: Barbru, f. 1733 $\frac{24}{5}$; *Wree*, Christina, f. 1736 $\frac{9}{5}$; Eva, f. 1737 $\frac{16}{5}$; Brigitta, f. 1738 $\frac{20}{7}$; Eric, f. 1742 $\frac{4}{a}$.
- Bucht.** Fältväbeln, sedermera löjtnanten Gustaf *Bucht* hade i sitt gifte med Brita *Rochstadiä* följande inom Öfvertorneå socken födda barn: Gustaf, f. 1730 $\frac{24}{2}$ i Tengeliö by; Andreas, f. 1732 $\frac{32}{10}$; Lars, f. 1735 $\frac{24}{7}$; Samuel, f. 1739 $\frac{11}{10}$; Gabriel, f. 1742 $\frac{11}{11}$.
- Christiernin.** Brukspatronen å Kengis bruk Erik Daniel *Christiernin*, g. m. Maria *Steinholtz*, f. 1745 $\frac{25}{9}$ å Kengis, dotter af brukspatronen d.ärs. Abraham S. och Sara *Svanberg*.
Bärgmästaren Johan Daniel *Christiernin*, f. 1741, och hans fru Catarina Margareta *Wargentin*, f. 1747, finnes antecknade ss. dopvittnen i Pajala 1789 $\frac{1}{4}$. De bodde å Svanstein inom Öfvertorneå.
- Constenius.** Catharina *Constenia*, se *Funnelius*.
- Drugge.** Hammarsmeden vid Kengis bruk Claes *Drugge*, f. 1752, g. i g. med Anna *Konst*, d. 1788 $\frac{21}{2}$ vid Kengis af röfveber, 40 år; 2. g. 1788 med Brita Johansdotter *Sup*, f. 1756. Barn: Ulrica, f. 1778; Catarina, f. 1780; Fredric, f. 1782 $\frac{7}{11}$ vid Kengis; Johan Gustaf, f. 1786 $\frac{27}{1}$ d.ärs.
- Ekström.** Brukspatronen å Kengis Olof *Ekström*, d. 1838 i Lauttakoski by under en resa. Hans son, brukspatronen å Kengis Jonas *Ekström* från Finland, f. 1788 $\frac{12}{12}$, d. 1833 $\frac{1}{4}$ å Kengis. Ligger begravnen under ett kors (nu det enda å kyrkogården) å Kengis gamla kyrkogård. Fadern där bredvid, utan kors. Jonas *Ekström*, som på entreprenad uppförde svenska Nedertorneå

¹ Tunäi herdam. uppgifver felaktigt 1742, men upplyser att hustrun förut varit gift med Biörckmans företrädare Antilius.

sokens kyrka, erhöll genom k. br. 1821 ²³/₈ nåd. tillåtelse att inflytta till Sverige. [En broder till Jonas var ekonomidirektören och häradshöfdingen, R. R. S:t St. O. Nils *Ekström*, f. 1785, d. 1870, g. m. Katarina *Grape*, f. 1781 ¹⁷/₂₂, d. 1853 ⁸/₉.]

- Espling.** Masmästaren vid Junosuando masugn Per Larsson *Espling*, f. 1737. Troligen identisk med den Petter Espling, som 1791 ²⁹/₄ antogs till masmästare för Tornefors masugn (handl. å Kengis.) Son: Jacob, f. 1773.
- Fellenius.** Inspektoren vid Kengis bruk Anders *Fellenius* (se Personh. tidskr. 1901, sid. 34), g. m. Elsa Beata *Stuvart*, d. 1746 ²⁹/₁ i Pajala. Barn: Brita, d. 1743 ¹³/₂₂ d. ärst., 4 m. 3 v. gl., Andreas, f. 1745 ²⁸/₁ d. ärst. Denne Andreas *Fellenius*, bokhållare vid Kengis bruk, blef gift med Maria *Groth* i hennes 1 gifte. Barn: Johannes, f. 1775; Anders, f. 1778; Sara Maria, f. 1780; Catharina, f. 1782 ¹⁸/₅ i Pajala.
- Fijn.** Kronolänsmän Carl Petter *Fijn* (omnämnes 1781.)
- Flygare.** Johan Johansson *Flygare*, f. 1768, g. 1799 m. Anna Caisa Samuelsdotter, f. 1776. Barn: Anna Maria, f. 1798 ⁹/₂₂ vid Junosuando masugn i Pajala s:n.
Gabriel *Flygare*, g. m. Helena Larsdotter. Barn: Anna Kajsa, f. 1790 ⁹/₇ vid Junosuando masugn; Salomon, f. 1796 ²/₁ d. ärst.
- Forsberg.** Maria *Forsberg*, f. 1736, se *Borg*.
- Forsman.** Magdalena *Forsman*, f. 1764, se *Torneus*.
- Forss.** Lars Olsson *Forss*, g. 1729 ²⁰/₁₂ i Kengis med Carin *Thun*.
- Frosterus.** Vice pastorn, kapellänen i Turtola Ernst Wilhelm *Frosterus*, f. 1798 ⁹/₈, d. 1847 ¹²/₂. Ligger begravnen på Turtola gamla kyrkogård.
- Gertström.** Stina *Gertström*, f. 1769, se *Lindmark*.
- Giertzson.** Christopher *Giertzson*, g. m. Kerstin Larsdotter. Barn: Christopher, d. 1732 ¹¹/₆ vid Kengis, 3 år 3 v. 3 d.; Peter, d. 1744 ⁸/₅ d. ärst.
- Grape.** Katarina *Grape*, f. 1781 ¹⁷/₁₂, d. 1853 ⁸/₉, se *Ekström*. Hon ligger liksom sina systrar Brita Kristina (f. 1787, d. 1857) och Johanna Magdalena (f. 1790, d. 1857) begravnen å Turtola äldre kyrkogård.
Ingenjören Isaac *Grape* i Kangos by af Pajala s:n, g. m. Catharina Olsdotter. Barn: Isac, f. 1797 ²⁰/₇ i Kangos, d. 1798 ²⁴/₄ d. ärst.
Christina *Grape*, f. 1759, d. 1798 ¹/₁₁ vid Kengis i lungsot, se *Tornberg*.
Bokhållaren å Junosuando masugn Lorentz *Grape*, g. m. Margareta Hansdotter. Han dog 1733 ²⁹/₅, 67 år 5 m. 4 d.
Komministern i Nedertorneå Isac *Grape* blef efter prosten och magistern Eric *Brunnius* kyrkoherde i Öfvertorneå 1763 ²³/₃ (fullmakten i Kengis saml.)
- Groth.** Mathias *Groth* blef 1694 ²⁷/₃ kyrkoherde vid Luleå silfverbruk och lappmark (handl. å Kengis.)
Maria *Groth*, f. 1755, se *Fellenius* och *Larsson*.
- Halsius.** Sophia *Halsia*, d. 1740 ¹⁸/₁₁ i Pajala, 69 år.
- Hedström.** Borgaren Johan *Hedströms* och hustru Margeta *Tornbergs* son Johan föddes 1718 ²³/₁₂ i Öfvertorneå.
- Hellsing.** Kapellänen vid Kengis Jöns *Hellsing*, g. m. Brita *Rutström*. Hans broder var bonden Eric Ersson Lådvika från Helsingby i Öfvertorneå s:n. Möjligt är att denne siste eller brödernas fader var från Lådvika (nu Ludvika) bruk i Dalarne samt att finnbyn Lovikka därifrån deriverar namnet.
- Hernodius.** Brita Maria *Hernodia*, f. 1741, d. 1788, se *Lenning*.
- Hjertberg.** Inspektoren vid Junosuando masugn, sedermera vid Svansteins bruk Nils Magnüs *Hjertberg*, f. 1769 i Turtola i Öfvertorneå, d. 1828 ²¹/₃ (58 år, 3 m., 10 d.). Han ligger begravnen å Torneå gamla kyrkogård. Gift med Maria Helena *Lenberg*, f. 1774 i Turtola. Barn: Johan Gustaf, f. 1797 ³/₃ vid Junosuando masugn; Charlotta Regina, f. 1799 ²³/₄ d. ärst.
- Humble.** Af barnen Humble (Personhist. Tidskr. 1901, sid. 101) voro åtminstone sönerna Carl Petter, Johan Jacob och Paul födda i Stockholm. Anna Maria Åkermans 2 gifte återfinnes under Tornberg.
- Iding.** Sophia Mänsdotter *Iding*, se *Albogius*.

² O. C. Ahlström i »Norrländska slægter» II (Östersund 1892) har åtskilliga felaktigheter, som rättas af här meddelade uppgifter.

- Idman.** Samuel Larsson *Idman*, f. 1744, g. m. Margeta Michelsdotter, f. 1739. Barn: Anna Cajsa, f. 1776; Maria, f. 1779.
- Junnelius.** Klockaren Mats *Junnelius*, g. m. Catharina *Constenia*. Barn, födda i Öfvertorneå: Johan, f. 1721 ²/₈; Michel, f. 1722 ¹⁰/₇; Per, f. 1728 ¹²/₅; Maria, f. 1729 ¹⁰/₂.
- Koberg.** Klockaren Hans *Koberg*, d. 1787 ⁶/₈ i Pajala, g. 1768 ²⁸/₂ därst. med Ella Olsdotter från Jukkasjärvi, d. 1824 ¹⁰/₅, 80 år gl. Barn: Abluna Stina, f. 1771 ⁴/₃ i Pajala, se *Kurvander*.
Bokhållaren vid Junosuando masugn Olof *Koberg*, d. 1753 ²/₆ i Pajala »af bold», 70 år gl. Gift med Ebba *Sandel*. Barn: Olof, ingenör.
Catharina *Koberg*, f. 1716, se *Lybeck*.
Hanna *Koberg*, se *Salström*.
- Kempe.** Magdalena *Kempe*, se *Tornberg*.
- Konst.** Anna *Konst*, se *Drugge*.
Helena *Konst*, se *Kröger*.
- Kröger.** Gertrud Sophia *Kröger*, f. 1746, d. 1794, se *Stillander*.
Madame Anna Margareta *Kröger*, d. 1783 ²⁷/₂ i Pajala, i hastig feber, omkring 48 år.
- Kurvander.** Olof *Kurvander* i Pajala, g. m. Abluna Stina *Koberg*, f. 1771 ⁴/₃ i Pajala, dotter af klockaren Hans *Koberg* och Ella Olsdotter. Barn: Maja Lena, f. 1797 ²⁴/₁₁ i Pajala.
- Læstadius.** Sophia *Læstadius*, se *Sandberg*.
- Lalin.** Carolina Johanna *Lalin*, f. 1748, d. 1798 ⁵/₂, se *Bergmark*.
- Larsson.** Elias *Larsson* vid Junosuando masugn, g. 1789 med Maria *Groth*, f. 1755, i hennes 2 gifte.
- Lenberg.** Maria Helena *Lenberg*, f. 1774 i Turtola, se *Hjertberg*.
Johan Fredrik *Lenberg*, f. 1780, broder till föreg.
- Lenning.** Länsman Sven *Lenning*, g. m. Brita *Forsman*. Barn, födda i Öfvertorneå: Brita, f. 1729 ²/₇; Elisabet, f. 1732 ²³/₈; Sophia, f. 1735 ¹⁴/₂; Sven, f. 1736 ²⁰/₄; Margeta, f. 1740 ¹⁸/₄.
Expeditionsbefallningsmannen i Matarengi, Öfvertorneå, Gabriel *Lenning*, f. 1725, g. 1763 med Brita Maria *Hernodia*, f. 1741, d. 1788. Barn: Brita Maria, f. 1766; Sven Gabriel, f. 1767, fänrik, g. 1802 med Brita Stina Matsdotter *Wänkö*, f. 1775.
- Lindeberg.** Bokhållaren vid Kengis bruk Johan *Lindeberg*, f. 1777.
- Lindmark.** Masmästaren vid Polokorva masugn i Pajala s:n Per Hansson *Lindmark*, f. 1758, g. m. Stina *Gertström*, f. 1769. Barn: Anna Caisa, f. 1790; Carl Petter, f. 1794; Erik Gustaf, f. 1797 ⁴/₂ vid Tornefors i Pajala s:n.
- Lindstedt.** Bokhållaren vid Kengis bruk Johan *Lindstedt*, f. 1775.
- Lybeck.** Jöran *Lybeck*, f. 1722, g. m. Catharina *Koberg*, f. 1716.
- Mexberg.** Bokhållaren vid Kengis bruk Gabriel *Mexberg*, f. 1762, g. m. Brita *Nyberg*, f. 1758. Barn: Nils Gabriel, f. 1787; Greta Stina, f. 1790 ²/₉ i Kengis; Otto Reinhold, f. 1792 ²²/₃ därst. (Kanske samma släkt som *Maxmontan*.)
- Mannerfelt.** Soldaten *Mannerfelts* från Kemi son Johannes, d. 1743 ¹/₂₂ i Pajala, 14 dagar.
- Mitander.** Inspektoren vid Kengis bruk Eric *Mitander*, f. 1770, g. 1799 med Christina Ulrica *Borg*, f. 1772.
- Mose.** Sämskmakaren vid Kengis bruk Gustaf *Mose*, f. 1773.
- Mörtberg.** Helena *Mörtberg*, f. 1749, se *Asp*.
- Mörth.** Inspektör Samuel *Mörth*. Barn: Brita Dordi, d. 1730 ²⁶/₈ i Pajala, 12 dagar; Barbru.
- Nyberg.** Brita *Nyberg*, f. 1758, se *Mexberg*.
- Nyvardt.** Anna Margareta *Nyvardt*, f. 1727.
- Renlund.** Informatorn å Kengis bruk Johan Eric *Renlund*, f. 1777.
- Rochstadius.** Brita *Rochstadius*, se *Bucht*.
- Rosander.** Carl *Rosander*, g. m. Helena *Konst*. Dödfödd dotter 1799 ³/₇ vid Kengis.
- Rutström.** Brita *Rutström*, se *Hellsing*.
- Salström.** Bokhållaren Anders *Salström*, d. 1755 ¹⁰/₄ i Pajala, »i vattusot», 37 år gl., g. 1742 med Hanna *Koberg*. Barn: Ebba Christina, f. 1744 ¹⁴/₃ i Pajala; Lars, f. 1745 ¹⁸/₉ därst.; Olof, f. 1748 ⁶/₈ vid Junosuando masugn i Pajala.

- Sandberg.** Bruksprädikanten Olof *Sandberg*, d. 1805 $^{12/3}$ i Öfvertorneå, g. 1771 $^{24/4}$ i Pajala med Sophia *Læstadiæ*. Barn: Anna Catharina, f. 1771 $^{29/4}$ i Pajala.
- Sandel.** Inspektör *Sandel*. Hans änka död 1733 $^{3/11}$ å Kengis bruk, 88 år gl. Ebba *Sandel*, se *Koberg*.
- Steinholtz.** Maria *Steinholtz*, f. 1745 $^{15/9}$, se *Christiernin*.
- Stillander.** Bokhållaren vid Junosuando masugn, sedermera kronolänsman Anders *Stillander*, f. 1747, g. m. Gertrud Sophia *Kröger*, f. 1746, d. 1794. Barn: Michel, f. 1780; Anders, f. 1782; Henric, f. 1784; Greta Ulrica, f. 1787 $^{6/9}$ i Kengis; Fredrik, f. 1791 $^{25/8}$ i Junosuando masugnsby.
- Stuart.** Elsa Beata *Stuart*, d. 1746 $^{29/1}$, se *Fellenius*.
- Sohlberg.** Brukspatronen Carl Johan *Sohlberg*, f. 1818 $^{30/8}$ vid Rockesholm i Grythyttans s:n af Örebro län, d. 1894 $^{21/5}$ å Kengis i Pajala s:n. Kom 1837 såsom förvaltare till Hvitåfors i Råneå socken af Norrbottens län, blef 1838 $^{2/20}$ förvaltare å Kengis (efter Isacsson). Ligger jämte sina bröder Eric (f. 1723 $^{2/1}$, d. 1890 $^{21/2}$) och Anders Petter (f. 1828 $^{5/3}$, d. 1884 $^{21/2}$) begrafven å Pajala kyrkogård.
- Svanberg.** Sara *Svanberg*, se *Christiernin*.
- Svanljung.** Bokhållaren vid Kengis bruk Sven Christ. *Svanljung*, f. 1767, g. m. Brita Stina Henricsdotter. Barn: Christian, f. 1794 $^{25/12}$ i Pajala; Johan Fredric, f. 1796 $^{16/1}$ d. 1800.
- Thun.** Baltzar *Thun*. Å Denis Joris' förenämnda karta af år 1660 står å ett hus: »M: Baltzar Thun». Denne stamfader Baltzar Thun torde till Kengis inflyttat någonstädes utomlands ifrån.
Olof Baltzarsson *Thun*, d. 1736 $^{29/10}$ i Kengis, 61 år. Gift med Kirstin Ersdotter. Son: Bärgevaldiger Baltzar Thun, d. 1743 $^{12/9}$ i Pajala, 34 år. Gift 1735 $^{26/12}$ i Pajala med Brita Samuelsdotter från Juoksengi.
Carin *Thun*, se *Fors*.
- Tornæus.** Prosten i Öfvertorneå Johannes *Tornæus* testamenterade 1649 till Hietaniemi kyrka »efter sin k. fader och moder, en ny finsk biblia in folio.» Klockaren Olof *Tornæus*, f. 1757, g. m. Magdalena *Forsman*, f. 1764. Barn: Stina Ulrica, f. 1789 $^{19/8}$ i Kengis; Olof Gustaf, f. 1792 $^{6/10}$ d. 1800; Eric Daniel, f. 1795 $^{18/1}$ d. 1800; dödfödd son 1796 $^{29/4}$ d. 1800; Isac Wilhelm, f. 1797 $^{21/3}$ d. 1800; Carl Henric, f. 1798 $^{14/8}$ d. 1800.
Olof Tornæi föräldrar voro Eric Johansson *Tornæus*, f. 1717, d. 1800, och Agneta Michelsdotter, f. 1718. En hans broder var Adam Ersson *Tornæus*.
- Tornberg.** Kyrkoherden i Öfvertorneå Johan *Tornberg* tillträdde pastoratet 1687 $^{2/5}$. Var gift. Han ihjälslogs af ryssarne i dec. 1716 eller jan. 1717 (den spanskrörskäpp, hvarmed detta skedde, förvaras ännu i prästgården), då han ej ville yppa hvarest kyrksilfret blifvit gömdt. Sonen Isaac *Tornberg* upprättade 1717 $^{20/1}$ en längd öfver hvad ryssarne samma månad röfvat ur kyrkan. Isaac *Tornberg*, g. m. Magdalena *Kempe*, hade följande i Öfvertorneå födda barn: Magdalena, f. 1718 $^{16/8}$; Elisabeth, f. 1728 $^{17/4}$; Isaac, f. 1721 $^{29/8}$.
Apollonia *Tornberg*, f. 1753. Syster till komminister Henr. *Tornberg* och Kronolänsman Isaac *Tornberg*, f. 1755, d. 1824 $^{24/10}$ i Pajala. Gift 1786 med Eva Olsdotter. Barn: Anna Greta, f. 1786, d. 1790 $^{24/5}$ i Kengis; Isaac Christian, f. 1791 $^{4/4}$ i Kengis; Eva Lovisa, f. 1793 $^{27/11}$ d. 1800; Stina Fredrika, f. 1795 $^{15/12}$ d. 1800; Johan Henric, f. 1797 $^{20/3}$ d. 1798; Wilhelmina, f. 1799 $^{2/8}$ d. 1800.
Komminister Henric *Tornberg*, f. 1756. Ligger begrafven å Kengis gamla kyrkogård. Gift 1 g. 1785 med Christina *Grape*, f. 1759, d. 1798 $^{1/11}$ vid Kengis i lungsot; 2 g. med Anna Maria *Åkerman*, f. 1762, i hennes 2 gifte. Barn: Greta Johanna, f. 1789 $^{28/3}$ i Kengis; Stina Henrica, f. 1790 $^{15/5}$ d. 1800; Gustaf Wilhelm, f. 1791 $^{29/8}$ d. 1800; Isaac och Eva Caisa, ff. 1792 $^{23/10}$ (tvill.) d. 1800; af hvilka Isaac dog s. å. $^{8/12}$; Eric Jacob, f. 1794 $^{23/12}$ d. 1800; en son dödfödd 1796 $^{20/2}$; en son dödfödd s. å. $^{1/11}$; två dödfödda söner 1797 $^{23/11}$; Henric Wilhelm, f. 1801.
Catharina *Tornberg*, se *Björckman*.
Margeta *Tornberg*, se *Hedström*.
- Wargentín.** Margareta Katarina *Wargentín*, se *Christiernin*.

Wree. Eva *Wree*, se *Brunnius*.

Åkerman. Anna Maria *Åkerman*, f. 1762, se *Humble* och *Tornberg*.

Kaptenen vid Västerbottens reg:te Carl *Thingvall* (hvars hustru dog 1756 ^{24/2} i Råneå s:n, i barnsäng, enl. handl. å Kengis) sålde 1738 ^{1/20} sina privilegier i Råneå s:n och malmfyndigheterna i Gellivare till Abraham *Steinholtz*, som 1740 ^{26/2} ingick kompaniskap med däv. konduktören vid Fortifikationen, sedermera kaptenen och professorn Jonas *Meldercreutz*. Dessa grundade Meldersteins och Strömsunds bruk. *Steinholtz* frånträdde intressentskapet 1744 och egnade sig därefter åt Kengis. (Enl. *Emanuel Ekman*: Meldersteins bruk, dess privilegier etc., Upsala 1785).

Ett bref från Magnus Stenbock till Haqvin Spegel.

Meddel. af **Herman Lundström**.

Stenbocksstodens aftäckande i Helsingborg förlidet år riktade åter den allmänna uppmärksamheten på de stora fosterländska minnen, som knyta sig till den tappre Gref Magnus' namn. Intresset för allt, som kan bidraga till belysningen af den ädle mannens personlighet eller lifsgerning, *borde* ock vara allmänt i det land, som har honom att tacka för så mycket. Huru härmed i verkligheten är ställt, må emellertid lemnas derhän. Visst är väl ändå, att nämnda intresse är lefvande och starkt åtminstone inom denna tidskrifts läsekrets. Och dermed torde offentliggörandet af nedanstående bref vara till fyllest motiveradt. Ett äkta svenskt sinne kan ej undgå att gripas af rörelse vid läsningen af denna i Halmstad den 12 Augusti 1712 dagtecknade skrifvelse. Det af Stenbock egenhändigt undertecknade originalet, som af mig påträffats i Upsala domkapitels arkiv (vol. K. 2. a), har följande lydelse:

Högwyrdige och höglärde Hr Doctor Erckie-Biskop och Procancellarie.

Alldenstund Hans Kongel. Maj:tt, min nådige Herre behagat, at i nåder anförto mig *Commando en Chef* öfwer så wäl then med första öfvergående som och redan i Pomern vistande Arméen; thet och genom Gudz nåd så wida kommet, at man näst thens högstas bistånd med förstone ärnar gå till segels; alt förthenskull, ehuruwäll iag ej twiflar, at ju högwyrdige Hr Erckie-Biskoppen, af then trogna nijtälskan och ifwer, han stedze för thet gemena bästas befordran wijst, länge sedan ett sådant högst angeläget wärk uti sina andäktiga och ifriga böner ihågkommet; icke thes mindre, alldenstund mig ej okunnigt är, huru mycket en sammanfogat och af meniga then Christna kyrkiones ledamöter utgutin böön förmår til at blidka och till hjelp och bistånd then nådigst böönhörande Guden beweecka; har iag medelst thetta Högwyrdige Hr Erckie-Biskoppen tjänstwänligen welat anmoda, han täcktes jemte thet, at han sielf ej tröttas, at yttermehra och utan återwändö med Mose upräckia sina händer till himmelen, medan Israel moot sina fiender strider, jämväll uti heela sitt honom anförtrödde stift för

thetta högst angelägne ärende, såsom till hwilkets befrämjande yttersta Rijkens must och märg sammanhämmt är och uppå hwilkets lyckeliga utförande wår dyra Konungs och heela Fäderneslandets uprättande, hägn och wällfärd beroor, en trogen och samsatt förböön göras låta.

Jag å min sida skall all möda och arbete, ja yttersta blodsdroppen för min konungs tjänst och mitt fäderneslandz bästa ospard hålla.

Försäkrandes herjemte, at iag intet underlåta skall, hwarigenom iag så wäl thet andeliga ståndets wällmåga som Academiens, Gymnasiens och Skolars upkomst och nytta hoos min nådigste konung befordra och förfrämja kan. Såsom iag och Högwyrdige Hr Erckie-Biskoppen stedde till all behagelig tjänst förbunden lefwer och förblifwer

Högwyrdige Hr Doctoren och
Erckie-Biskoppens
hörsamma och tjenstskyldigaste tienare

M. Stenbock.

Mp.

Halmstad d. 12 Aug. 1712.

Redan den 20 Augusti meddelade erkebiskop Spegel i Upsala domkapitel innehållet af detta bref. Kapitlet beslöt med anledning deraf att ingå till kongl. senaten med begäran om besked, huruvida »i det gamla bönesättet något skall blifwa ändradt eller ett alldeles nytt formulär blifwa uppsatt». Uti detta beslut har man icke att se någon som helst likgiltighet å fädernas sida för den stora saken. Snarare tvärtom. Kapitlet kunde helt enkelt icke handla på annat sätt, om det ville tillmötesgå den framställda önskan, och detta af det, äfwen i protokollet angifna skälet, att »kyrkioordningen intet tillåter, att Consistorium af egen godtyckio tager deruti någon disposition». Erkebiskopen tog dock tillfället i akt och uppmanade domprosten Molin, att laga det folket blefve »som tidast» förmanadt och tillhållet, »att freqventera bönestunderna», hwarvid han tillade, »att när så många äro, som icke gifwa till Konungen och Riksens conservation en halföre, så är det okristeligit, att de icke heller vilja wara mante att skjuta dertill böner och åkallan». Domprosten afgaf ock löfte att påminna vederbörande presterskap om saken. Regeringen svarade den 25 Aug. 1712, att hon funne de »vanlige krigsböner» så ock andra brukliga kyrkoböner »så tydeliga och omständeliga nog, att hvar och en rättsinnig kristen lærer deraf hafwa fullkomlig anledning att sucka och anropa den Högstes kristliga bistånd och wälsignelse så för örlogsflottans lyckeliga välgång samt transportens befordran, som ock ett nådigt afböjande af all annan riket hotande fara». Det vore, enligt regeringens mening, »betänkeligit», om »någon annan förböön vid detta tillfälle blefve författad». Deremot borde hvarje själasörjare och kyrkoherde i sina predikningar framhålla för sina åhörare, hur angeläget det vore, att »den nu försiggående expeditionen» aflöpte lyckligt, samt vidare uppmana till trägen och innerlig suckan om den Allsmåktiges nåd och kraftiga bistånd. Domkapitlet beslöt med an-

ledning häraf den 27 i samma månad att utsända cirkulär till prostarne, med åläggande att tillhålla »pastores», att förmana församlingarna till »sädkelig bön vid närvarande fäderneslandets tillstånd om lycklig expedition och transportens befrämjande».

Konung Theodors af Corsica sigill.

Originalaftrycket af det sigill, hvilket här, oförminskadt, återgifves i autotypi, finnes i Riksheraldicus C. A. Klingspors sigillsamling. Sigillet, en tung silfverstamp, tillhörde, då aftrycket togs, en baronessa König-Warthausen i Preussen.

Under en konungakrona synas två ovala sköldar, å den högra 3 länkar af en kedja, å den venstra ett negerhufvud; sköldhållare två herculesgestalter; nedanför å en bandeau läses IN TE DOMINE SPERAVI, därunder ordenstecknet till den af Theodor instiftade Återlösnings-Orden.

Sigillet har ett särskildt intresse, på grund af att den märklige ägaren någon tid varit *student i Lund* och sedermera *svensk diplomatisk agent*.

Theodor Stephan von Neuhof, af en westphalisk friherrlig ätt, föddes i Metz omkr. 1686. Han studerade först i Münsters jesuitcollegium och därefter i Cöln, från hvilken stad han måste fly, sedan han i en duell dödat en studiikamrat, och kom till Haag. Skall sedan genom hertiginnans af Orleans bemedling erhållit en officersplats i franska armén, men lockad af Carl XII:s hjälterykte begaf han sig till Sverige, och efter en tids vistelse i Lund, där han lät inskrifva sig som akademisk medborgare,* kom han i beröring med Görtz och tillvann sig sådant förtroende, att han af denne blef sänd i en politisk beskickning till Spanien. Där kvarstannade han emellertid och vann kardinal

* Då Neuhof som student vistades i Lund, friade han till en skånsk dam hvilken således höll på att blifva drottning på Corsica men i stället blef en välbeställd prästfru. (Sv. minnen på utl. orter, Sthlm Berg 1874, sid. 102.)

Alberoni's bevägenhet samt gjorde ett rikt gifte. Vid Alberoni's fall (1719) flydde han till Frankrike och invecklade sig i den bekante Law's finansföretag. Sedan dessa misslyckades skall han fört ett kringflackande lif, tills han 1732 dykte upp som kejsar Carl VI:s ministerresident i Florens, där han knöt förbindelser med landsflyktingar från det mot Genua upproriska Corsica. Enligt en annan berättelse skall han af konungen i Spanien blifvit utnämnd till löjtnant vid ett regemente, som afgick till Afrika för att kämpa mot morerne, och blef, för sitt välförhållande, kort därefter befordrad till kapten. Men vid ett utfall från fästningen Oran föll han i fiendens händer och blef utlämnad till dejen af Algier, hos hvilken han i 18 år gjorde tjänst som tolk och dessutom nyttjades till ansvarsfulla värf. Vid denna tid (1734) började corsicanarnes andra uppror mot det genuesiska väldet; 1735 uppgjorde de plan till en regeringsform alldeles skild från Genuas och anhöllo samtidigt om hjälp hos dejerna i Tunis och Algier. Dessa skulle därefter, under Neuhofs öfverbefäl, skickat corsicanarna två regementen jämte kanoner och ammunition. Huru som helst, ett faktum är, att Neuhof, anländ från Tunis mars 1736, landsteg på Corsica medförande krigsförnödenheter och blef där entusiastiskt emottagen samt i april s. å. utropad och krönt till konung öfver Corsica. Han kröntes med en »lagerkrona», lät slå mynt samt instiftade en riddareorden under namn af Återlösnings-Orden. Med kraft och framgång grep han sig an med sina konungliga plikter, och genuesarne inskränktes till sina fasta platser vid öns kuster. Men sedan dessa förskaffat sig Frankrikes hjälp måste Theodor i november s. å. (1736) lämna Corsica, sedan han tillsatt ett regentskap. September 1738 återkom han med krigsförråd, anskaffade genom i Holland och England upplånta penningar, men redan efter en månad var han åter på väg därifrån. Januari 1743 återkom han ännu en gång, på ett engelskt krigsskepp, men öns stormän visade honom nu likgiltighet. Han återvände snart till England och bosatte sig i London. Ruinerad och skuldsatt genom sina misslyckade krigsföretag fick han där tillbringa flera år på bysättningshäkte; 1756 utsände Horace Walpole en uppmaning till engelska folket att genom subskription bidraga till f. d. konung Theodors utlösning ur Kings-Benchs-fängelset. Insamlingen lyckades och han blef slutligen befriad ur bysättningshäktet genom ett slags cessions-akt, till följd hvaraf han uppgaf sitt konungarrike Corsica åt sina kreditorer. På denna öfverlåtelse uppsattes fastebref bekräftadt med ofvanstående kungliga sigill. Horace Walpole behöll denna handling som ett kuriosum. Theodor öfverlefde ej länge sin befrielse; han afled den 11 december s. å. (1756).* Sonen

* I en engelsk tidskrift nämnes han »en konung som vid sin död ej hade 6 pence på fickan». Neuhofs misère är något oförklarlig, alldenstund han i England ingått ett förnämt gifte med en lady Sarsfield, dotter af lord Kilmallock. Frukten af detta äktenskap blef sonen Frederick, hvilken ej upptog fäderne-namnet Neuhof. Under namnet Frederick uppträdde han som tronpretendent. Han var officer i engelsk tjänst och avancerade till öfverste. Under namn och titel *Colonel Frederick* är han upptagen i engelska biografiska lexica, senast i Diction. Nation. Biogr. XX, London 1889, p. 233. Han begick 1797 själfmord i London.

Friedrich utgaf till faderns förhållande Memoires pour servir à l'histoire de la Corse (1768).

Konung Theodors lefnadssaga har blifvit dramatiskt behandlad. Först ha vi en opera *Il re Teodoro*, livret de Casti, musique de Paisiello. (Spelades första gången i Wien 1784 och i Paris 1787). Sedermera ett drama af Oscar Patr. Sturzen-Becker: *Teodor von Neuhoft*, skådespel i fem akter. (Valda skrifter I, Sthm 1881, s. 577—673.) 1:a och 2:a akten i Lund 1716, 3:e och 4:e akten på Corsica 1736, 5:e akten i London 1754. Stycket är briljant skrifvet, såsom allt hvad Sturzen-Becker skref. — 1737 utkom (utan tryckort) en broschyr (19 sid. 12:0): Tilförlåtelig Efterrättelse angående Baron Theodor von Neuhoft hvarutinnan Denne Herrns Härkomst, Födelse, Fädernesland, och första Ungdoms Förrättningar, En kort Berättelse om des Resor, Fångenskap uti Algier, Resa till Tunis och änteligen des Ankomst på Öen Corsica, korteligen finnas beskrefne. Utaf Franskan öfversatt: — Innehållet utgöres af tvänne bref. Det ena om Neuhofts ungdom, slutande med berättelsen om hans olyckliga duell. Det andra ifrån Neuhoft kort efter hans upphöjelse till konung. Någon ting om hans förbindelser med Sverige förekommer ej.

I sammanhang med friherre Theodor von Neuhofts äfventyrelser må en svensk friherre Cedercreutz omnämnas. Om denne läses följande i Adelns Ättartaflor: *Axel Wilhelm Cedercreutz* född 1708, fänrik vid öfverste Horns regemente 1729. Rymde 1732 ur riket med kaffekokaren La Font's vackra hustru. Dömdes i England att hänga för stråtröfveri, men benådades genom grefve Axel Fersens bemedling och deporterades till Amerika. Begaf sig slutligen i konung Theodors tjänst, men blef vid landstigningen på Corsica fången och upphängd af genuesarna 1737.

C. M. C.

Ur den grefliga Bondeska porträttsamlingen på Vibyholm m. fl. den Bondeska ätten tillhöriga egendommar.

(Forts. fr. årg. III sid. 82.)

7. (242.) Fruntimmersporträtt. Bröststycke, vid omkring 20 år, i hvit klädning med spetsar, rödt draperi; pudradt hår. Höjd 2. Br. 1,7.

8. (241.) Fruntimmersporträtt. Bröststycke i hvit, framtill igensnörd korsett; mörk, hermelinsfodrad mantel; svart upplagdt hår. Vacker målning af Thomas. Höjd 2,7. Br. 2,2.

9. (227.) Fältmarskalksporträtt från 1600-talet. Half figur, stående med kommandostaf i handen; harnesk och röda under-

N:R 7. OBEKANT.

UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.

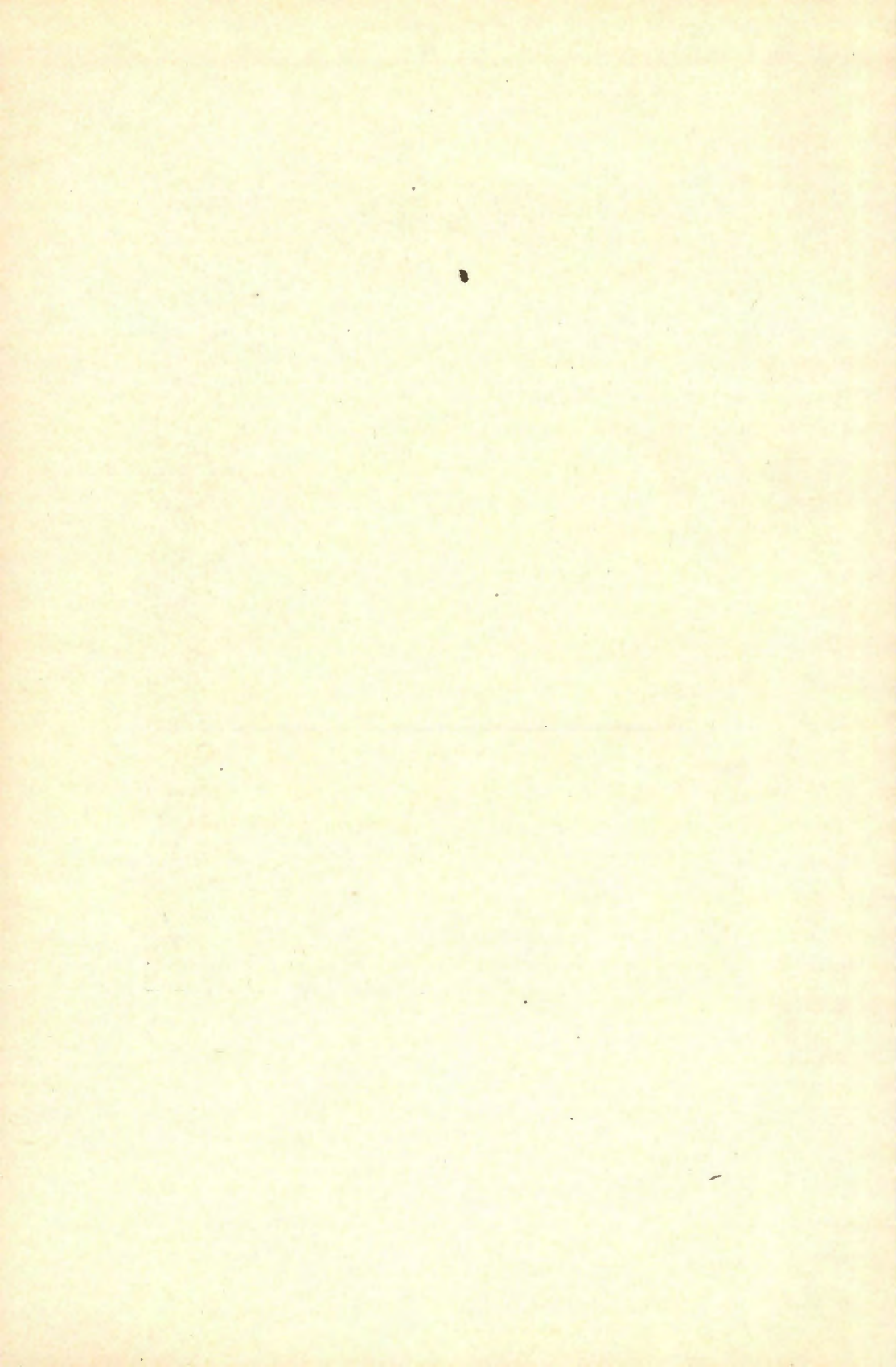
(OLJEMÅLNING.)

N:r 8. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF CHR. THOMAS.)

N:R 9. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF EHRENSTRAHL?)

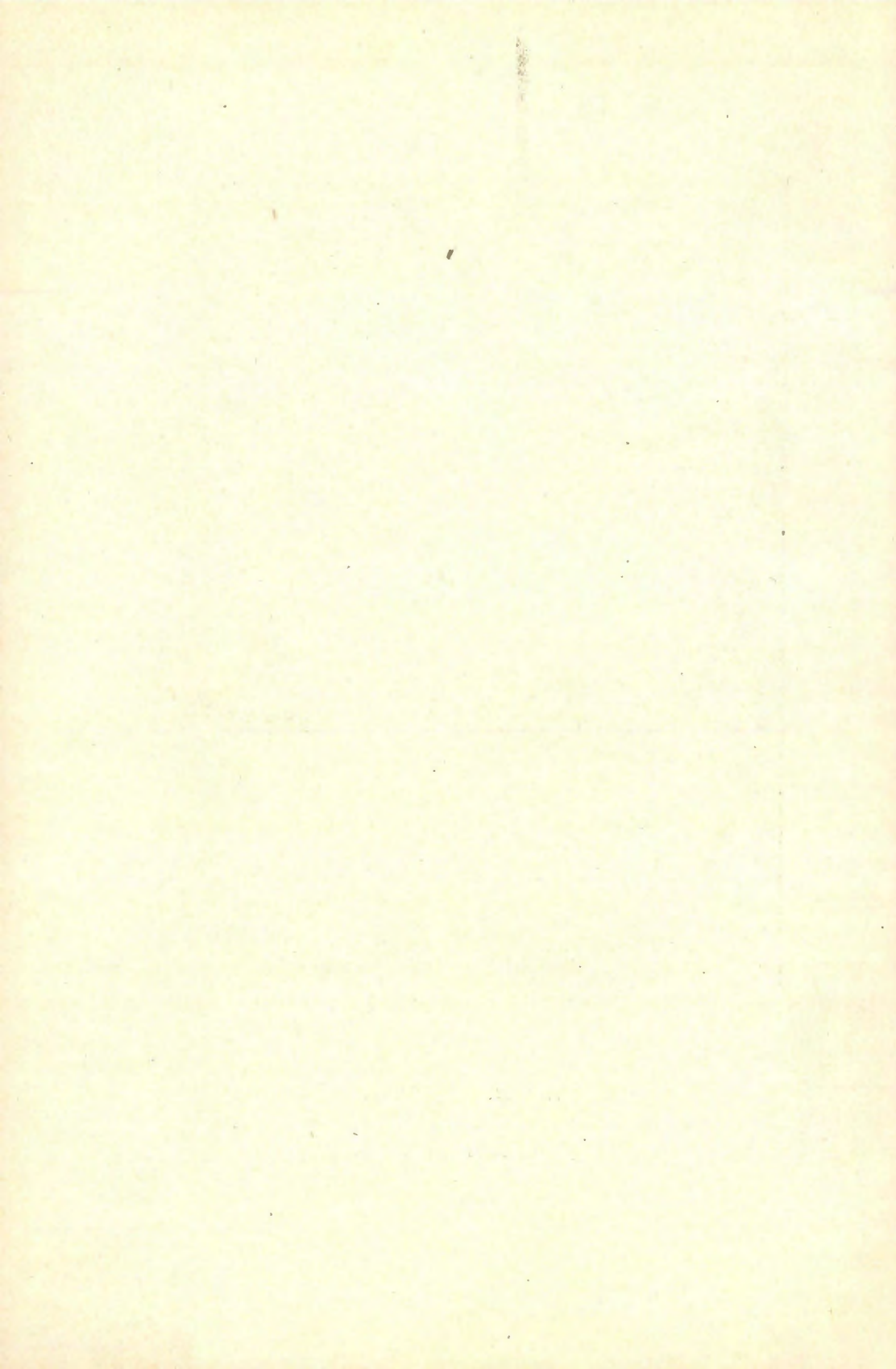

N:R 10. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING.)

N:R II. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF J. H. SCHEFFEL)

N:R 12. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF EHRENSTRAHL.)

N:R 13. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF L. PASCH D. Ä.)

N:R 14. OBEKANT.

UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.

(OLJEMÅLNING AF M. MIJTENS.)

N:r 15. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF D. V. KRAFFT.)

N:r 16. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF ULLA PASCH.)

N:R 17. OBEKANT.

UR BONDENSKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(MÅLNING AF ULLA PASCH, RENOV. AF WAHLBERGSSON.)

N:R 18. OBEKANT.
UR BONDESKA PORTRÄTTSAMLINGEN Å VIBYHOLM.
(OLJEMÅLNING AF STARBUS.)

kläder; hvita långa ärmor, med kortare sådana uppskurna, af silfverbrokad, fodrade med rödt; grönt guld- och silfverbroderadt axelgehäng; röda och svarta bandyglor i halsgropen och på ärmarna; rundt, blomstrande ansigte; ljusa mustascher och pipskägg samt hår, tvärt afklippt och nedkammadt öfver pannan, men långt baktill. God målning, möjligen af Ehrenstrahl (från hans holländska period). Höjd 3,5. Br. 2,8.

10. (240.) Fruntimmersporträtt. Bröststycke, föreställande en furstlig person. Dyrbart klädd i en gul façonerad sidenklädning, samt ljusblå mantel med hermelinsbräm, uppfästad med stora smycken. För öfrigt ung och vacker, med mörkt hår, blå ögon och rak näsa. Mycket vacker målning i oval, svart ram. Höjd 2,7. Br. 2.

11. (248.) Fruntimmersporträtt. Bröststycke i gul klädning med rödt draperi; pudradt hår med blommor. Måladt af J. H. Scheffel. Höjd 2,7. Br. 2,2.

12. (252.) Fruntimmersporträtt. Bröststycke, ovalt; mindre än naturlig storlek. Gul sidenklädning; perlband; lockigt, ljust hår. Utmärkt vacker målning af Ehrenstrahl. Höjd 1,8. Br. 1,4.

13. (231.) Mansporträtt från midten af 1700-talet. Bröststycke; klädd i en blågrön sammetsrock; vit väst och lång halsduk, båda broderade; pudradt hår. Måladt af L. Pasch d. ä. Höjd 2,5. Br. 2,1.

14. (249.) Fruntimmersporträtt. Bröststycke, i vit sidenklädning med rödt draperi. Vacker, oval målning af M. Mijten. Höjd 2,5. Br. 1,9.

15. (244.) Fruntimmersporträtt. Bröststycke, i purpurröd klädning med hvitt bräm; pudradt, upplagdt hår; bruna ögon. Vacker målning af D. v. Krafft. Höjd 2,2 (?). Br. 2,7 (?).

16. (243.) Fruntimmersporträtt. Bröststycke, ovalt, i rödlett öfverklädning och lif af samma färg, snörd framtill med svarta band; vit tyllhalsduk öfver hufvudet, knuten under hakan, och en likadan, lätt kastad öfver axlarna; pudradt, högt uppstruket hår med ett rödtb and tvärs öfver. Målning af Ulla Pasch. Höjd 2. Br. 1,7.

17. (245.) Fruntimmersporträtt från 1700-talet. Bröststycke, i mörkblå klädning och blå fraise om halsen; tyllchemisetter; uppstruket, blondt hår och en spetsmössa à la Maria Stuart. Vacker målning af Ulla Pasch (?), men illa åtgången under renoveringen af Wahlbergsson. Höjd 2,3. Br. 1,7.

18. (230.) Mansporträtt från början af 1700-talet. Bröststycke; klädd i en brunröd sammetsrock med gula broderier; hvit broderad halsduk; lång pudrad peruk. Utmärkt vacker målning af Starbus. Höjd 2,7. Br. 2,2. Som porträttet förskrifver sig från en torparstuga i närheten af Vibyholm, så är ej osannolikt att det kommit från Vibyholm, och kan då möjligen föreställa antingen Per Lennartsson Ribbing eller dennes bror, generaladjutanten friherre Lennart Ribbing, hvilka från 1705 till 1730 voro egare af Vibyholm.

(Forts.)

Personhistorisk litteratur.

En svensk storman. En bild från Karl Johans dagar af *Cecilia Bååth-Holmberg*

Biografier och memoarer framträda nu rätt ofta i vår bokmarknad och Kulturbiblioteket har såsom sin andra publikation utsändt fru Bååth-Holmbergs studie öfver Fredrik Bogislaus von Schwerin.

Efter att mera flyktigt hafva vidrört ättens ursprung, öfvergår författarinnan att skildra Fredrik Bogislaus, son till riksrådet Jakob Philip von Schwerin och hans maka grefvinnan Charlotta von Bohlen. Vid 13 års ålder sändes den unge von S., såsom vid denna tid ofta var fallet med söner tillhörande tysk-svenska släkter, till den preussiska hufvudstadens militärskolor för sin krigiska utbildning och fick der intryck af Fredrik II:s flärdfria och stränga hof, som måhända hade inflytande på hans framtida karakter. Denna krigstjänst blef dock icke långvarig, emedan han hemkallades till sin faders dödsbädd. Kärlek till studier dref honom till Upsala och Strassburg och kort derpå lemna han den militära banan för att söka en mera betryggad pekuniär ställning. Efter en kortare studietid tilldelades han af Gustaf III Sala pastorat efter öfverhofspredikanten C. M. Wrangel. Intellectuellt ensam hade han här rikligt tillfälle att egna sig åt träget studiearbete, och han utbildade sina kunskaper, i förhållande till sin tid, till stora och omfattande. Härigenom utvecklades hans anlag och karakter, hvilka man sedan får lära känna hos den framstående fosterlandsvännen, finansmannen och skriftställaren, som skildras i bokens senare och mest omfattande afdelning.

Här får man del af hans intresse för folkets frihet och upplysning, sträfvande för tryckfriheten och hans förslag om ett statsekonomiskt och litteraturdagblads utgifvande samt hans deltagande i riksdagen. Ehuru nära 50-talet vid sitt egentliga lifsarbets början, hinner han uträtta mycket för sitt lands bästa, af hvilket det finansiella upptog hans sista lefnadsårs arbete och intresse.

Boken i sin helhet är en god tillökning i vår biografiska litteratur och förf. har innan dess nedskrivande uppsökt en mängd källskrifter, bref och anteckningar, hvilka delvis äro i föreliggande arbete aftryckta. Ibland det som är af kulturhistoriskt intresse må antecknas de s. k. moralböckerna med förslag till lefnadsomkostnader, hvilka Schwerins söner erhöilo vid afresan från hemmet. Vacker är bilden af S. såsom familjefader och fosterlandsvän, och den nobelhet, kraft och stora arbetsförmåga han egde har förf. väl förstått att beskrifva. Man skulle vilja anmärka, att hon för mycket skattat åt sin beundran för den, hon skildrar, och att läsaren i längden kan tröttna på uppräknandet af de förträffliga egenskaperna. Stilen är, som man kunde vänta, vårdad, och boken vittnar om noggrannhet och kärlek att till förnyad hågkomst framdraga personers individualitet och lifsverk från flydda dagar.

—b—

Minnen upptecknade af Arvid August Afzelius (Stockholm 1891), utgöra en framställning af de hågkomster han från »sin barndom, sin ungdom och det första skedet af sin långa embetsmannaverksamhet» bevarat i godt minne till sina ålderdomsdagar, då nedskrifvandet efter diktamen egt rum. Någon ålderdomlighet spåras dock icke i stilen, hvilken tvärtom utmärkes af en ungdomlig liflighet. Innehållet är i hög grad underhållande och dertill upplysande, såväl i kulturhistoriskt som i personhistoriskt hänseende och detta senare icke blott beträffande förf. sjelf, utan äfven i fråga om de personer, med hvilka han kom i beröring, deribland ej få voro märkliga eller namnkunniga. Den personhistoriska litteraturen har således genom ifrågavarande Minnens utgifvande fått ett tillskott af värde, och förf. en honom hedrande litterär minnesvård. På ett och annat ställe hade förf. bort kontrollera sina uppgifter genom anlitande af bokliga hjälpredor, men sådana torde ej för honom varit tillgängliga. Utgifvaren har i noter lemnat behöfliga upplysningar, men i några fall tagit miste.

Vid sid. 114—115 må anmärkas, att utgifvandet af tidskriften Phosphoros börjades 1810 och att Iduna utgafs från 1811. Förf:s antagande å sid. 125 och 146, att den som försummade att befordra order till kommandanten på Sveaborg skulle varit en kammarjunkare Göran af F.(orselles), är säkerligen felaktigt. Göran af F. hade ingen hofitel, och den försumlige var väl således hans broder hofjunkaren Per af Forselles, hvilken sedermera bosatte sig i Finland och der afled 1860. Å sid. 130 säges, att landshöfdingen Gustaf Wilhelm Conradi var son af konung Adolf Fredriks öfverhofpredikant Georg Johan C. Rätta förhållandet är, att den sistnämnde, som var pastor i tyska församlingen i Stockholm, blef anmodad att predika för drottning Ulrika Eleonoras gemål, Fredrik, innan denne blef konung, och han fortfor måhända dermed tills han 1721 tog tienst i Danmark. Han var icke ord. hofpredikant, än mindre öfverhofpredikant. Detta hindrar icke att han gjort sig förtjent af den gåfva, som förf. nämner. En son till pastor C., kommerserådet Georg Henrik C., adlad 1769, var fader till landshöfdingen C., hos hvilken förf. var gäst. Å sid. 146, rad. 6 uppfir., hade bort stå Jägerhorn (se ätten Jägerhorns till Spurila stamtafla tab. 19), ej Liljehorn. Å sid. 155 säges i not 53, att den Wegelin, förf. uppvaktade, var Johan Henrik W., men det var icke han utan hans släkting Johan Georgsson W., kommerseråd, hög frimurare och Karl XIII:s-ridhare m. m., om hvilken närmare upplysningar af mig meddelats i Sveriges allmänna handelsförenings månadsblad för dec. år 1900. Å sid. 156, not 71, bör Nils Mårten af Tannströms andra förmenta dopnamn ändras till Magnus i enlighet med vederbörlig kyrkobok. Å samma sida, not 84 (till sid. 98), hänvisas till Lilliestiernas minnen, sid. 73, angående orsaken till general von Döbelns prestat, men L:s uppgift, att en fröken von Qvillfelt varit gift 1:o med en Palmfelt och 2:o med en Kruskopf, öfverensstämmer ej med adelns ättartaflor och således är hänvisningen förfelad. Å sid. 157 meddelas i flera noter korta notiser om målaren Egron Lundgren och två af hans bröder. Angående den ene af dessa, Helmelit Mildhog, hade bort anföras, att han dog som expeditionsskreterare 1886 och att han till nationalmuseum testamenterat den konstnärliga qvarlätenskap, hans broder lemnat honom i arf. Om deras fader lemnar förf. (sid. 104—107) intressanta upplysningar, men att modern hette Maria Elisabet Fåhræus hade kunnat meddelas i en not. Å sid. 158, i not 109, är uppgiften, att en tysk professor Schütz lemnat bidrag till Atterboms Poetiska

kalender för 1814 under signaturen S—z, gripen ur luften. Bidraget är en öfversättning från tyskan och gjord af Georg Scheutz, författare, publicist och verldsbekant uppfinnare af en räkne-maskin.

Om en ny upplaga af denna skrift utgifves, böra förestående anmärkningar beaktas. Det vore önskligt att noterna då finge plats under texten och att personregister bifogades.

K. F. W—r.

Biografiska anteckningar om släkten Wærn af Axel V. Pettersson, utgifna af Ph. H. G. Hagberg (Stockholm 1901, 32 sid. litet format). Detta lilla arbete är en s. k. slägtbok, och något mera behöfde derom ej yttras, om ej innehållet vittnade om en vårdslöshet, som gör pålitligheten i det hela misstänkt. Sådant bör ej lemnas utan anmärkning med anförande af exempel. Å sid. 5, tab. I, säges att Mads W., som uppgifves hafva dött 1717, utmärkte sig vid Fredrikshalls försvarande mot Karl XII. Det torde nog af en och annan misstänkas att 1717 är fel, ty man kommer väl ihåg konungens angrepp mot Norge 1718, men ej angreppet 1716, hvadan detta årtal bort insättas. I tab. II upptagna Christenze (?) Bolbiörnsdotter är säkerligen en Colbiörnsdotter. Å sid. 11, 13, 14 och 15 bör Gottlieb rättas till Gottlieb. Å sid. 13 säges, att kemi studerats 1888 vid Ströms-holms bergsskola, som icke funnits eller finnes i Sverige. Derjemte omtalas Udenäs, som bör rättas till Udenäs. Å sid. 14 står årtalet 1340 i st. f. 1840. Å sid. 16, 18 och 23 förekomma origtiga hänvisningar från tre tabeller till andra tabeller. Å sid. 18, sista raden, betecknas vårtermin med o. t. Å sid. 20 kallas Ramlösa för Gamlösa. Å sid. 26 saknas C. F. Wærns dödstitid, der den borde finnas, men uppgifves å sid. 23. Dennes son Henry Unwin kallas, sid. 26, Umoin. Å sid. 27 står Auvers i st. f. Anvers. Huruvida »qvarnträsmassefabrik», å sid. 30, är riktig benämning eller icke, må sakkunniga afgöra. Utom de anmärkta felen förekomma äfven språkliga oegentligheter samt ej så få förbiseenden; så hafva uteglömts flere personer, utnämningar m. m.

Upplagan är tryckt i 250 exemplar.

K. F. W—r.

Ny Svensk Släktbok utg. af *K. A. K:son Leijonhufvud* och *G. C:son Leijonhufvud*. Andra häftet. Stockholm. P. A. Norstedt & Söners förlag.

Af detta genealogiska samlingsverk har nyligen utkommit andra häftet, som på ett fördelaktigt sätt vittnar om utgifvarnes goda vilja att tillfredsställa äfven ganska högt uppdrifna anspråk samt betecknar ett gifvet framsteg. Synnerligen grundliga forskningär hafva måst göras för att åstadkomma den mängd nya data och uppgifter, som förekomma på nästan alla de i detta häfte intagna 21 släkterna. Dessa äro: Angerstein, Arfwedson, Bergström, Bredberg, Burén, Dickson, Elliot, Falk, Fredenberg, Järta, Magnus, Naumann, Nystedt, Nyström, Personne, Schenström, Tegnér, Upmark, Wallenstein, Wikblad, Zethelius.

Visserligen skulle äfven i föreliggande häfte en del förbi-seenden och ej så få fel kunna påvisas, men på det hela taget kan med fog sägas, att arbetet med den omsorg det nu ut-gifves har många förutsättningar att blifva ett mönsterarbete. Likväl skulle man dock önskat, att, åtminstone i de tabeller, der uppgifter lemnas om afidna personer, upplysningar af mera ren biografisk natur i större utsträckning medtoges; härigenom skulle verket komma att få betydligt ökad värde.

Källförteckningar för hvarje släkt vore äfvenledes önskvärda, isynnerhet som utgifvarne derigenom finge en osökt anledning att omnämna de sannolikt många tillfälliga medarbetare, som bidragit till verkets fullständighet.

Priset, 2 kronor häftet, är, såsom förut påpekats, mycket moderat.

F. U. W.

Slägterna Kjellman och Löwenadler utg. af *Henrik Löwenadler*. Wald. Zachrissons boktryckeri. Göteborg 1901.

Den Kjellmanska, sedan Löwenadlerska släktens stamtafla samt en del tabeller öfver grenar af slägterna Anthelius, Arbman, Björkman, Brenner, Cetti, Dahlström, Hedblom, Holmberg, Lidén, Ljungfelt, Lundberg, Löfgren, Malmgren, Nordström, Prinzell, Tunberg, Ulf sax, Wahlgren, Åstedt, m. fl. lemnas af utgifvaren till denna lilla, med mycken omsorg utarbetade släktmonografi, som är väl värd att införlifvas med hvarje släktforskares bibliotek. Uppgifterna synas öfver hufvud taget vara tillförlitliga och hämtade ur goda källor. En anmärkning kan dock göras med af-

seende derpå att en orienterande tabell öfver de i arbetet omnämnda personerna ej meddelas. Den nu använda sifferbeteckningen är nämligen ej tillräckligt öfverskådlig. Med tillfredsställelse har anm. konstaterat, att utgifvaren, i likhet med utarbetare af nyare såväl genealogiska som andra personhistoriska arbeten, kommit att inse huru nödvändigt det är att meddela register öfver alla i sådana böcker förekommande personnamn.

F. U. W.

Vadstena Krigsmanshus. Personhistoriska anteckningar af *Otto Bergström*. P. A. Norstedt & söner.

Knappt har författaren till ofvanstående arbete, den bekante genealogen, kapten Otto Bergström, utgifvit den nyligen i denna tidskrift omnämnda Skytteska dagboken, förrän han står färdig med ett nytt arbete grundande sig nästan uteslutande på arkivforskningar.

Det är upplysningar om de i det under midten af 1600-talet grundade krigsmanshuset i Vadstena intagna, afskedade militärer, man finner i kapten Bergströms bok. Det lilla häftet, som inledes med en historik öfver krigsmanshuset, bjuder på många intressanta drag ur de gamla krigarnes lif dels under deras tjänst vid armén, dels sedan de kommit till Vadstena. De namn, som förekomma i boken, tillhöra visserligen ofta nog i öfrigt alldeles okända personer, men å andra sidan anträffas äfven en myckenhet kända namn; om alla har författaren ur arkivens gömmor framletat för personhistorikern värdefulla detaljer, hvilkas användande underlättas genom ett förträffligt register.

—e—

Ingman-Manderfelt, en äfventyrare från gustavianska tiden. Studie af H. Fröding. (Stockholm 1901.) Förf. till denna s. k. studie har med nit och flit på många håll efterforskat och sammanfört i sin bok Carl Johan Ingman-Manderfelts ovanliga lefnadsdata och därigenom åstadkommit en särdeles underhållande berättelse. Föremålet för densamma var son af kronofogden i Dalslands södra fögderi, titulerade landskamreraren Jonas Ingman¹, och född den 27 maj 1747, blef student i Åbo i nov. 1761, antogs till informator hos prof. Clevberg derstädes, erhöi i juni 1764 betyg för återresa till Sverige, inskrefs s. å. (enl. förf. i mars 1765) som student i Upsala, der han tillhörde Wärmlands nation (se Wärmlands nations historia, 1877),

¹ För oredlighet afsatt 1777, † ²²/₆ 1786, enl. Lignells Beskrifning öfver grefskapet Dal, 1: 225.

antogs af hofmarskalken greve Fredrik Ulrik von Rosen till informator för dennes äldste son Gustaf Fredrik, inskrefs i kongl. kansliet som extra kanslist $7/9$ 1772, fick fullmakt som kopist i utrikes expeditionen $29/3$ 1773, förordnades att förrätta kommissionssekreteraretjensten i Dresden $7/7$ 1775 och i Petersburg $15/6$ 1776 (enl. Hist. Tidskr. 1901), förordnades i juli 1777 till Chargé d' affaires derstädes. Detta syntes båda godt för framtiden, men I. betedde sig ej nog diplomatiskt, hvadan man beslöt hans förflyttande till Hamburg. I detsamma upptäcktes det att han tillgripit 11 gulddosor, som skulle utdelas i Ryssland, samt tillika Stenbockska arfsmedel, som han der uppburit. Anledningen till dessa brott var spelskulder. Han rymde till Norge och tog sin tillflykt till en läns greve Danneskiöld-Laurvig, hvilken 1782 hos Gustaf III utverkade för I. formligt afsked ur svensk tjänst, dateradt 15 dec. 1777, före katastrofen (enl. Hist. tidskr. 1901). Efter grefvns död 1783 gifte han sig s. å. med dennes adliga frilla, en fränskild hustru, och ärfde läns grefvns egodelar. Han antog samtidigt namnet Mandersfelt, och började snart sina politiska spekulationer med en oförsynthet utan like. I midten af 1788 bosatte han sig i Köpenhamn, och fann snart tillfälle att göra sig viktig inför konung Gustaf III genom en rapport, dat. 5 aug. s. å., angående danska krigsrustningarna mot Sverige. Denna rapport framkom först den 20 aug., men förfelade sitt syfte (d. v. s. främst rapportörens förmån), ty konungen hade redan från sin beskickning i Köpenhamn mottagit sådana upplysningar, att han i bref till riksdrotsen greve Carl Wachtmeister och till rådet d. 16 aug. anbefallt försvarsåtgärders vidtagande (se Gustaf III:s bref till . . . Wachtmeister . . . tr. 1860). I.-M. blef svensk-dansk dubbelspion, utan synnerlig uppmuntran från svenskt håll, men sedermera så mycket bättre från danskt. Hans framfusighet var häpnadsväckande; han lät t. ex. veta, att han önskade blifva svensk minister i Köpenhamn och bestämde t. o. m. aflöningsbeloppet. Detta oblyga tilltag af en brottsling hade naturligtvis ingen framgång, men han utverkade sig i februari 1790 af Gustaf III »fullkomlig tillgift för de af honom . . . begångna fel och förbrytelser», och erhöll i mars landtråds titel. Från och med s. å. uppbar han dansk åerspension. Förf:n förmodar att I.-M. ej fick något svar på sina rapporter till konungen, men ett par af denne egenhändigt skrifna koncept till bref till I.-M. af $12/5$ och $2/6$ 1790 lära finnas i Riksarkivet (enl. Hist. tidskr. 1901). Hos förmyndareregeringen och Gustaf IV Adolf hade han ingen framgång med sina politiska skriferier. Återvände till Sverige 1799 och bosatte sig på fädernegården Ekarebol. Hustrun dog 1800, och 1801 bosatte sig I.-M. i Göteborg, der han $4/6$ ingick äktenskap med en något bemedlad enka vid namn Greig (ej Gretz, som det står i Inr. tidn. 1801 nr: 70), och samma år erhöll burskap som handlande. Danmarks krigsförklaring 1808 satte åter I.-M. i politisk verksamhet, ehuru utan framgång. Efter Gustaf IV Adolfs afsättning författade I.-M. åtminstone fyra skrifter i allmänna frågor. Bosatt i Venersborg, utgaf han der 1811²-12 tidningen »Den oväldige granskaren», och afled i samma stad den 7 mars 1813. Hans enka dog 1816 i Göteborg. Om I.-M. yttrar Lignell i sin Beskrifning öfver grefskapet Dal, 1: 226: »Hans um-

gångessätt var lätt och behagligt, utmärkande en man, hvilken var hemmastadd i världen hvar som helst». Skada att man ej har sig bekant om och hvar porträtt af denne äfventyrare finnes.

Hvad här anförts utgör blott en flyktig öfersikt — enligt boken — af de olika skedena i I.-M:s lif, med några bifogade flerstädes hämtade data, som kunna upptagas i en eventuel ny upplaga af hr Frödings skrift eller tjena till upplysning för intresserade läsare af densamma. Förf:s meddelanden om I.-M:s ymniga skriftställer i äro för svensk författarehistoria af värde, ehuru de litterära produkternas betydighet är ringa.

K. F. W—r.

Smärre personhistoriska meddelanden.

Gustaf Adolf Skytte till Strömserum (Anrep, Sv. adelns ättartaflor IV, friherrliga ätten Skytte af Duderhöff), den som sjöröfvare bekante äfventyraren, utgör föremål för en af B. Schöldström författad uppsats, införd i tidskriften *Förgät mig ej*, julnumret 1901, s. 2—6, med öfverskrift »En Viktor Rydbergsk Diktgestalt i historisk belysning», hvaraf framgår, att i Rydbergs roman *Fribytaren på Östersjön* Skytte är hufvudpersonen. Om denne och hans medhjelpare i sjöröfveriet meddelas i uppsatsen närmare upplysningar. Utom Skyttes syster Kristina Anna och hennes man, ryttmästaren Gustaf Drake af Hagelsrum, tillhörde en f. d. student Canutus Ligelius, prestson från Luleå, m. fl., sjöröfvarebandet. Efter fåfänga försök att få nåd arkebuserades Skytte å Jönköpings torg den 27 April 1663 (således ej 1662, såsom i ättartaflorna uppgifves); Ligelius och tre andra medbrotslingar halshöggos vid samma tillfälle. Från detta dödssätt befriades Skytte på anhörigas förbön. I matrikeln öfver i Upsala studerande norrlänningar 1595—1889, utgifven 1889 af Modin och Söderberg, upptages å s. 95 Ligelius under namnet Tigelius, hvilket således bör rättas i matrikeln. I Schöldströms uppsats meddelas såväl Skyttes som Ligelius' namnteckningar i facsimile. Ryttmästaren Drake och hans maka rymde undan det straff, de bort undergå, men fingo senare återkomma.

K. F. W—r.

Ur Strindbergs ättartal kallas ett intressant släghistoriskt meddelande af Paul Meijer Granqvist, infördt i jultidningen *Vinterbloss* 1901, med porträtt af August Strindberg vid 17 och 25 års ålder samt af hans farfader, fader och moder, äfvensom af Nils Strindberg, Andréés följeslagare. En teckning framställer det hus, hvari Strindberg föddes. I samma jultidning förekommer:

Nordenskiöld och Finland, med tre bilder från Frugård.

K. F. W—r.

Mikael Choraus, som föddes i Finland 1774 och dog som predikant vid Karlbergs krigsakademi 1806 samt ligger begravnen på Solna kyrkogård, har hedrats med en utförlig, 128 sidor upptagande lefnadsteckning, författad af Ernst Lagus och tryckt framför »Mikael Choræi valda dikter» (Helsingfors 1901) i serien af skrifter, utgifna af Svenska litteratursällskapet i Finland. Denna lefnadsteckning berör i flera afseenden svenska förhållanden, icke minst de litterära, för omkring hundra år sedan. Förf. har varit oviss om Georg Fredrik Fants släktskapsförhållanden till domprosten Fant i Vesterås. Denne var den förstnämndes farbroder. Sven Björk Svensson var grosshandlare i Stockholm och utgaf 1807 en samling skaldestycken af honom sjelf och af andra, bland hvilka voro Franzén och Wallin.

K. F. W—r.

Släktmemoirer m. m. Uti Vexjö gymnasii-bibliotek finnas deponerade, af framlidne Chargé d'affaires G. O. Hyltén-Cavallius grundade, biografiska och genealogiska samlingar, i tryck och i handskrifter, rörande hufvudsakligen slägterna Cavallius, Cavallin, Cavalli, Hyltenius och Hyltén-Cavallius, men äfven om slägterna Heurlin och Wiesel. Bland handskrifterna kunna nämnas J. C. Cavallius' sjöjournaler, häradsprosten mag. C. F. Cavallius' sjelfbiografi, en af G. O. Hyltén-Cavallius i hans ungdom skrifven pikant skizz öfver C. I. Heurlin, den kände Vexjö-biskopen och medlemmen af Carl XIV Johans statsråd, samt anteckningar under en studieresa till Italien af den lärde klassiske filologen framlidne prof. Chr. Cavallin i Lund. Samlingarne ha efter Chargé d'affaires Hyltén-Cavallius år 1889 timade frånfälle, med varmt släktintresse, efter hand i möjligaste mån ökats och kompletterats af en hans brorson, herr Henrik Hyltén-Cavallius i Vexjö. De torde blifva värdefulla materialier för teckning af ofvannämnda släkters historia.

Originalen till den å sid. 15 meddelade afbildningen utgöres af ett kopparstick, 32 centimeter högt och $23\frac{1}{2}$ cm. bredt, som, enligt dess innehåll, utgafs vid Friherre Thure Gustaf Rudbecks utnämmande till öfverståthållare. Detta kopparstick är numera en sällsynthet.

Frågor.

1. Kan någon lämna upplysningar om en Fröken C. A. Ramel ifrån Lifland? Hon lefde med säkerhet i början af 1780-talet. Upphöll sig troligen 1785 i Wasa i Finland. Men gift eller ogift? Ett miniatyrporträtt af henne på elfenben finnes i min ägo samt uppgifter om en son till henne Carl Adolf Pontus (?) född i Wasa ^{24/12} 1785 samt hans sigill med ett vapen mycket liknande släkten von Wachenfeldts. *M. P.*

 2. I Anreps Svenska Slägtboken omnämnes i tillägg till släkten In de Betou en Maria In de Betou † före 1652 och gift med Hybbert Hoijendijk, i hans första gifte.
Kan någon lemna upplysningar om dessa personers födelse-, giftermåls- och dödsår, äfvensom hans yrke eller tjänst? *G. I.*

 3. Upplysningar i följande, adliga ätten Silfversparre rörande frågor önskas:
 - a) Är ätten identisk med den gamla Körningska ätten?
 - b) Bör Erkebiskopen Johannes Haquini räknas till denna ätt eller någon annan och i sådant fall hvilken?
 - c) Är det bekant, till hvilka ätter Sune Haraldsson (Silfversparres) och hans son Per Sunessons svärföräldrar hörde? *W. S.*

 4. Kanna några upplysningar lämnas om Mathilda Charlotta Cohns föräldrar? Hon föddes 1797 i Finland, antaglingen i Helsingfors, gifte sig 1817 med Johan Fredrik Bervald, sedermera hofkapellmästare, och dog 1877. *P.*
-

Svenska Autograf-Sällskapet. 1902.

Sedan föregående häfte (III: 3) af Personhistorisk tidskrift utkom, hafva följande personer ingått såsom ledamöter i sällskapet:

<p>Antell, K., Öfverste. Helsingfors.
 Bielke, E., född Carleson, Grefvinna. Slattefors. Linköping.
 Bodin, A., Bokhållare.
 Cronstedt, F. W., Grefve, Kapten. Fullerö.
 Elgenstierna, G. M., Postexpeditör.
 Falk, H., Löjtnant. Karlsborg.
 Flach, C. G. A. V., Kapten. Karlskrona.
 Gyllenstierna, N., Godsegare. Elfdalen. Klippan.
 Hallberg, M., Grosshandlare. Helsingfors.
 Hillman, A., Konsul.
 Hirsch, A., Studerande. Upsala.
 Kongl. Krigsskolans bibliotek. Karlsberg.
 Leczinsky, C. A., Amanuens.
 Lindberg, E. V., Grosshandlare.</p> | <p>Lundell, B., Posttjensteman.
 Löwen, A. O. L. Trolle-, Friherre. Godsegare. Häringe.
 Norlander, L. G. F., Läroverksadjunkt. Umeå.
 Norrmén, A., Bankdirektör. Helsingfors.
 Petterson, C. E., Hofkamrer.
 von Plomgren, J. P. C. P:son, Löjtnant.
 Ramsay, J. M., född Ekström. Fru. Helsingfors.
 Rudbeck, O. T. G. A. F., Friherre. Agrée.
 Sandströmer, C., v. Häradshöfding.
 Trozelli, P. L., Ryttmästare. Björnsnäs.
 Tullberg, H. W., Bokförläggare.
 Törnell, E. R., Amanuens.
 Wrede, H., Friherre. Assessor. Jönköping.</p> |
|--|--|

Rättelse.

Porträttet af Öfverståthållaren Friherre Thure Gustaf Rudbeck (vid sid. 8), i olja, tillhör Friherre Claës Rudbeck å Marieberg, icke Kammarherren Frih. R. Rudbeck såsom å planschen uppgifvits.

UPSALA UNIVERSITET.

G. LUNDBERG.

GUSTAF III.

UPSALA UNIVERSITET.

A. ROSLIN.

GUSTAF III.

Gyllenberg, Elisabeth Derith. F. i England, adopterad 1720 af sin styffar grefve Karl Gyllenberg, gift 172— med riksrådet friherre Carl Gustaf Sparre, d. 1766.

Ung dam, bröstbild fas t. h., med askblondt hår, bruna ögon, lång smal hals. Klädning af hvit och gul brokad med djup spetsig uringning kantad med tyll, öfver axlarna röd hvitfodrad mantel. Mörk bakgrund. På baksidan står: Lady Betty Gyllenborgh. Krafft fecit a:o 1720. — Olja, 80 × 63 ctm., af David v. Krafft. Konstmuseet. Gyllenborgs donation. Hahr n:o 166.

Gyllenberg, Fredrik, grefve. F. 1698, kammarherre 1722, lagman 1733, president i bergskollegiet 1750, d. 1759.

Ung man, bröstbild fas t. h., med hvit allongeperuk och mörkgrå ögon, blå hvitfodrad rock med guldknappar, hvit blommig guldbroderad väst med guldknappar, hvit lindad halsduk med nedhängande spetskantade ändar. Bakgrund mörk oliv. På baksidan står: Counte Fredrich Gyllenborgh: Krafft fecit anno 1720. — Olja, 76 × 63 ctm., af David von Krafft. Konstmuseet. Gyllenborgska donationen. Se Hahr: David v. Krafft. N:o 165.

Gyllenberg, Gustaf Fredrik. F. 1731, kansliråd 1774, d. 1808; skald.

Äldre man, bröstbild profil t. v., med krokig näsa, långt på ryggen nedkammadt hår och draperi. Signerad underst: Sergell 1800. — Gipsmedaljong med upphöjd kant, 63 ctm. i diameter, af Johan Tobias Sergel. Universitetshuset. Se Göthe: Sergels porträttmedaljonger.

Gyllenberg, Jakob. F. 1648, assessor i kammarrevisionen 1676, adlad 1680, landshöfding i Stockholms och Upsala län och friherre 1689, kgl. råd 1695, grefve s. å., d. 1701.

Medelålders man, knäfigur fas t. v., sitter på blåklädd stol och håller högra handen i sidan. Mörkgrå allongeperuk, blå ögon, mycket små mustacher, råds-herremantel, grå guldbroderad dräkt, spetshalsduk med nedhängande ändar, spetsmanchetter, på venstra handen grå handske med guldfransar. Till venster bord med rådssherrehatten. Palatsinteriör, till venster utsikt öfver landskap. — Olja, 141 × 111 ctm, kopia af David v. Krafft efter David Klöker Ehrenstrahl. Universitetshuset. Gyllenborgs donation. Originalen på Gripsholm (n:o 683). Se Hahr: David v. Krafft n:o 168. Graverad af Akrell.

Gyllenberg, Jakob Johan, grefve. F. 1721, landshöfding 1762, d. 1788.

Medelålders man, bröstbild fas t. h., i hvit peruk med en lock på högra axeln; blå ögon, grå rock med snörmakerier, hvit väst, lindad halsduk, krås, öfver ryggen och högra armen blått draperi. Bakgrund himmel. — Olja, 66 × 52 ctm. Deposition från konstmuseet på Östgöta nation. Gyllenborgs donation.

Gyllenberg, Karl, grefve. F. 1679, minister i London 1715, riksråd 1723, kanslipresident 1739, d. 1746.

Medelålders man, knäfigur fas t. h., sitter i en förgylld grönklädd stol och stöder högra handen mot stolskarmen, håller den venstra i knäet. Hvit allongeperuk, blå ögon, råds-herremantel, hvit blommig dräkt, hvit halsduk med nedhängande ändar slutande i tofsar, spetsmanchetter. Till venster förgylldt bord med rådssherrehatten. Bakgrund interiör med mörkviolettt draperi. — Olja 141 × 117 ctm., af Johan Henrik Scheffel. Universitetshuset. Gyllenborgska donationen.

Äldre man, bröstbild fas t. v., som stöder venstra handen mot en stolrygg, sticker den högra innanför västen. Hvit allongeperuk, blå ögon, råds-herremantel, hvit blommig dräkt, hvit halsduk med nedhängande ändar slutande i tofsar. Palatsinteriör med grön gardin till höger, till venster en pelare, hvarpå står: Carolus

Gyllenberg comes. Sræ R:æ M:tis et regni Sueciæ senator, præses magnæ cancellariæ, et academiæ Upsals cancellarius A:o 1739. Lorentz Pasch pinxit. — Olja, 93 × 79 ctm., af Lorens Pasch d. ä. Universitetshuset. Replik på Grips-holm (n:o 1012) reproducerad i Schüick och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Gyllenhaal, Johan Abraham. F. 1750, direktör vid Åtvidabergs koppargruva, d. 1788.

Ung man, bröstbild fas t. v., med hvit peruk, blågrå ögon, grå rock, hvit väst, hvit lindad halsduk, krås och spetsmanchetter, rödt draperi öfver högra axeln. Mörk bakgrund. — Olja, 76 × 61 ctm. Vetenskaps societeten.

Gyllenhielm, Carl Carlsson. F. 1574, krigsöfverse 1600, friherre 1615, fältmarskalk 1616, riksråd 1617, riksamiral 1619, d. 1650.

Helfigur, stående fas t. v., stöder sig med högra handen på en käpp, håller den venstra i sidan. Tunnt gulbrunt hår, blå ögon, grå mustacher och helskägg. Svart dräkt med svart kappa. nervikt fyrkantig hvit krage, uppvikta manchetter, värja i svart axelgehång, höga ridstöflar med grå nervikta flikiga kanter, sporrar, bruna klackar och sulor. Till venster ett bord med laxfärgad guldfransad duk, hvarpå svart hatt och grå handskar. Interiör med laxfärgade gardiner på båda sidor och rutigt parkettgolf. Till höger hänga hans bojor; till venster vapnet, hvarunder står: Carolus Gylldenhielm l. baro in Berqvara Sundbyholm et regni Sveciæ ammiralius natus anno 1574, die martii nunc autem hoc anno Christi 1641 ætatis suæ sexagesimo septimo. — Olja, 222 × 126 ctm. Universitetshuset. Hårds donation.

En kopia in bröstbild, 77 × 61 ctm., på Sörmlands nation.

Gyllenstierna, Göran. F. 1724, lagman 1750, riksråd 1765, riksmarskalk 1781, d. 1799.

Äldre man, helfigur stående fas t. h., stöder venstra handen i sidan, håller i den högra riksmarskalkstafven. Hvit peruk, blå ögon, rådsherremantel med serafimerkrachan, hvit sidenrock och hvita sidenknäbyxor, sammanhållna vid knäna med briljantspännen, hvita strumpor och hvita sidenskor med briljantspännen och röda klackar, spetshalsduk med nedhängande ändar, spetsmanchetter, om halsen serafimerkedjan och nordstjärneorden, hvit handske på högra handen. Till höger förgylt bord med marmorskifva, hvarpå ligga rådsherrehatt, handske och en bok, till venster förgylt grönlädd stol. Palatsinteriör, i bakgrunden ljusgrönt draperi, parkettgolf. Signerad till höger på en pelarbas: Laur Pasch pinx 1789. — Olja, 202 × 126 ctm., af Lorens Pasch d. y. Universitetshuset.

Hall, Birger Martin. F. 1741, provinsialmedikus i Vestmanland 1773, d. 1814.

Midjebild fas t. v. med kalott och hvitt hår, igenknäppt lifrock, väst med uppstående krage, krås; han håller i högra handen några blommor. Signerad till venster: Gfa fit 1813. — Svartkritteckning, 20,2 × 15 ctm., af Anders Abraham Grafström. Universitetsbiblioteket.

Hamilton, Fredrik Ulrik. F. 1735, öfverkammarherre, landshöfding i Jönköping, d. 1797.

Ung man, bröstbild profil t. v., med stångpiska och krås. På baksidan står: Kamh. Bar. Fr. Hamilton. — Klippt silhuett, 11,1 × 9,6 ctm. Universitetsbiblioteket.

Hamilton, Henning Ludvig Hugo. F. 1814, kammarherre 1841, minister i Köpenhamn 1861, kansler för Upsala och Lunds universitet 1872, d. 1886.

Öfverbordadt porträtt, medelålders man, bröstbild fas t. v., sittande i en länstol, stöder den högra handen i sidan, den venstra på landtmarskalkstafven.

UPSALA UNIVERSITET.

L. PASCH D. Y.

GÖRAN GYLLENSTIERNA.

Brunt hår, benadt till venster och framkammadt vid öronen, bruna mustacher och rättarkrans. Blå uniform med epoletter, kappa draperad öfver venstra armen och högra benet. Bakgrund: vägg i riddarhuset med vapensköldar. — Olja, 144 × 109 ctm. Universitetshuset.

Hammarsten, Olof. F. 1841, professor i medicin vid Upsala universitet 1877.

Äldre man, bröstbild fas t. h. med grått hår benadt på venstra sidan, blå ögon, grå mustacher och helskägg. Svart hyardagsdräkt, nervikt krage och svart halsduk. Olivfärgad bakgrund. Signerad till venster: Axel Jungstedt 1900. — Olja, 78 × 64 ctm, af Axel Jungstedt. Sörmlands nation.

Hebbe, fru, gift med Christian Hebbe.

Bröstbild fas t. h., gul halmhatt klädd med tyll, pudradt hår, blå ögon, röd klädning med fyrkantig spetskantad urringning. Grå oval bakgrund. — Akvarell, 16,3 × 12,3 ctm. Universitetsbiblioteket.

Hedenius, Pehr. F. 1828, professor i patologi vid Upsala universitet 1859, d. 1896.

Medelålders man, bröstbild fas t. h., med grått hår benadt på venstra sidan, gråbruna ögon, universitetsfrack med nordstjärneorden, uppstående krage, hvit halsduk. Mörkgrön bakgrund. Signerad öfverst: G. von Rosen 1877. — Olja, 87 × 61 ctm., af Georg von Rosen. Vestgöta nation.

Gammal man, bröstbild fas t. h., med hvitt på venstra sidan benadt hår, blå ögon, glasögon. Universitetsfrack med vasaordens krachan, nordstjärnan och dannebrogen, om halsen vasaorden, uppstående krage, hvit halsduk. Signerad nederst till höger: C G Hn 1885. Brunröd bakgrund. — Olja, 74 × 58 ctm., af Carl Gustaf Holmgren. Läkareföreningen.

Hedvig Elisabeth Charlotta, prinsessa af Oldenburg-Delmenhorst. F. 1759, gift 1774 med hertig Karl (XIII) af Södermanland, d. 1818.

Ung dam, bröstbild t. v., med håret högt uppkammadt i en valk öfver hjässan och uppfäst i nacken i lockar och flätor. Öfver axlarna fichu, knuten i bröstet. Signerad bakpå: Sergell f. 1780. — Gipsbyst på rund plint, 77 ctm. hög, af Johan Tobias Sergel. Magasinerad. Se Göthe: Sergels porträttmedaljonger.

Heinsius, Daniel. F. 1580 i Nederländerna, professor i Leyden 1605, svensk rikshistoriograf 1618, d. 1655; filolog och skald.

Medelålders man, midjebild fas t. v., med svart knollrigt hår nedkammadt öfver öronen och täckt af svart kalott, blå ögon, små gula mustacher och pipskägg. Svart dräkt, nervikt fyrkantig hvit krage, medalj fäst i ena knapphålet. Mörk bakgrund. Öfverst står Dan. Heinsius. Olja, 77 × 62 ctm., af G. Merk. Universitetshuset. Gravyr af Jonas Suyderhoef, afbildad i Wadström: Svenska och finska porträtt.

Hellstrand, P. Inspektör på Trolleholm.

Medelålders man, bröstbild profil t. v., med lockigt hår och lindad halsduk. Under står: Inspektör P. Hellstrand på Trolleholm. Rit. af O. Wallgren. — Blyertsteckning, 15,6 × 11,2 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Helmfelt, Simon Grundel. F. 1617, öfverste 1646, generalmajor 1655, fältmarskalk 1668, riksråd 1673, friherre 1674, d. 1677.

Midjebild fas t. v., med grå allongeperuk, blå ögon, rödliätt ansiktsfärg, mycket små ljusa mustacher och pipskägg. Guldinlagd rustning, hvit halsduk. Mörk bakgrund i oval med lagerkrans prydd fönsteröppning. På baksidan står:

Helmfeldt. — Olja, 108 × 86 ctm., af David Klöcker Ehrenstrahl. Universitetshuset. Skänkt till universitetsbiblioteket 1753 af öfverstlöjtnant Gerner (UB. Arkiv A. 8. sid. 326). Replik på Gripsholm (n:o 957). Gripsholmsporträttet är reproduceradt i Westerberg: Sveriges hjältar.

Hermansson, Johan. F. 1679, juris naturalæ professor i Lund 1715, professor skytteanus i Upsala 1717, d. 1737.

Medelålders man, bröstbild fas t. h., med vit allongeperuk, blek hy, bruna ögon. Röd grönfodrad mantel, vit guldbroderad rock, vit lindad halsduk med nedhängande ändar. Mörk bakgrund i målad oval. Öfverst till höger står: N:o 7 Joh. Hermansson. — Olja, 79 × 66 ctm. Universitetshuset.

Hoffvenius, Petrus. F. 1630, professor i medicin vid Upsala universitet 1661, d. 1682.

Midjebild fas t. v.; gulbrunt i midten benadt på axlarna i lockar nedfallande hår, blå ögon, små gula mustacher och pipskägg. Svart dräkt, stor fyrkantig nervikt vit krage, uppvikta manchetter. Han håller i högra handen ett instrument, med hvilket han pekar på ett öga, som han håller i venstra handen. Till venster ett bord med böcker och en bokhylla. Bakgrunden interiör. Öfverst till höger står: Petrus Hoffvenius Med. D. et P. U. Natus anno 1630. Obiit anno 1682. — Olja, 80 × 64 ctm. Universitetshuset. Gafs 1735 till universitetsbiblioteket af sekreteraren Malmberg (UB. Arkiv A 8, s. 53.)

Holm. Soldat.

Äldre man, bröstbild nästan profil t. h., sittande på en stol, med mustacher, polisonger och hakskägg. Uniform och hög björnskinnsmössa med två korslagda yxor framtill. Öfverst till höger står: N:o 62 Holm. — Bläckteckning, 20 × 23,4 ctm. Universitetsbiblioteket.

Holm, Petrus. F. 1634, professor i orientaliska språk vid Lunds universitet 1667, telologie professor i Upsala 1676, d. 1688.

Medelålders man med hög ansiktsfärg, som stöder högra handen mot ett bord; höftbild fas t. v., med svart i midten benadt till axlarna nedfallande hår, gråsprängda mustacher och hakskägg. Svart dräkt och svart kappa, fyrkantig nervikt krage, uppvikta manchetter. Mörk bakgrund med rött draperi till höger. Till venster står: Petrus Holm. Natus A:o 1634 d. 1 Julii. Pinx. A:o 1685. — Olja, 117 × 84 ctm. Magasinerad. Gåfva till universitetsbiblioteket 1732 af academimedlen Carl Holm, Petrus Holms sonson. (UB. Arkiv A. 8, sid. 42.)

Holmgren, Alarik Frithiof. F. 1831, professor i fysiologi vid Upsala universitet 1864, d. 1897.

Äldre man, bröstbild fas t. h., med hvitt tunnt uppstruket hår, hvita mustacher och hvitt spetsigt helskägg, blå ögon, blek ansiktsfärg. Universitetsfrack, vit halsduk, nervikt krage, om halsen nordstjärneorden, i skjortbröset krånål med briljanteradt namnchiffer, i knapphållet ordensrosett. Blågrön bakgrund. Signerad till höger: Clara Löfgren 1898. — Olja, 77 × 64 ctm., af fröken Clara Löfgren. Östgöta nation.

Holmström, Hans Olof. F. 1784, lektor i Strengnäs 1823, biskop därstädes 1839, ärkebiskop 1852, d. 1855.

Gammal man med magert ansikte, bröstbild fas t. v., med grått på venstra sidan benadt hår, ljusblå ögon, prestdräkt, om halsen ärkebiskopskors och nordstjärneorden, krachan på rock och kappa. Olivfärgad bakgrund. Signerad till venster E. Stever 1855. — Olja, 76 × 60 ctm., af E. Stever. Sörmland-Nerkes nation.

Hoorn, Johan van der. F. 1662, stadsläkare i Stockholm 1708, adlad 1719, d. 1724.

Blek medelålders man, midjebild fas t. v., står vid ett bord, som upptar nedre delen af taflan. Svart på axlarna nedhängande hår, svarta ögon, smala svarta mustacher. Stor fyrkantig nervikt spetskantad krage, svart väst, vida skjortärmar. Han håller i högra handen ett instrument, hvarmed han pekar på en på bordet liggande döds-kalle, i venstra handen ett annat. Mörk bakgrund. — Olja, 82 × 64 ctm. Universitetshuset. En kopia af Johan Way tillhör professor Lindfors, Upsala.

Horn, Arvid Bernhard. F. 1664, generalmajor och friherre 1700, kgl. råd 1705, grefve 1706, kanslipresident 1710—19 och 1720—38, d. 1742.

Medelålders man, knäfigur fas t. v., sitter i en förgylld grönklädd karmstol, stöder den högra handen på stolkarmen och gör med den venstra en gest. Hvit allongeperuk, blå ögon, rådsherremantel med ett briljantsmycke på högra hermelinsuppslaget, vit blommig dräkt, vit lindad halsduk med de nedhängande ändarna instuckna i ett knapphål. Till venster förgylldt bord med marmorskifva, hvarpå kommandostaf, papper, rådsherrehatt och hjälm. Bakgrund palatsinteriör med grönt draperi till höger. — Olja, 143 × 115 ctm. Universitetshuset. Gifvet till universitetsbiblioteket 1732, antagligen af Arvid Horn själf. (Mscr. UB. Arkiv E 6. sid. 231, 341 och 343.)

Kopia af föregående, på mörk bakgrund i målad oval. Omkring står: Arv. Horn com. regn. Svec. senat. præ. cancel. et comit. A. 1720 maresch. — Olja, 88 × 73 ctm., af Johan Joachim Streng. Universitetshuset. Utförd på beställning af universitetsbiblioteket och betald 1734 ^{18/12} med 60 daler. (Mscr. UB. Arkiv A. 8. sid. 49 och E. 6. sid. 351.)

Horn till Björneborg. Gustaf. F. 1592, general 1625, riksråd s. å., fältmarskalk 1628, grefve 1651, riksmarsk 1653, d. 1657.

Bröstbild fas t. v. med mörkt på axlarna nedkammadt hår, bruna ögon, ljusbruna mustacher och pipskägg, blek ansiktsfärg. Guldbeslagen rustning, fältbindel af vitgul spets öfver venstra axeln. Mörk bakgrund. På baksidan står: Feltherren greve Gustaf Horn till Kankas. Född på Örby den 23 October 1592. Död den 10 Maj 1657. — Olja, 72 × 59 ctm., kopia efter David Beck. Universitetshuset. Originalen på Gripsholm (n:o 654). Gravyr af J. Falck, reproducerad i Wrangel: Svenskt Pantheon.

Hwasser, Israel. F. 1790, professor i medicin vid Åbo universitet 1817, vid Upsala universitet 1830, d. 1860.

Ung man, bröstbild fas t. v., med tjockt svart hår, gråbruna ögon, svart dräkt med universitetskrage och orden (rött kors i svart och rött band), fadermördare, lindad vit halsduk, slängkappa öfver högra axeln. Grön bakgrund. Signerad öfverst till venster: L. Frid 1889. Olja, 80 × 73 ctm., kopia af Ludvig Frid. Universitetshuset. Litografierad af C. von Schéele.

Medelålders man, bröstbild fas t. h., med lockigt något gråsprängdt svart hår, bruna ögon, små grå polisonger. Svart rock med universitetskrage och i knapphålet rött kors i svart och rött band, svart väst med uppstående krage, fadermördare. Mörkbrun bakgrund. Signerad till höger J. G. Sandberg pt 1838. — Olja, 71 × 59 ctm., af Johan Gustaf Sandberg. Uplands nation.

Replik af föregående, med nordstjärneorden och rött kors i svart och rött band på bröstet. Brungrön bakgrund. Signerad nederst till höger: J. G. Sandberg p. 1845. — Olja, 71 × 54 ctm. Läkareföreningen. Reproducerad i Svensk familjejournal 1878.

Äldre man, bröstbild t. v. med framåtlutadt hufvud, vågigt hår, benadt på venstra sidan, små polisonger, ytterrock, uppstående krage, knuten halsduk, nordstjärneorden om halsen. Signerad på baksidan: P. Molin 1861. — Bronsbyst på rund plint, 61 ctm. hög. Universitetshuset. I bronserad gips på Läkareföreningen. Reproducerad i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Håkansson, Olof. F. 1695, politiker, talman i bondeståndet, d. 1769.

Medelålders man, bröstbild profil t. v., med långt på ryggen nedhängande lockigt hår, täckt af en kalott, lindad halsduk med nerhängande ändar. — Medaljong af bränd lera, 9 ctm. i diameter, af Carl Gustaf Fehrman. Konstmuseet. Graverad af J. F. Martin.

Hård till Segerstad, Carl. F. 1768, öfverste för Uplands regemente, generalmajor 1822, d. 1840.

Äldre man, bröstbild fas t. v., med mörkgrått framkammadt hår, små grå polisonger, blå ögon och rödlätt ansiktsfärg. Generalsuniform med svärdsordens band, svärdsordens krachan, medalj och stjärna på bröstet, svärdsorden om halsen, fadermördare och svart lindad halsduk, kappas öfver axlarna. Han håller i venstra handen ett papper, sticker den högra innanför rocken. Olivfärgad bakgrund. Signerad till venster: J. G. Sandberg pinxt 1836. — Olja. 82 × 71 ctm., af Johan Gustaf Sandberg. Konstmuseet. Målad på beställning af universitetet.

Högvqvist, Sofia Emilia. F. 1812, skådespelerska, d. 1846.

Höftbild fas t. h.; hon sitter i en soffa, stöder hufvudet mot högra handen och högra armbågen mot soffkarmen, håller venstra handen med ett papper i knäet. Håret är benadt i midten och kammadt i kanonlockar öfver öronen. Mörk dräkt med stor rund uringning, skarp och i fem puffar afdelade tyllärmar. — Svartkriteckning, 31,2 × 42,6 ctm., af Maria Christina Röhl. Universitetsbiblioteket. Brinkmans donation. (Mscr. UB. Arkiv K. 62).

Höijer, Benjamin Karl Henrik. F. 1767, professor i teoretisk filosofi vid Upsala universitet 1809, d. 1812.

Bröstbild fas t. v. med blekt ansikte, mörkt hår, blå ögon; draperad i blå slängkappa, fadermördare, lindad halsduk. Grå bakgrund. — Olja, 70 × 57 ctm., af Johan Way. Vestmanland-Dala nation. Reproducerad i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Dödsmask af gips. Magasinerad.

Höijer, Josef Otto. F. 1773, professor i grekiska vid Upsala universitet 1815, d. 1833.

Äldre man, midjebild fas t. v., som stöder högra armbågen mot en konsol, sticker venstra handen innanför rocken. Framkammadt brunt gräsprängt hår, ljusblå ögon, små polisonger. Universitetsfrack, fadermördare, lindad halsduk. Han håller en bok i högra handen, en annan ligger på konsolen. Rödbrun bakgrund. Signerad på konsolen: J. Way Gothlandus pinxit 1833. — Olja, 86 × 76 ctm., af Johan Way. Gottlands nation. Graverad af Ruckman.

Höpken, Anders Johan v. F. 1712, riksråd 1746, kanslipresident 1752—61, kansler för Upsala universitet 1760—64, greve 1762, d. 1789.

Bröstbild fas t. v., hvit peruk, blå ögon. Rådsherremantel med serafimerkrachan, hvit dräkt, om halsen nordstjärneorden, öfver axlarna serafimerkedjan, hvit lindad halsduk och krås. Blågrå bakgrund. På baksidan står: And. Joh. L. B. von Höpken senator reg. præs. r. cancell. academiæ Ups. cancell. eques o. o. r. ætatis 50 1761. — Olja, 70 × 55 ctm. Universitetshuset. Litografi af J. Cardon.

Hörberg, Pehr. F. 1746, målare, d. 1816.

Medelålders man, bröstbild fas t. h., med uppkammadt hår. Signerad nederst till venster: P H (i monogram). — Pennteckning, 17,6 × 24 ctm., af Pehr Hörberg. Universitetsbiblioteket.

UPSALA UNIVERSITET.

M. HALLMAN.

JOHAN IHRE.

Ihre, Johan. F. 1707, professor i Upsala 1737, adlad 1757, d. 1780.

Bröstdbild fas t. v., hvit peruk, blå ögon. Grå rock med nordstjärnan, hvit väst, lindad halsduk och krås, öfver venstra axeln blått draperi. Olivfärgad bakgrund. På baksidan stå namn och titlar samt: Till Östgötha nation i Upsala skänkt år 1772 af des ledamot Magn. Hallman studiosus. — Olja, 68 × 50 ctm., af Magnus Hallman. Östgöta nation.

Repliker af porträttet, med samma storlek, finnas på universitetshuset och på Sörmland-Nerkes nation. Den på universitetshuset har på bakgrunden följande inskrift: Johan Ihre cancelieråd, riddare, professor skytteanus. Född 1707. Död 1780. Har samlat siu sine företrädares portraits, hvilcka jämte dess egit honom till äminnelse och till skyttiske lärosalens prydnad dit skänktes af hans efterlämnade maka. Alla hafva the i sin tid lofflige varit, och medan de lefde, högtakade och efter sig left ett ärligit namn. Syr 44: v. 7. 8. Reproducerad i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Iser, Mathias. F. 1645, kyrkoherde vid Storkyrkan i Stockholm 1681, biskop i Vesterås 1711, d. 1725.

Se Johannes Brodinus n:o 2.

Jedeur, Thomas. F. 1739, lektor i Vesterås 1770, domprost därstädes 1809, d. 1815.

Bröstdbild fas t. v., hvit peruk, blågrå ögon, prestdräkt med nordstjärnan. Mörk bakgrund. På baksidan står: Thomas Jedeur S. Th. Doctor Archipræp Aros. nat 1739 † 1815. På spänramen står: Efter von Breda, cop. af Brusewitz. — Olja, 37 × 32 ctm., kopia af Gustaf Henrik Brusewitz efter Carl Fredrik von Breda. Vestmanland-Dala nation.

Johan III. F. 1537, kung i Sverige 1568, d. 1592.

Bröstdbild fas t. h., hög svart hatt med briljantkedja och hvit plym, svart dräkt med gula snörmakerier, pipkrage, om halsen medaljong i svart band. Bakgrund: himmel i målad oval prydd med kronor, palm- och lagerkvistar. På baksidan står: R. I. 3. Orig. — Olja, 88 × 76 ctm. Deponerad af Konstmuseet på Östgöta nation. Stjernelds donation.

Midjebild fas t. h., håller i högra handen sina handskar, håller den venstra i sidan. Lik föregående men med kappa, om halsen guldsmycke med röda och blå stenar, värja i svart guldstickadt gehäng, pipmanchetter. Mörkgrön bakgrund med draperi på venstra sidan. — Olja, 116 × 88 ctm. Universitetshuset. Gåfva 1668 af Magnus Gabriel De la Gardie.

Johan Albert, prins af Sverige och Polen. F. 1612, ärkebiskop af Krakau, kardinal, d. 1634.

Medelålders man med hög ansiktsfärg, bröstdbild fas t. h., med brunt lockigt hår, bruna ögon och mycket små mustacher. Röd fyrkantig mössa och röd dräkt, nervikt fyrkantig hvit krage, briljantkors i guldkedja om halsen. Bakgrund brun gardin, till höger vapen, öfverst står: Joannes Albertus princ. Pol. et cardin. Nat 1612 Ob. 1634. På baksidan: Laureus pinx. — Olja 60 × 51 ctm., kopia af Alexander Lauréus. Deposition af Konstmuseet på Östgöta nation. Stjernelds donation.

Johan Kasimir, prins af Sverige och Polen. F. 1609, kung i Polen 1648, nedlade kronan 1668, d. 1672.

Bröstdbild fas t. v., svart hår, benadt i midten och nedkammadt på båda axlarna, på hvardera sidan om ansiktet är en del af håret flätadt i en fläta, som slutar med en svart tofs, bruna ögon, svarta mustacher och pipskägg. Blå dräkt med hvita broderier, stor fyrkantig hvit nervikt spetskantad krage, gyllene skinnets

kedja. Blågrön bakgrund. På baksidan står: Johannes Casimirus princeps Poloniae & Sveciae. — Olja, 53 × 47 ctm. Deposition af Konstmuseet på Östgöta nation. Stjernelds donation. Kopia efter Gripsholmsporträttet n:o 1270.

Josefina, prinsessa af Leuchtenburg. F. 1807, förmäld 1823 med kronprins Oskar af Sverige, drottning 1844, d. 1876.

Drottningen står tillsammans med prinsessan Eugenie på en slottsterrass, prinsessan stöder venstra handen på drottningens högra axel och håller i den högra en uppslagen bok. Båda äro knäfigurer. Drottningen har håret kammadt i bucklor öfver öronen, perlkrona, mörkviolett uringad klädning med halflånga ärmor, svart hermelinskappa, som hon håller tillsammans med högra handen, perlhalsband, perlsmycke vid bröstet och tre armband. Prinsessan har håret i kanonlockar, hvit uringad klädning med halfkorta ärmor, tyllschal öfver högra armen, om halsen guldkors i svart band, om högra armen blått armband. Bakgrund till höger utsikt öfver en balustrad, till venster slottsfasad, i oval inramning. Signerad nederst: M. Röhl del 1846. — Teckning i färgade kriter med akvarellsättning, 44 × 35 ctm., af Maria Christina Röhl. Universitetsbiblioteket.

Julinsköld, *Pehr*. F. 1712, räntmästare vid Upsala universitet 1738, adlad 1762, d. 1768.

Medelålders man med rundt jovialiskt ansikte, bröstbild fas t. v., med hvit peruk, blå ögon, grå rock, hvit blommig väst, lindad halsduk, öfver ryggen och högra armen blått draperi. Blågrå bakgrund. — Olja, 71 × 56 ctm., af Magnus Hallman. Deponerad af Konstmuseet på Östgöta nation.

Replik; på baksidan står: P. Julinsköld; 73 × 54 ctm. Universitetshuset.

Replik, öfverst till höger står: P. Julinsköld aul. r. int. quæst acæ Ups. Nat 1712 denat 1768. 71 × 56 ctm. Vestmanland-Dala nation.

Jungblad, *Bengt*. F. 1749, teologie doktor; prost i Sorunda, d. 1834.

Äldre man, bröstbild nästan profil t. v. med hvitt hår, små hvita polisonger, svart kalott, blågrå ögon, prestdräkt med kapp, nervikt krage, prestkrage och nordstjärneorden. Han håller en bok i venstra handen. Brungrön bakgrund. — Olja, 63 × 53 ctm. Vestgöta nation.

Järta, *Hans*. F. 1774, statssekreterare 1809, landshöfding i Falun 1812, riksarkivarie 1837, d. 1847.

Bröstbild fas t. v. med mörkt gråsprängdt hår, blågrå ögon, svart rock med nordstjärneordens krachan, svart väst med uppstående krage, fadermördare, lindad hvit halsduk, om halsen nordstjärnan, öfver axlarna svart slängkappa med sidenfoder och sammetskrage. Bakgrund mörk olivfärgad. Signerad till venster: J. G. Sandberg 1843. — Olja, 78 × 58 ctm., af Johan Gustaf Sandberg. Vestmanland-Dala nation. Reproducerad i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Järta, *Karl Thomas*. F. 1812, lektor i Vesterås 1827, skytteans professor i Upsala 1839, d. 1841.

Bröstbild fas t. v. med svart hår, mörka ögon, svart dräkt, fadermördare, svart halsduk. Mörk bakgrund. — Olja, 74 × 61 ctm., af H. Liljebjörn. Vestmanland-Dala nation. Litograferad af Cardon.

Karin Månsdotter. F. 1550, gift 1567 med konung Erik XIV, d. 1612.

Bröstbild fas t. h. med perlhufva på det ljusbruna håret, blå ögon, stor rund pipkrage, vid halsen ett kors, grå svartbroderad dräkt med uppskurna ärmor och gula underärmor, om halsen kors med perlkedja, öfver axlarna

UPSALA UNIVERSITET.

C. SCHRÖDER.

KARL XI.

dubbel guldkedja. Mörkgrå bakgrund. På baksidan står E XIII f. — Miniatur 7 × 5,3 ctm. Konstmuseet. Stjernelds donation.

Karl IX. F. 1550, kung i Sverige 1600, d. 1611.

Äldre man, midjebild fas t. v., hållande kommandostaf i högra handen och stödjande den venstra på sin hjälm. Han är skallig och har en hårlock lagd utmed härfastet, en annan midt öfver hjässan, stålgrå mustacher och pipskäg. Rustning, blått axelskärp med guldspetsar, fyrkantig nervikt krage, på högra handen gul kraghandske, svart guldkantadt gehäng. Till venster hjälm med gula och blå plymer på bord med röd duk. Mörk bakgrund. — Olja, 117 × 87 ctm. Universitetshuset. Gåfva 1668 af Magnus Gabriel de la Gardie.

Karl X Gustaf. F. 1622, kung i Sverige 1654, d. 1660.

Ung man, höftbild fas t. h., stöder högra armen mot sin hvitplymagerade hjälm, den venstra handen i sidan. Harnesk, hvarunder gult kyller, fyrkantig nervikt krage, blå fältbindel öfver venstra axeln, framstickande vida pösiga skjort-ärmar, värja i svart guldkantadt gehäng, kommandostaf i högra handen. Bakgrund himmel sedd öfver en balustrad, till höger pelare. — Olja, 120 × 99 ctm., kopia efter Sebastian Bourdon. Sörmland-Nerkes nation. Orginalet på Gripsholm (N:o 415).

Bröstbild t. v. i rustning, mantel fäst på högra axeln med ett rundt spänne, lindad halsduk. — Marmorbyst, 88 ctm. hög. Universitetshuset. Gåfva 1738 af drottning Ulrika Eleonora till universitetsbiblioteket. (Mscr UB. Arkiv E. 7. sid. 146).

Midjebild fas t. v., stödjande högra handen på kommandostafven, den venstra i sidan, i romersk fantasirustning och guldhjälm, draperad öfver venstra axeln i blå mantel, som på den högra är fäst med ett briljantspänne. Bakgrund: himmel med till venster framskyntande fanor. — Olja, 116 × 86 ctm. Universitetshuset.

Karl XI. F. 1655, kung i Sverige 1660, d. 1697.

Helfigur, stående fas t. h., med högra handen i sidan, den venstra stödd på värfästet. Svart allongeperuk, guldinlagdt harnesk, därunder gul lifrock kantad med guld- och silverbroderier, blå kronströdd hermelmantel kantad med guld- och silverbroderi och sammanhållen öfver bröstet med ett briljantspänne, vit lindad halsduk, spetsmanchetter, om lifvet fältbindel af guld- och silfverspetsar, hvita knäbyxor, hvita strumpor, hvita skor med röda klackar, värja med briljanteradt guldfäste i guld- och silfverstickadt gehäng. Till venster bord med röd guldfransad sammetsduk, hvarpå hjälm med hvita plymer och röd guldkantad kudde med regalierna. Bakgrund: rödt och brungult sammetsdraperi kantadt med ett bredt guldbroderi, till venster landskap. Golfvet, som höjer sig två trappsteg från tafans nederkant, är täckt med en orientalisk matta. Nederst till höger står: Gifvet af konung Carl XI till prins Carls gouverneur kongl. rådet m. m. grefve Nils Gyldenstolpe. — Olja, 247 × 175 ctm., af David Klöcker Ehrenstrahl. Universitetshuset. Stjernelds donation.

Knäfigur fas t. v., stödande sig på högra armen och med den venstra handen i sidan. Svart allongeperuk, silfvertygsdräkt, blå kronströdd hermelmantel, sammanhållen vid halsen med ett briljantsmycke, värja med briljanteradt fäste i silfvertygsgehäng, sammanhållet af ett briljantspänne. Bakgrund: rödt draperi. — Olja, 116 × 86 ctm. Universitetshuset.

Midjebild t. v., med allongeperuk, sammanhållen i nacken af en rosett, rustning med lagerpydda axelstycken, draperi öfver venstra armen och bröstet med en flik på högra axeln, om halsen halsduk. Signerad på venstra armens afskrifning: Caspar Schröder fecit Stockholm a:o 1695. — Marmorbyst, 83 ctm. hög, af Caspar Schröder. Universitetshuset. Inköpt af universitetsbiblioteket från konstnären 1700 för 1200 dlr kmt. (Mscr. UB. Arkiv E. 3 sid. 57.)

Förslag till en ryttarstaty. Den unge konungen till häst i romersk kostym stöder med högra handen den långa kommandostafven mot benet och ser åt

venster; på hög piedestal. — Två pennteckningar, en tagen framifrån, 98 × 67 ctm., den andra från högra sidan, 132 × 80 ctm. Universitetsbiblioteket.

Karl XII. F. 1682, kung i Sverige 1697, d. 1718.

Midjebild, kroppen i profil t. v., sedd något bakifrån; han ser öfver högra axeln mot åskådaren och håller högra handen i sidan. Brun allongeperuk, harnesk, gul lifrock, hvit halsduk. Mörk bakgrund. — Olja, 78 × 65 ctm., af David Klöker Ehrenstrahl. Konstmuseet.

Höftbild fas t. v., med kommandostaf i högra handen, stödjande den venstra på värfästet. Tjockt uppstruket hår, rustning, blå kronströdd guldkantad hermelinsmantel, sammanhållen öfver bröstet med ett briljantsmycke, om midjan gul fältbindel, värja i gult gehäng. Rödbrun bakgrund. Olja, 116 × 66 ctm. Universitetshuset.

Helfigur, stående fas t. v., stöder venstra handen på värjan och pekar med den högra bakåt. Uppstruket hår, kal hjessa. Blå uniformsrock med gula knappar, hvarunder gul lifrock, svart halsduk, värja i gult gehäng, gula handskar, höga kragstöflar med sporrar. I bakgrunden belägrad fästning. — Olja, 202 × 138 ctm., från David v. Kraffts atelier. Universitetshuset. Hahr n:o 41.

En kopia i bröstbild af Kraffts Lundatyp af Karl XII, tillhör Gestrike-Helsinges nation.

Bröstbild fas t. h., med bar hals. — Bronserad gipsmedaljong, 59 ctm. hög. Magasinerad.

Dödsmask i tre exemplar. Magasinerade.

Karl XIII. F. 1748, kung i Sverige 1809, d. 1818.

Ung man, bröstbild t. h. med tillbakakammadt hår, sammanhållet i nacken af en rosett, rustning, hermelinsmantel med serafimerkrachan öfver venstra axeln och bröstet, serafimerband, lindad halsduk, hvaröfver liten nervikt krage. — Gipsbyst på rund plint, 71 ctm. hög, af Johan Tobias Sergel. Magasinerad. Se Göthe: Sergells porträttbyster.

Medelålders man, bröstbild nästan profil t. v., med venstra handen stucken innanför rocken. Grått hår, små grå polisonger, mörkblå uniform med silversnören och högt uppstående grå pelskrage, serafimerband och krachan, om halsen svärdsorden, svart spännhalsduk. Bakgrund: landskap. — Olja, 67 × 58 ctm., af Carl Fredrik v. Breda. Universitetshuset. Sander n:o 78.

Äldre man, bröstbild t. v., med uppstruket hår sammanhållet af en nackrosett, nedliggande spetskantad krage, hermelinsmantel med serafimerkrachan och svärdsordenssvärd öfver venstra axeln, serafimerband, om halsen Karl XIII:s orden och gyllene skinnnet. — Gipsbyst på fyrkantig plint, 61 ctm. hög, af Erik Gustaf Göthe. Magasinerad. På Haga slott finnes ett exemplar i marmor.

Karl XIV Johan. F. 1762, kung i Sverige 1818, d. 1844.

Medelålders man, bröstbild t. h., i rustning med serafimerband och krachan, bar hals, nervikt krage, under hvilken en löst knuten halsduk. Signerad på högra armens afskärning: Bosio F. — Bronsbyst på rund plint, 76 ctm. hög, af Frans Joseph Bosio. Universitetsbiblioteket. En replik finnes på Sko.

Knäfigur fas t. h.; stödjande högra handen på ett bord, den venstra på värfästet. Generalsyrkut, svart spännhalsduk och fadermördare, serafimerband på bröstet, serafimerkrachan med svärd, Karl XIII:s ordens klädeskors, svärds-, vasa- och Nordstjärneordnarna, om halsen Karl XII:s orden. Till höger bord med röd duk, hvarpå krona och spira. Grå bakgrund med rödt draperi till höger. — Olja, 133 × 110 ctm., af Fredrik Westin. Universitetshuset. Gåfva 1854 af änkedrottning Desideria.

Bröstbild t. h. i draperi, fäst på högra axeln med ett smycke. — Gipsbyst på fyrkantig plint, 79 ctm. hög. Universitetshuset.

UPSALA UNIVERSITET.

C. F. V. BREDA.

KARL XIII.

Bröstbild profil t. h. i draperi, fästadt på högra axeln med rundt smycke. Signerad nederst: H. Meschelson fecit 1817. — Gipsmedaljong med upphöjd kant, 65 ctm. i diameter, af H. Meschelson. Magasinerad.

Äldre man, bröstbild t. v., i draperi, fäst på högra axeln med ett rundt smycke. — Marmorbyst på framtill rundad plint, 124 ctm. hög. Universitetsbiblioteket. Ett exemplar i gips på rund plint är magasineradt.

Karl XV. F. 1826, kung i Sverige 1859, d. 1872.

Bröstbild t. v. i husaruniform med serafimer- och St Olofsordens krachaner, serafimerband och kappa på högra axeln. — Bronserad gipsbyst på rund plint, 86 ctm. hög, af Johan Peter Molin. Universitetshuset.

Karl August, prins af Augustenborg. F. 1768, svensk tronföljare 1809, d. 1810.

Bröstbild, profil t. v. — Klippt silhuett, 12 × 7 ctm. Universitetsbiblioteket.

Karl Fredrik, hertig af Holstein-Gottorp. F. 1700, d. 1739.

Pojke, höftbild fas t. v., med mörk allongeperuk, blå ögon, blå uniform med guldsnören och hvitt foder, lindad halsduk med spetsändar, spetsmanchetter. Till höger ett lejon, mörk bakgrund. På baksidan står C. XI. R. S. — Olja, 81 × 63 ctm. Studentkåren.

Katarina, prinsessa af Sverige, f. 1584, gift 1615 med pfalz-grefven Johan Kasimir, d. 1638.

Ung dam, bröstbild fas t. h., med askblondt i midten benadt öfver öronen nedkammadt hår, blå ögon, pärlsmycke i håret, päronformiga pärlor i öronen, pärlband om halsen. Svart blommig klädning med fyrkantig uringning, hvar öfver det rynkade och med svart spets kantade linnen sticker fram; kring uringningen nervikt spets, öfver axlarna perlband, vid bröstet briljantsmycke. Olivfärgad bakgrund. Öfverst till höger står: Den högborne furstinnan fröken Catharina Wasa, Konung Carl 9 dotter, sedermera gift med phaltzgreffe Jan Casimir till Zweibrüchen. — Olja, 68 × 53 ctm., kopia efter Erik Utterhjelm's miniatyr på Gripsholm (n:o 457). Deposition från Konstmuseet på Östgöta nation.

Kaunitz, Soldat.

Helfigur, stående fas t. h. med korta mustacher och venstra handen i sidan. Under står: 66 Kaunitz vid Lif. — Pennteckning, 23,5 × 16,4 ctm., af Carl Stefan Bennet. Universitetsbiblioteket.

Keckman, Lisa. Gift med apotekaren Johan Julin i Åbo. (Sacklen i Sveriges apotekarehistoria uppger att J. varit gift med Albertina Karlberg).

Bröstbild, profil t. h. med stor hårklädsel och spetsigt uringad klädning kantad med chiffons. På baksidan står: Lisa Keckman. Gift med apotekare Julin i Åbo. — Bläckteckning, 11,9 × 9,5 ctm. Universitetsbiblioteket.

Kellgren, Johan Henrik. F. 1751, skald, d. 1795.

Bröstbild profil t. v. med långt lockigt hår. Signerad; Sergell f. — Bronserad gipsmedaljong med upphöjd kant, 64 ctm. hög, af Johan Tobias Sergel. Universitetshuset. Se Göthe: Sergells porträttmedaljonger.

Kirstenius, Petrus. F. 1577 i Breslau, medicine professor i Upsala 1636, d. 1640.

Bröstbild fas t. v. med gulbrunt hår, blå ögon, långa bruna mustacher och långt spadformigt helskägg, svart dräkt, fyrkantig nervikt spetskantad krage. Grå bakgrund i målad oval. I hörnen står: Petrus Kirstenius drott. Christ. hofmed.

och prof. med. i Upsala. Född i Breslau 1577, död i Upsala 1640. — Olja 67 × 53 ctm. Universitetshuset.

Klingenstierna, Samuel. F. 1698, professor i matematik vid Upsala universitet 1728, d. 1765.

Brösbild fas t. v. med vit peruk, blå ögon, brunröd rock, vit lindad halsduk, rött draperi öfver högra axeln och bröstet. Mörk bakgrund. På baksidan står: Samuel Klingenstierna. — Olja, 80 × 62 ctm. Observatoriet.

Medelålders man, brösbild fas t. h. med vit peruk, blå ögon, blå rock med Nordstjärnan i knapphållet, vit väst, lindad vit halsduk och krås. Bakgrund: himmel. På baksidan står: Samuel Klingenstierna. Pinxit Stockholmiae in octob. 1773 Magn. Hallman. — Olja, 66 × 50 ctm., af Magnus Hallman. Universitetshuset.

Brösbild profil t. v. i mössa. På baksidan står: Stats secr. v. Klingenstierna. — Klippt silhuett, 11,2 × 9,5 ctm. Universitetsbiblioteket.

Knös, Anders Erik. F. 1801, professor i teologi vid Upsala universitet 1835, d. 1862.

Äldre man, brösbild fas t. v., med blek ansiktsfärg, uppnäsa, grått hår, blå ögon, små grå polisonger, prestdräkt med kappa, fadermördare och prestkrage, nordstjärneorden. Grågul bakgrund, till venster kolonn på hvars bas signaturen: Stever 1852. — Olja, 65 × 57 ctm., af E. Stever. Vestgöta nation.

Kolmodin, Olof. F. 1766, professor skytteanus vid Upsala universitet 1805, d. 1838.

Medelålders man, brösbild fas t. h., med venstra handen stucken innaför rocken, mörkt något oordnad hår, blå ögon, svart svensk dräkt med uppstående krage, kappa öfver venstra armen, vit lindad halsduk och krås. Olivfärgad bakgrund. — Olja, 76 × 61 ctm., af Pehr Krafft d. y. Universitetshuset.

Äldre man, brösbild fas t. v., med grått öfver öronen nedkammadt hår, blå ögon, hög ansiktsfärg, svart dräkt med nordstjärnan i knapphållet, fadermördare, vit lindad halsduk. — Olja, 59 × 52 ctm. Vestgöta nation.

Kraus, Joseph Martin. F. i Tyskland 1756, svensk kapellmästare 1781, d. 1792.

Ung man, brösbild profil t. v. Under står: Craus. Directeur de l'Orckost du Roi. — Målad silhuett, 21,4 × 17,2 ctm. Universitetsbiblioteket.

Kristina. F. 1626, drottning i Sverige 1632, nedlägger kronan 1654, d. 1689.

Höfbild fas t. v. med håret i lockar öfver öronen och krona på nacken, vit sidenklädning besatt med gula och blå snörmakerier, blå rosetter och pärlor, pösärmar och djup rund uringning. Vid bröstet briljantsmycke med tre pärlkläppar, om högra armen svart armband med briljant, på högra ringfingeret briljantring, i venstra handen solfäder. Bakgrund palatsinteriör. — Olja, 116 × 86 ctm. Universitetshuset. Gåfva 1668 af Magnus Gabriel De la Gardie.

Brösbild fas t. v. med håret i lockar öfver öronen, om halsen perlband, blågrå klädning med djup rund uringning kring hvilken en gul nedliggande kant, öfver venstra axeln blått kronströdt draperi, i bröstet smycke med hängande päronformig pärla. Bakgrund mörkt olivfärgad. — Olja, rund, 59 ctm. i diameter, utskuren ur en större duk. Konstmuseet. Stjernelds donation.

Som äldre, brösbild, kroppen i profil t. h.; hon ser öfver sin venstra axel mot åskådaren. Håret benadt i midten och hängande i lockar ned på ryggen, röd klädning med stor rund uringning kantad med mörkbrunt pelsverk. Svart bakgrund i målad oval. — Olja på trä, 69 × 56 ctm., af Abraham Wuchters. Konst-

UPSALA UNIVERSITETS KONSTMUSEUM.

A. WUCHTERS.

KRISTINA.

museet. Hårds donation. Gravyr af A. Haelwegh, reproduceradt i Wrangel: Svenskt Pantheon.

Kröningsvärd, Karl Gustaf. F. 1786, länsnotarie i Falun 1813, d. 1859; historisk samlare.

Brösbild fas t. v. med svart knollrigt hår, blå ögon, grön uniform med fransade guldepoletter, uppstående krage och guldknappar med Dala-vapnet, fadermördare, hvit lindad halsduk. Gulgrön bakgrund. På baksidan står: Karl Gustaf Kröningsvärd. — Olja, 51 × 42 ctm. Vestmanland-Dala nation.

Kylberg, Lars Wilhelm. F. 1798, löjtnant vid Värmlands fältjägare 1821, kaptens afsked 1823, d. 1865; godsegare, konstnär.

Brösbild profil t. v. med lockigt hår, fadermördare och lindad halsduk. Under står: Kylberg, kapt. Rit. af O. Wallgren. — Pennteckning, 14,7 × 11,2 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Königsmark, Maria Aurora. F. 1660, abbedissa i Quedlinburg 1700, d. 1728.

Brösbild fas t. h. med svart krusadt hår, hängande i lockar ner på ryggen, stora mörkblå ögon, gul klädning med djup rundad spetskantad urringning, korta uppskurna spetskantade ärmor sammanhållna af tre agraffer, vid bröstet smycke med tre päronformiga pärlor, öfver ryggen och högra axeln rödt draperi. Mörkgrå bakgrund i målad oval. — Olja, 106 × 86 ctm., af David Klöcker Ehrenstrahl. Konstmuseet. Hårds donation. Replik på Sko.

Laurelius, Olaus. F. 1585, professor vid Upsala universitet 1621, biskop i Vesterås 1647, d. 1670.

Se Johannes Brodinus, n:o 8.

Leopold, Karl Gustaf. F. 1756, skald, d. 1829.

Brösbild profil t. v. med på ryggen nedhängande hår och bar hals. Bronserad gipsmedaljong, 64 ctm. i diameter, af Johan Tobias Sergel. Universitetshuset. Annat hvitt exemplar, signeradt Sergel 1805, är magasinertadt. Se Göthe: Sergels porträttmedaljonger.

Gammal man, brösbild fas t. v., med grått framkammadt hår, grå ögon, grå polisonger, svart rock med nordstjärneordens krachan, svart väst med uppstående krage, hvit lindad halsduk, nordstjärneorden om halsen. Gråbrun bakgrund. Signerad t. h. J. G. Sandberg 1832. — Olja, 29 × 25 ctm., af Johan Gustaf Sandberg. Konstmuseet. Reproducerad i Sandberg och Cardon: Galleri af svenska lärde.

Lewenhaupt, Charles Emil. F. 1691, general 1740, halshuggen 1743.

Brösbild, kroppen i profil t. v.; han ser öfver högra axeln mot åskådaren, Bakåtkammadt grått hår, bruna ögon, stor näsa. Rödfodradt harnesk, gult kyller. i halsen sticker skjortlinningen fram, öfver venstra axeln och ryggen blå gulkantad rödfodrad mantel. Bakgrund himmel. På baksidan står: Den olycklige generalen greve Lejonhufvud. Halshuggen 1743. — Olja, 46 × 36 ctm., af Johan Henrik Scheffel. Konstmuseet. Repliker på Riddarhuset (höftbild) och Gripsholm (n:o 1020). Reproducerad i Salmsson: Svenska konungar.

Lidén, Johan Henrik. F. 1741, professors titel 1776, d. 1793; litteraturhistoriker och bibliograf.

Ung man, brösbild fas t. v., med grå peruk, blå rock och hvit väst båda med guldknappar, hvit lindad halsduk, spetskrås. Grågrön bakgrund. På baksidan står: Johan Hindrich Lidén, Professor vid kongl. academien i Lund. Född år 1741 uti Linköping, magister i Upsala 1764, hist. adjunct i Lund 1770, pro-

fessor därstädes 1776, död 17—. Målåd af Magn. Hallman Societ. Reg. Scient. adscriptus. — Olja, 58 × 47 ctm., af Magnus Hallman. Universitetsbiblioteket.

Bröstbild fas t. h.; han ligger till sängs klädd i nattskjorta och nattmössa, håller med venstra handen en näsduk på täcket. I högra handen en bok. Mörk bakgrund. — Olja, 55 × 76 ctm., af Pehr Hörberg. Universitetshuset.

Replik af föregående. På baksidan står: Professoren J. H. Lidén. Född i Linköping d. 6 Januari 1741. Afmålåd på sin 21-åriga sjuksäng i Norrköping d. 31 Junii 1792 af Pehr Hörberg, blef död i Norrköping d. 23 April 1793. — Olja, 49 × 68 ctm., af Pehr Hörberg. Östgöta nation. Två andra repliker finnas på Gripsholm (n:o 804, 1646). Graverad af J. F. Martin.

Liffers, Caspar. Notarius publicus.

Bröstbild profil t. h., håret sammanknutet i nacken med en rosett, hög lindad halsduk, som går upp på hakan, krås. Under står: Caspar Liffers. Kongl. Notarius Publicus. Af Anton Ulrik Berndes. — Pennteckning, 11,8 × 12,5 ctm., af Anton Ulrik Berndes. Universitetsbiblioteket.

Liljeblad, Samuel. F. 1761, professor i praktisk ekonomi vid Upsala universitet 1802, d. 1815; botanist.

Bröstbild fas t. v., sitter i en rödklädd stol och skrifer med en gåspenna i en bok, som han stöder med venstra handen. Askfärgadt framkammadt hår, blå ögon, svart dräkt med universitetskrage, lindad halsduk, fadermördare, krås. Blågrön bakgrund. — Olja, 75 × 59 ctm. Östgöta nation.

Lillieblad, Gustaf Peringer. F. 1651, professor i österländska språk vid Upsala universitet 1681, adlad 1693, kgl. hofbibliotekarie 1703, d. 1710.

Bröstbild fas t. h, med svart allongeperuk, mörkgrå ögon, brun mantel med gråblått foder, hvit lindad halsduk med nedhängande ändar. Mörk bakgrund i målåd oval. Öfverst står: Gustaf Peringer Liljeblad vart linguarum orientalium professor i Upsala 1681 den 5 Januarii, vart adlader 1693 den 3 Junii, sedan kong. secreterare, censor librorum 1695 och hofbibliotecarius, är födder i Strängnäs 1641 6 Martii, dödde i Stockholm 1710 den 5 Januarii. — Olja, 82 × 69 ctm., af Christoffer Thomas. Universitetshuset. Replik i Nationalmuseum.

Lindblom, Jakob Axelsson. F. 1746, professor skytteanus vid Upsala universitet 1781, biskop i Linköping 1786, ärkebiskop 1805, d. 1819.

Medelålders man, midjebild fas t. v., med pudrad peruk, blå ögon, svart svensk dräkt med kappa, rödt skärp, nervikt spetskrage och krås. På baksidan står; Prof. reg. 1779 d. 12 Jun. prof. skytt. 1781 d. 7 Febr. ep. Linc. 1786 d. 14 Dec. — Olja, 74 × 59 ctm., af Johan Ahlberg. Universitetshuset.

Replik af föregående, utan inskrift, 88 × 73 ctm. Östgöta nation.

Gammal man, bröstbild profil t. v., med grått hår nedkammadt på nacken, kal hjässa täckt af svart kalott, blå ögon. Svart prestdräkt med nervikt krage och prestkrage, om halsen nordstjärneorden, ärkebiskopskors och serafimerorden, serafimerkrachan på kappan. Blågrå bakgrund. Olja, 69 × 58 ctm. Östgöta nation.

Linde, Lorenz von der. F. 1610, major vid lifgardet, riksråd 1651, friherre s. å., fältmarskalk 1665, d. 1670.

Knäfigur sittande fas t. v. i romersk fantasikostym, stödande sig med högra armen mot en mur och hållande med högra handen kommandostafven, venstra handen i sidan. Mörkbrunt i pannan framkammadt och på axlarna nerkammadt hår, blå ögon, rödbruna smala mustacher och litet pipskägg. Harnesk, röd mantel

fästad på högra axeln, till armbågen nakna armar, orangefärgad lifrock besatt med guldband, orangefärgade trikåer. Bakgrund himmel, t. v. en kolonn.

Lindström, Carl. F. 1801, målare, d. 1831.

Bröstbild profil t. h. med knollrigt hår, uppstående krage och stor knuten halsduksrosett. Under står: Lindström, artist. Död i Neapel 1831. Rit. af O. Wallgren. — Pennteckning, 14,6 × 10,9 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Linman, Lovisa Ulrika. F. 1798, d. 1864, gift 1:0 med bagaren Joh. Henr. Ritou; 2:0 med kanslisten C. F. Molitor.

Bröstbild profil t. v. med håret uppsatt i flåtor på nacken, djupt uringad klädning med skärp under bröstet. Under står: Fru Ritou f. Lenman. Rit. af O. Wallgren. — Pennteckning, 15,2 × 11,3 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Bröstbild fas t. h. med djupt uringad klädning. Under står: Enkefru Ritou f. Lenman. Rit. af O. Wallgren. — Pennteckning, 15,4 × 11,2 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Linné, Carl v. F. 1707, professor i medicin vid Upsala universitet 1741, adlad 1762, d. 1778; botanist.

Ung man som håller en linnéa i högra handen, midjebild fas t. v., med brunt kortklippt hår och bruna ögon. Han är klädd i lappdräkt: blå blus med uppstående rödkantad krage, sammanhållen i halsen af röda med tofsar slutande snören, om lifvet af ett läderbälte, i hvilket en mängd saker hänga, skinnkantade ärmor, på hufvudet rund svart mössa, t. v. trolltrumma. Brun bakgrund. — Olja, 115 × 81 ctm. Kopia efter Martin Hoffman. Universitetshuset. Stålstick af J. Wolf i Svea 1878.

Medelålders man, midjebild fas t. v., som stöder högra armen mot ett bord och i högra handen håller en linnéa. Hvit peruk, bruna ögon, svart rock med nordstjärnan i knapphållet, svart väst, hvit lindad halsduk, krås vid handleden. Bakgrund klippta, till venster utsikt öfver landskap. Olja, 78 × 65 ctm., kopia efter J. H. Scheffels original på Linnés Hammarby. Graverad af I. M. Preisler.

Gammal man, bröstbild fas t. v., med pudrad peruk, bruna ögon, grön rock och väst med guldknappar, lindad halsduk, krås, nordstjärneorden. Mörk bakgrund. På baksidan stå namn och titlar samt: Afmålad 1774 af Magno Hallman. — Olja, 58 × 47 ctm., af Magnus Hallman. Universitetshuset.

Bröstbild profil t. h. med bar hals och kort hår. På halsens afskärning en linnéa. — Gipsmedaljong utan kant, 46 ctm. i diameter. Universitetshuset.

Samma medaljong men med lagerkrans kring kanten. Smålands nation.

Samma typ, men utan linnéa på halsen och med linneéarankor kring den höga kanten. Terrakottamedaljong. Smålands nation.

Bröstbild t. v. med kortklippt framkammat hår i pelskantadt draperi, fäst på venstra axeln med ett spänne. Signerad bakpå: J. Forslund 1807. — Bronserad gipsbyst på fyrkantig med ordensstjärna och linneéarankor prydd plint, 73 ctm. hög, af Jonas Forslund. Botaniska institutionen. Replik på Smålands nation. Graverad.

Helfigur, sittande på en sten och läsande i en bok som han håller i knäet, lifrock, spetsigt uringad skjorta, krås, spetsmanchetter, draperad i en slängkappa, skor med spännen. Signerad bakpå: N B Rom 1827. — Marmorstaty i kroppsstorlek af Johan Niklas Byström. Botaniska institutionen.

Helfigur, modell till statyen i Humlegården. — Gipsstatyett, 51 ctm. hög, af Carl Gustaf Qvarnström.

Linné, Carl v. d. y. F. 1741, professor i Upsala 1763, d. 1783.

Ung man, bröstbild fas t. h., med pudradt hår, svenska svarta och röda dräkten med kappa öfver högra axeln, lindad halsduk, spetskrås. Bakgrund brunt draperi, till venster landskap. Signerad nederst till höger: Forsslund. På baksidan står: C. v. Linné den yngre. — Olja, 71 × 64 ctm., af Jonas Forsslund. Universitetshuset.

Loccenius, Johan. F. 1598 i Holstein, professor vid Upsala universitet i historia 1627, i juridik 1634, bibliotekarie 1648, d. 1677.

Bröstbild fas t. v. med brunt gråsprängdt på axlarna nedkammadt hår, svart kalott, gråbruna ögon, små grå mustacher och mycket litet grått pipskägg. Svart dräkt med kappa på ryggen och stor nervikt fyrkantig hvit krage. Mörk bakgrund i målad oval. — Olja, 82 × 70 ctm., af Erich Jetske. Universitetsbiblioteket. Inköpt 1699 af konstnären för 18 dlr. kmt. (Mscr. UB. Arkiv E 3 fol. 41).

Replik i hvars öfre högra hörn står: Joh. Loccenius. Olja, 78 × 62 ctm. Universitetshuset. Gravyr af okänd mästare, reproducerad i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Lovisa, prinsessa af Nederländerna. F. 1828, gift 1850 med kronprins Karl (XV) af Sverige, drottning 1859, d. 1871.

Som ung, bröstbild i fas, med håret benadt i midten och uppsatt i en knut i nacken, diadem, klädning med djup rund uringning, kronströdd hermelmantel öfver venstra axeln. — Gipsbyst, 82 ctm. hög, på rund plint. Magasinerad.

Lovisa Ulrika, prinsessa af Preussen. F. 1720, förmäld 1744 med Sveriges tronföljare Adolf Fredrik, drottning i Sverige 1751, d. 1782.

Knäfigur fas t. v., som Aurora, sittande på ett moln, hvaremot hon stöder högra armen. Pudradt hår med diadem, pärlsnören och röda sidenband, en lock ligger fram på venstra axeln, hvit sidenklädning med djup uringning kantad med pärlor, halfkorta ärmor med tyllkrås, guldbälte med blå sten kring hvilket är knutet ett rött sidenband, öfver knäna blå kronströdd mantel. Bakgrund himmel. — Olja, 100 × 79 ctm., kopia af Jakob Björk (?) efter Latinville. Universitetshuset. Gyllenborgska donationen. Kopia på Gripsholm (n:o 652). Gravyr af R. Gaillard reproducerad i Wrangel: Svenskt Pantheon.

Bröstbild fas t. h., pudradt hår med diadem och perlband, en lock ligger på högra axeln, hvit klädning besatt med pärlor och briljanter, rund uringning kantad af en hvit spets, spetsärmor, blå kronströdd hermelmantel öfver högra axeln, ryggen och venstra armen, fäst till venster på bröstet med en agraff af rubin, briljanter och pärlor, Bakgrund himmel. — Pastell, 70 × 53 ctm., af Gustaf Lundberg. Konstmuseet.

Kopia i mindre format af föregående. På baksidan står: Drottning Lovisa Ulrica. Esquisse af d. ä. Pasch. Fullkomligt likt Hennes M:t. — Olja, 47 × 37 ctm., antagligen af Jacob Björk. Konstmuseet. Stjernelds donation.

Bröstbild profil t. v. med håret upplagdt i lockar på sidan och nedfallande på ryggen och venstra axeln, om halsen tredubbelt perlband, broderad klädning med djup rund uringning, kronströdd hermelmantel. — Terrakottamedaljong, 11 ctm. i diameter, af Daniel Fehrman. Konstmuseet.

Bröstbild fas t. v., håller med venstra handen i sin mantel, pudradt hår med en stor agraff på venstra sidan och en lock på högra axeln, mörkblå ögon, briljanthalsband, röd guldkantad klädning med hvit guldbroderad isättning och en rad juvelsmycken, djup fyrkantig uringning nedom hvilken en spets, halfärmor med krås och stora hvita guldbroderade rosetter, öfver ryggen röd kronströdd hermelmantel. Bakgrund himmel. Signerad på baksidan: Biörck copie. — Olja, 72 × 55 ctm., kopia efter Gustaf Lundberg af Jacob Björk. Universitetshuset. Stjernelds donation.

Brösbild t. h. med högt uppkammadt hår uppsatt i bucklor i nacken och hjässan, en lång lock ligger på venstra axeln. en kortare på den högra, rund spetskantad urringning, fichy öfver axlarna knuten i bröstet. — Bronserad gipsbyst på rund plint, 75 ctm. hög, af Johan Tobias Sergel. Universitetshuset.

Brösbild fas t. h. med pudradt hår, hvarpå en vit framtill med en röd rosett prydd mössa knuten öfver bröstet med en svart spets, röd klädning med spetsig spetskantad urringning, om halsen kors i svart band. Blågrå bakgrund. — Miniatur, 1,9 × 2,2 ctm., kopia efter Jonas Forslund, insatt i samma ram som ett porträtt af Sophia Albertina. Konstmuseet. Originalet i nationalmuseum.

Lüdeke, Christoffer Wilhelm. F. 1737 i Tyskland, kyrkoherde i Magdeburg 1768, pastor vid Tyska församlingen i Stockholm 1773, d. 1803; litteraturhistoriker.

Brösbild profil t. h. — Klippt silhuett, 10 × 8,8 ctm. Universitetsbiblioteket.

Lundblad, Sven. F. 1776, teologie professor vid Upsala universitet 1814, biskop i Skara 1829, d. 1837.

Brösbild fas t. v. med mörkbrunt framkammadt hår, blågrå ögon, svart prästräkt med uppstående krage och prästkrage, biskopskors, nordstjärneorden. Mörk bakgrund. — Olja, 62 × 54 ctm. Vestgöta nation.

Lundqvist, Anders. F. 1803, historiemålare och litograf, d. 1853.

Brösbild profil t. h. med knollrigt hår, fademördare och lindad halsduk, knuten i rosett med långa ändar. Under står: A. Lundquist, artist. Rit. af O. Wallgren — Pennteckning, 15 × 11 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Mallet, Fredrik. F. 1728, astronomie observator vid Upsala universitet 1757, professor i matematik 1773, d. 1797.

Brösbild fas t. v. med vit peruk, mörkviolett rock, vit brokadväst, lindad vit halsduk, krås, blå mantel draperad öfver venstra axeln och bröstet. På baksidan står Mallet. — Olja, 78 × 62 ctm. Observatoriet.

Malmberg, Petrus. F. 1653, öfverhofpredikant 1704, biskop i Vesterås 1708, d. 1710.

Se Johannes Brodinus n:o 1.

Malmqvist, Axel Magnus. F. 1796, målare, d. 1853.

Brösbild profil t. h. med håret uppkammadt i tupé, fademördare, lindad halsduk. Under står: Al Magnus Malmquist, artist. Född i Ask, på därhus i Malmö. Signerad till höger: Rit. af O. Wallgren — Blyertsteckning, 14,9 × 11,1 ctm., af O. Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Malmstén, Carl Johan. F. 1814, professor i matematik vid Upsala universitet 1842, statsråd 1859, landshöfding i Mariestad 1866, d. 1886.

Knäfigur sittande fas t. v., stöder högra armen mot ett bord, med hvitt hår benadt på högra sidan, blå ögon, glasögon, svart frack med vetenskapsakademiens krage, vasaordens och dannebrogens kraschaner, vasaordens band öfver den hvita västen, nervikt krage, vit halsduk, guldringar på venstra handens ringfinger. Till höger brunt skulpterad bord, hvarpå ligger två böcker. Mörk bakgrund. Signerad till venster J. P. Södermark pinxit 1835. — Olja, 120 × 95 ctm., af Johan Peter Södermark. Vestgöta nation.

Malmström, Bernhard Elis. F. 1816, professor i estetik vid Upsala universitet 1856, d. 1865; skald.

Upsala univers. sv. porträttsaml.

Brösbild fas t. h. med brunt på venstra sidan benadt hår, ljusblå ögon; ljusbrunt helskägg, svart till halsen knäppt rock med liten rund nervikt sammetskrage, uppstående vit krage, lindad svart halsduk. Gulbrun bakgrund. — Olja, 80 × 64 ctm. Sörmland-Nerkes nation.

Mandelberg, Johan Edvard. F. 1731, professor vid konstakademien i Köpenhamn 1763, d. 1786.

Brösbild fas t. h. i atelierkostym. — Svart- och vitkriteteckning, 18,5 × 15 ctm. Universitetsbiblioteket.

Margareta Erikdotter (Vase). Gift 1) 1515 med riksrådet Joachim Brahe, 2) 1525 med grefve Johan von der Hoiija, d. 1536.

Midjebild fas t. h. med hopknäppta händer, gult hår upplagdt i flätor, blå ögon. Rund svart hatt kantad med hvita plymer och ett gult och blått hakband, brun klädning med svarta och gula broderier sammanhållen om lifvet af ett svart bälte med guldspänne och urringad från axlarna ned till bältet, så att det veckade höghalsade lintyget, som upptill slutar i en liten pipkrage, synes; om halsen en krage af guld med pärlor och stenar, en femdubbel kedja af guldtrådar med ett rundt smycke af pärlor och röda stenar och en dubbel kedja af guldlänkar, i hvilken fyra ringar äro fästade. Öfverst till höger fyrdeladt vapen, i första och fjärde fältena svarta björnramar i gult fält, de andra och tredje fälten äro delade i två, af hvilka det öfversta har två röda bjälkar i hvitt fält, det undre är gironeradt blått och silfver, öfverst till venster vapen med sammanbundna svarta nedhängande vingar i gult fält; på hvardera sidan fyra under hvarandra ställda vapen: till höger 1) svart vase i gult fält, 2) silfverlind i blått fält, 3) tre svarta sjöblad i gult fält, 4) två blå bjälkar i gult fält; till venster 1) två hvita snedbjälkar från höger i rött fält, 2) rött djurhufvud med utsträckt tunga i gult fält, 3) blå kil från höger i hvitt fält och 4) röd kil från venster i hvitt fält. Mellan de öfversta vapnen står: Gamle Konungh Gustaf den stores syster. Öfverst till höger står: Fångin i Köpenhamn i Blåtornet och i Westgöthabulret. Inhämtade den Saxiska prinsessan. Dogh uti Rewell A:o 1537. Öfverst i venstra hörnet står: Imago nobilissime pie ac venerose dne domine Margarete filie nobilitatis ac æquitatis aurati Erici Johannis que sub honesto titulo vixit Riboholm et depicta est hæc memoria anno etc. 1528. Mörk bakgrund. På baksidan står: Margareta Ericsdotter, konung Gustaf I:s syster; är här målad med sina mäppers vapen: det regerande grefliga Hoiija-Bruchhausen och det Braheska samt hennes 8 anors vapen, å fädernet: Wase, Krummedyk, Gamle Sture och Bielke; å modernet: Ekaslågten, Pinnov, Baner och Gren. Hon dog 1537. — Olja, 99 × 80 ctm. Konstmuseet. Stjerneldska donationen. Enligt katalogen öfver Stjernelds samling är det en »gammal copia efter alfrescomålningen på Rydboholm». Möjligen är denna »alfrescomålning» identisk med Gripscholmsporträttet n:o 451.

Maria Eufrosyne, prinsessa af Pfalz-Zweibrücken. F. 1625, förmäld 1647 med Magnus Gabriel de la Gardie, d. 1687.

Medelålders något korpulent dam, brösbild fas t. v., med mörkt hår uppsatt i en med perband inlindad knut i nacken och ordnad i lockar framtill längs hårfästet och med lockar nedfallande på rygg och axlar, bruna ögon, i örönen päronformiga pärlor, om halsen pärlband, hals och axlar bara, klädningen är ej utmålad. Röd bakgrund. — Olja, 47 × 41 ctm., af David Klöcker Ehrenstrahl. Konstmuseet. Hårdska donationen.

Marklin, Gabriel. F. 1777, amanuens vid Upsala universitetens naturhistoriska museum 1825, d. 1857; samlare.

Gammal gubbe hållande en bok, midjebild fas t. h., med magert ansikte, stor krokig näsa och tandlös mun, kal hjässa täckt af en svart kalott, i nacken långt hvitt hår. hvita polisonger, svart rock med doktorskrage, hvitt skjortbröst, vit lindad halsduk. Grågrön bakgrund. — Olja, 45 × 42 ctm. Norrlands nation. Reproducerad i Ill. tidning 1857, n:o 42.

UPSALA UNIVERSITETS KONSTMUSEUM. D. K. EHRENSTRAHL.

MARIA EUFROSYNE.

Massman, J. F. Guldsmed.

Karrikatyr, helfigur stående profil t. h. med ett glas i högra handen och en käpp under venstra armen, brun syrtut med blå näsduk hängande ut ur bakfickan, blå byxor. — Akvarell, 18 × 8 ctm. Universitetsbiblioteket.

Melanderhjelm, Daniel. F. 1726, professor i astronomi vid Upsala universitet 1761, adlad 1778, d. 1810.

Bröstbild fas t. v. med pudrad peruk, mörkblå rock med nordstjärneorden, röd väst. Mörk bakgrund. På baksidan stå namn och titlar samt: Pictus anno 1797. E. M. — Olja, 65 × 54 ctm. möjligen af Fredrik Erik Martin. Observatoriet.

Replik af föregående. På baksidan står: D. Melanderhjelm. — Olja, 77 × 59 ctm. Universitetshuset.

Messenius, Johannes. F. 1579, professor i juridik och politik vid Upsala universitet 1609, assessor i Svea hofrätt 1614, dömd till lifstids fängelse för landsförräderi 1616, d. 1636; historieskrifvare och dramatisk författare.

Bröstbild fas t. v. med ljusbrunt i midten benadt hår, ljusblå ögon, tunna gula mustacher och hakskägg, svart dräkt med vitt utvikt fyrkantig spetskantad krage. Mörk bakgrund. — Olja, 53 × 43 ctm. Universitetshuset. Stjernelds donation. Kopia efter Gripsholmsporträttet n:o 928, reproduceradt i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Mesterton, Carl Benedikt. F. 1826, professor i kirurgi vid Upsala universitet 1857, d. 1889.

Bröstbild fas t. v. med mörkt gråsprängdt hår benadt på venstra sidan, blå ögon, glasögon, universitetsfrack med nordstjärneorden, veckadt skjortbröst med guldknappar, nervikt krage, vitt halsduk. Signerad till venster: Am. Lindegren 1871. — Olja, 75 × 59 ctm., af Amalia Lindegren. Upplands nation.

Bröstbild fas t. v. med mörkt gråsprängdt uppstruket hår, blå ögon, glasögon, mörk hvardagsdräkt, nervikt krage, svart halsduk, guldklockkedja. Blågrå bakgrund. Signerad öfverst till höger: Wilh. Lagerholm 1892. — Olja, 77 × 66 ctm. af Wilhelmina Lagerholm. Universitetshuset.

Bröstbild profil t. v. med uppstruket hår och hvardagsdräkt. Under en lagerkvist. Signerad nederst till höger: A. Lindberg. — Fyrkantig gipsrelief med de öfre hörnen afrundade, 49 × 37 ctm., af Johan Adolf Lindberg. Universitetshuset och Upplands nation. I brons på Mestertons grafvård på Upsala kyrkogård.

Mesterton, Petter. F. 1671, rådman i Karlshamn, hofsekreterare, d. 1744.

Karrikatyr, helfigur stående profil t. h., mycket korpulent i kort rock och storstöflar. Under står: Mesterton, hofsekreterare. — Pennteckning, 25,2 × 14,9 ctm. Universitetsbiblioteket.

Molin, Lars. F. 1657, professor i teologi vid universitetet i Dorpat 1694, 1:ste teologie professor och domprost i Upsala 1705, d. 1723; politiker.

Bröstbild fas t. v. med grågul allongeperuk, blå ögon, röda gråsprängda mustacher och helskägg, svart dräkt och kappa, nervikt vitt fyrkantig krage. Han håller i högra handen en klocka med kedja. Bakgrunden mörkgrönt draperi och till höger bokhylla. På baksidan står: L. Molin. — Olja, 88 × 69 ctm. Universitetshuset. Fans 1729 på Universitetsbiblioteket.

Murrey, Adolph. F. 1751, professor i anatomi och kemi vid Upsala universitet, d. 1803.

Brösbild fas t. v. med vit peruk, blå ögon, mörkgrå polisonger, brun rock med två rader knappar, vit väst, lindad vit halsduk och krås. Mörk bakgrund. På baksidan står: Adolph Murray. Måladt 1794. N. Hagelberg. — Olja, 59 × 45 ctm., af Nils Klævs Hagelberg. Universitetshuset.

Brösbild fas t. v. med pudrad peruk, blå ögon, små mörka polisonger, blå rock, vit väst, lindad vit halsduk, krås. Mörkt blågrå bakgrund. — Oval pastell, 61 × 53 ctm. Anatomiska institutionen.

Müllern, Brita Eleonora. F. 1749, gift 1765 med bibliotekarien Carl Christoffer Gjörwell, d. 1822.

Brösbild profil t. h. med vågigt utslaget hår. — Målad silhuett, 13,5 × 8,2 ctm. Universitetsbiblioteket.

Mörling, Frederique. Dansös.

Knäfigur fas t. v., dansande med en tamburin, som hon lyfter upp i högra handen, vit klädning med rött skärp och gul slöja, venstra bröstet och armarna bara. Bakgrund landskap. — Oljeskiss på papp, 12 × 10,5 ctm., af Carl Fredrik v. Breda. Konstmuseet. Hårdska donationen. Sander n:o 80. Porträttet har förut gått under Teresa Vandoris namn, men är tydligen en skiss till porträttet n:o 201 hos Sander.

Mörner till Morlanda, Fredrica Hedvig. F. 1732, kammarfröken hos enkedrottning Lovisa Ulrika, d. 1803.

Brösbild profil t. v. i mössa. På baksidan står: Håf Fröken Fred. Mörner. — Klippat silhuett, 10,2 × 12,2 ctm. Universitetsbiblioteket.

Mörner till Morlanda, Karl Gustaf Hjalmar. Grefve, f. 1794, ryttmästares n. h. o. v. 1823, d. 1837; målare.

Brösbild fas t. h. med knollrigt hår, polisonger och mustacher, utvikt vit krage. Under står: H. Mörner. På baksidan står med J. Ways stil: Eskiss till den berömda artisen grefve Hjalmar Mörners porträtt, som målades i Rom af O. J. Södermark och vid dess hemkomst till Stockholm derstädes blef exponerad samt lade grunden till hans framtida rykte såsom Sveriges största porträttmålare. — Laving, 17,8 × 15,2 ctm., af Olof Johan Södermark. Konstmuseet.

Brösbild fas t. h. sittande framför staffliet med palett och penslar i venster hand; brunt vågigt hår benadt på venstra sidan, blå ögon, bruna polisonger och mustacher, guldringar i öronen, svart dräkt, mörk grågrön målarrock med brunviolettt foder och krage, veckadt skjortbröst hopfäst i halsen med en guldknapp, stor utvikt krage. Mörk olivfärgad bakgrund. — Olja, 40 × 33 ctm., självporträtt. Konstmuseet, Beskowska donationen.

Mörner till Tuna, Ludvig. Friherre, f. 1764, biskop i Vexjö 1800, d. 1823.

Brösbild profil t. h. med kalott, små polisonger, prestdräkt, biskopskors och nordstjärnekraschan. — Järnmedaljong, 30 ctm. i diameter. Smålands nation; annat exemplar magasinerad. Gravyr af L. H. Roos i hans: Porträtter af 1823 års riksdagsmän.

Neikter, Jakob Fredrik. F. 1744, bibliotekarie vid Upsala universitetsbibliotek 1783, skytteansk professor 1787, d. 1803.

Midjebild i fas med högra handen stucken innanför rocken, vit peruk, blågrå ögon, svarta svenska dräkten med kappa och violett skärp, lindad halsduk, liten nervikt krage, krås och spetsmanschetter. Gröngul bakgrund. — Olja, 74 × 59 ctm. Universitetshuset. Reproducerad i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Nilsson, Christina. F. 1843, operasångerska, gift 1) 1872 med bankiren Auguste Rouzeaud, 2) 1887 med grefve Casa Miranda.

Brösbild fas t. h. med framåtlutadt hufvud, askgult hår med krusad lugg, blå ögon, örhängen af en blå sten och perlor, blå sammetsklädning med liten hvit uppstående krage och hvit tyllkant kring den spetsiga uringningen, om halsen perlband med hängsmycke af blå sten och perlor. Blå bakgrund. Signerad till höger: B. Valerius 1888. — Pastell, 67 × 58 ctm., af Berta Valerius. Smålands nation. Gåfva 1901 af grefvinnan de Casa Miranda.

Norberg, Mathias. F. 1747, professor i österländska språk och grekiska vid Lunds universitet, d. 1826.

Upsala universitet.

L. Pasch d. y.

Jakob Fredrik Neikter.

Brösbild fas t. v. med grått hår, blå ögon, rödlätt hy, svart rock med nordstjärnan i knapphållet, svart väst med uppstående krage, fadermördare, hvit lindad halsduk. I bakgrunden till höger pelare, till venster utsikt öfver Sofiamoskén. Signerad till venster: P. Kraft Stockh:m 1816. På baksidan står: Professoren vid Lunds academi och cancelirådet Matths Norberg född 1747. Målad af Kraft 1816. — Olja, 59 × 51 ctm., af Pehr Kraft d. y. Universitetshuset. Reproducerad i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Norberg, Samuel. F. 1752, öfverdirektör, d. 1823.

Brösbild fas t. v. med hvitt hår, blå ögon, svart rock, hvit väst och uppstående krage, lindad hvit halsduk, vasaorden om halsen. Mörkgrå bakgrund. På baksidan står: Samuel Norberg. Född den 15 Julii 1752. Död den..... 18.... Stiftare af Stipendium Oscarianum. — Olja, 57 × 46 ctm. Universitetshuset.

Nordencrantz, Anders. F. 1697, adlad 1743, kommerseråd 1747, d. 1772; politiker och nationalekonom.

Äldre man, bröstbild profil t. v. På baksidan står: Comercierådet Norden-
crantz. — Klippt silhuett, 11 × 9,6 ctm. Universitetsbiblioteket.

Nordenflycht, Hedvig Charlotta. F. 1718, gift 1741 med ami-
ralitetspastorn i Karlskrona Jacob Fabricius, d. 1763; författarinna.

Medelålders fetlagd dam, bröstbild fas t. h., med vitpudradt uppkammadt
hår hvori röda blommor, gråblå ögon, dubbelhaka, röd klädning med spetsig
urringning, öfver axlarne en röd spets. Bakgrunden mörkt olivgrå. På baksidan
är fästad en pappersbit, hvarpå står:

Upsala universitet.

Mattias Norberg.

P. Kraft d. y.

Verser öfver Hedvig Charlotta Nordenflycht då poemen kallad Fruntimrens
försvar utkom emot J. J. Rousseau.

Hvem dierfs från denna dag om qvinnors värde tvika

Sen werlden nya rön af Nordens Sapho får.

Hon wisar med sin vers, at båda kön ä lika,

Och wisar med sig sielf, at hon oss öfvergår.

Stockholm år 1762.

Gustaf Fr. Gyllenberg.

Olja, 45 × 39 ctm., af Johan Henrik Scheffel. Konstmuseet. Reproducerad
i Sandberg och Cardon: Galleri af svenska lärde.

UPSALA UNIVERSITETS KONSTMUSEUM.

J. H. SCHEFFEL.

HEDVIG CHARLOTTA NORDENFLYCHT.

Nordenhielm, Anders. F. 1633, professor i praktisk filosofi vid Upsala universitet 1667, i vältalighet 1672, adlad 1687, d. 1694; filolog.

Brösbild fas t. h. med svart allongeperuk, bruna ögon, brun blåfodrad mantel, hvit spetshalsduk med nedhängande ändar. På baksidn står: Expressit lubena vestros mea dextera vultus Ingenii at dotes pingere nulla potest. David Klöker Ehrenstrahl Anno 1693. — Olja, 81 × 65 ctm., af David Klöker Ehrenstrahl. Universitetshuset.

Norrby, Carl Julius. F. 1831, e. o. professor i praktisk teologi vid Upsala universitet 1882.

Gammal man, bröstbild fas t. v., med grått hår benadt på venstra sidan, gråbruna ögon, stort vitt helskägg och hvita mustacher, prestdräkt med prestkrage och nordstjärneorden. Rödbrun bakgrund. Signerad till venster C. G. Holmgren 97. — Olja, 76 × 63 ctm., af Carl Gustaf Holmgren. Gotlands nation.

Nybom. Mamsell.

Ung flicka, midjebild profil t. h. med lockar i pannan och slätkorg med kam i nacken, klädning med skärp under bröstet och fyrkantig urringning kantad med en nedhängande spets. Under står: Mamsell Nybom på Enskede. Fadern gästgivare på Kumla. Signerad nederst till venster: Rit. af O. Wallgren. — Blyertsteckning, 13,4 × 10,6 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Nystrand. Ingeniör.

Brösbild profil t. v. med knollrigt hår, fadermördare, lindad halsduk. Under står: Ingeniör Nystrand. Signerad nederst till höger: Rit. af O. Wallgren. — Blyertsteckning, 15,2 × 11,1 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Obrecht, Elias. F. i Strassburg 1653, professor skytteanus vid Upsala universitet 1682, universitetsbibliotekarie 1694, sekreterare i kanslikollegium 1697, d. 1698.

Brösbild fas t. h. med svart allongeperuk, bruna ögon, gulbrun brokaddräkt, brunt brokaddraperi öfver axlarna. Öfverst till höger står: N:o 5 Elias Obrecht. Mörkgrå bakgrund. — Olja, 78 × 64 ctm. Universitetshuset.

Odhelius, Johan Lorentz. F. 1737, öfverläkare vid Serafimerlasarettet 1772, medicinalråd 1813, d. 1816.

Karrikatyr, helfigur i profil, gående t. v. och stödjande sig på en käpp. Svart hatt, ljusbrun peruk med svart nackrosett, hvit slängkappa, brun rock, gul väst, hvitt krås i bröstet och kring handlederna, svarta knäbyxor, strumpor och skor med stålspännen. Under står: Odhelius. Medicinalråd. — Akvarell, 28,6 × 18,8 ctm. Universitetsbiblioteket.

Odhelius, Katarina Elisabeth. F. 1765, gift med kommerserådet Olof Widegren, d. 1797.

Brösbild profil t. h., hög hårklädsel med blonder, perlhalsband, spetsigt urringad klädning. — Rund blyertsteckning, 12 ctm. i diameter. Universitetsbiblioteket.

Olivecrona, Samuel Rudolf Detlof Knut. F. 1817, professor i allmän lagfarenhet och romersk rätt vid Upsala universitet 1852, justitieråd 1868.

Äldre man, bröstbild fas t. h., med svart hår benadt på venster sida, hvita polisonger och rättarkrans, blå ögon, glasögon. Svart frack med nordstjärneordens kraschan och officerstecknet af Instruction publique, hvit väst, hvaröfver nordstjärnans band, om halsen spanska orden Isabella Catolica, hvitt skjortbröst, uppstående krage, hvit halsduk. Mörk blågrön bakgrund. Signerad öfverst t. v.:

Copia efter H—d Norberg 1882 af E. Olivecrona 1894. — Olja, 74 × 57 ctm., kopia af E. Olivecrona efter Hildegard Norberg. Vermlands nation.

Osbeck, J. J.

Yngling, bröstbild profil t. h. med i nacken lockigt hår. Signerad: Rit. 1791 af Joh. Niclsson. — Blyertssteckning, 15 × 12,4 ctm., af Joh. Niclsson. Universitetsbiblioteket.

Oskar I. F. 1799, kung i Sverige 1844, d. 1859.

Midjebild fas t. v. med små uppvridda mustascher, uniform, draperad i slängkappa. Öfver står: Kronprins Oscar af C. S. Bennet. — Lavering, 13,2 × 12,6 ctm., af Carl Stefan Bennet. Universitetsbiblioteket.

Bröstbild fas t. h. med små uppvridda mustacher och små polisonger, universitetsfrack med serafimerkraschan och Karl XIII:s kors, hvitt skjortbröst, svart lindad halsduk. Grågul bakgrund. — Olja på koppar, 18 × 15 ctm. Konstmuseet.

Höftbild stående fas t. h., stödande högra handen med sina hvita handskar mot en kolonnbas, den venstra på sin sabel, med små uppvridda mustascher, polisonger och pipskägg, generalsuniform med serafimerband och på bröstet fyra kraschaner och malteserkors, om halsen S:t Olofsorden. Bakgrund kolonner, till venster utsikt öfver Gripsholm. Öfverst till venster står: Rätt och Sanning. Signerad nederst till venster: Augusta Åkerlöf copia. — Olja, 129 × 100 ctm., kopia af Augusta Åkerlöf efter F. Westin. Universitetshuset. Gåfva 1874 af drottning Josefina.

Oskar II. F. 1829, kung i Sverige 1872.

Bröstbild t. v. i amiralsuniform, draperad i kappan, om halsen Karl XIII:s orden, på bröstet serafimer- och en annan under kappan nästan dold kraschan. Signerad på baksidan: C. A. Söderman 1879. — Gipsbyst på rund plint, 83 ctm. hög, af Carl August Söderman. Universitetshuset.

Oxenstierna till Korsholm och Wasa, *Bengt*, greve. F. 1623, riksråd 1654, kanslipresident 1680, Upsala universitets kansler 1686, d. 1702.

Bröstbild fas t. h. med grå allongeperuk, blå ögon, vit lindad spetshalsduk med nedhängande ändar, rådsherremantel. Mörk bakgrund i målad oval. Öfver står: Benedictus Oxenstierna com:s & senator r. Sv. obiit a:o 1702 — Olja, 86 × 73 ctm., af Christoffer Thomas. Universitetshuset. Inköpt från konstnären af universitetsbiblioteket 1704 för 36 dlr. (Mscr. UB Arkiv E 3 s. 110.)

Oxenstierna till Södermöre, *Axel*. F. 1583, rikskansler 1612, greve 1645, d. 1654.

Äldre man, bröstbild fas t. v., med grått hår, blå ögon, grå mustascher och hakskägg. Rustning, fältbindel af blått siden kantad med guldspets öfver högra axeln, stor nervikt fyrkantig spetskantad vit krage. Mörk bakgrund. Till venster står: Riks canzleren Axel Oxenstierna. — Olja, 60 × 57 ctm., af Michael Mierevelt. Universitetshuset. Stjernelds donation. Gravyr af Willem Delff, ofta reproducerad.

Gammal man, bröstbild fas t. v. med hvitgult på axlarna nedhängande hår täckt af svart kalott, blå ögon, hvita mustascher och helskägg. Mörkviolett dräkt, lindad vit halsduk, rådsherremantel. Bakgrund mörk oliv inom målad oval. Öfver står: Axel Oxenstierna com:s sen:r r. S. obiit 1654. — Olja, 86 × 73 ctm., af Christoffer Thomas. Universitetshuset. Inköptes 1707 från mästaren af universitetsbiblioteket för 36 dlr kmt. (Mscr. UB Arkiv E 3 sid. 191).

Palmberg, *Laurentius*. F. 1713, teologie professor vid Upsala universitet 1795, domprost 1803, d. 1804.

Medelålders man med venstra handen stucken innanför västen, bröstbild fas t. v., med pudrad peruk, bruna ögon, blå rock, röd väst, lindad vit halsduk, tyllmanschetter. Gråblå bakgrund. — Olja, 69 × 55 ctm. Sörmland-Nerkes nation.

Aldre man, bröstbild fas t. v., med vit peruk, blå ögon, prestdräkt med kapp och stor prestkrage. Mörkgrå bakgrund. På baksidan står: Laurentius Palmberg, domprost i Upsala, född i Strengnäs 1713, död i Upsala 1804. — Olja, 78 × 66 ctm., af Lorenz Pasch d. y. Sörmland-Nerkes nation.

Palmblad, Wilhelm Fredrik. F. 1788, akademisk boktryckare i Upsala 1810, professor i grekiska 1835, d. 1852.

Östgöta nation.

E. Stever.

Vilhelm Fredrik Palmblad.

Gammal man, bröstbild fas t. v., sittande i förgylld rödklädd stol, med hvitt hår benadt på venster sida, blå ögon, hvita polisonger, svart dräkt med sammetskrage, vit lindad halsduk, hvitt skjortbröst, fadermördare. Gråbrun bakgrund. Signerad nederst till venster: Stever 1852. — Olja, 69 × 61 ctm., af E. Stever. Östgöta nation. Reproducerad i Schück och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Palmrot, Andreas. F. 16 .., moralium professor i Pernau 1701, bibliotekarie vid Upsala universitetsbibliotek 1724, d. 1725.

Bröstbild fas t. h. med svart allongeperuk, blå ögon, brunt och blått draperi, lindad vit halsduk med nedhängande spetsändar. Mörk bakgrund. Nederst till venster på ett hvitt upprulladt pappersblad står: Andreas Palmroot. Prof. olim Pernau et deinde bibliothecarius Upsal. — Olja, 87 × 69 ctm., af Christoffer Thomas. Universitetsbiblioteket. Föräradt 1746 af Palmrots enka (Mscr UB.

Arkiv A: 8 sid. 221.). »upputzades» 1746 af Thelott, hvarvid namnet ditmålades (Mscr UB. Arkiv E 7 sid. 334.)

Palmrot, Johannes. F. 1659, professor i österländska språk vid Upsala universitet 1696, i teologi 1705, d. 1727.

Bröstbild fas t. v. med svart lockigt hår nedkammadt på axlarna, blå ögon, svart prestdräkt, stor prestkrage. Mörk bakgrund. — Olja, 81 × 71 ctm. Vestmanland-Dala nation. Graverad af C. Haton.

Pasch, Lorentz d. y. F. 1733, professor vid konstakademien 1773, d. 1805; porträttmålare.

Äldre man med glasögon, helfigur profil t. v., står vid staffliet och målar. Nederst till venster står: Prof. Pasch af Sergel. — Rödkriteteckning, 43,3 × 28,2 ctm., af Johan Tobias Sergel. Universitetsbiblioteket.

Paykull.

Helfigur stående profil t. h. något bakifrån, i uniform. Under står: Paikull Lif reg:ts dragoner af C. S. Bennet. Till venster står: Paykull kom för sent för att ge Benett påskskräcken. — Blyertsteckning, 23,1 × 17,2 ctm., af Carl Stefan Bennet. Universitetsbiblioteket.

Pehr Olsson, Bonde från Kalmar län, bondeståndets talman och Karl XII:s fadder, d. 1692.

Äldre man, stödjande sig med båda händerna på en käpp, helfigur stående fas t. v. med gulbrunt till axlarna nedkammadt hår, blå ögon, stort gulbrunt helskägg och mustascher, svart rock med rödt foder, vida svarta knäbyxor, svarta skor och strumpor, gula kraghandskar, på hufvudet en brun pelsmössa. Palatsinteriör med parkettgolf, till höger en öppen dörr, till venster syns hörnet af en gobelin och därunder står:

På bonde ständerz wängnar
Pähr Olson härrdags kar
Sig ock den nåd tillängnar
Att han tillijka waar
Wittne till printzens doop.
Han kunde sigh wähl schicka
Wähl tahla och wähl dricka
För heela allmogens hoop.

Olja, 45 × 33 ctm., kopia efter David Klöker Ehrenstrahl. Konstmuseet. Gåfva af K. Kurck till A. L. Stjerneld, och af honom till konstmuseet. Originalt på Gripsholm, reproduceradt i Salmson: Svenska konungar.

Peringskiöld, Johan. F. 1654, riksantikvarie 1693, adlad s. ä., d. 1720.

Bröstbild fas t. h. med svart allongeperuk, bruna ögon, gråviolett rock med rödt foder, lindad vit halsduk med långa nedhängande ändar, öfver venstra axeln blått draperi. Mörk olivfärgad bakgrund. — Olja, 75 × 62 ctm., af Christoffer Thomas. Sörmlands nation. Se Hahr: David v. Krafft s. 31.

Petræus, Erik.

 F. 1679, hofrättsråd.

Midjebild fas t. v. med högra handen stödd på ett bord, venstra på bröstet, hvit peruk, blå ögon, svart sammetsrock med ljusblått foder, ljus blommig väst och hvit halsduk, vid handlederna synas skjortlinningarna. Bakgrund: berg med vattenkonster, till venster ett landskap. Under venstra armen Vestmanlands och Dala vapen. På baksidan står: Ericus Petræus, supremi Sueorum dicasterii consiliarius. Natus die XII Martii a:o MDCLXXIX. Lorentz Pasch Pinx. — Olja, 109 × 89 ctm., af Lorentz Pasch d. ä. Deposition från konstmuseet på Östgöta nation.

Piper, Carl. F. 1647, statssekreterare 1689, kgl. råd 1697, grefve 1698, Upsala universitets kansler 1702, tillfångatagen vid Pul-tava, d. i fångenskapen 1716.

Knäfigur sittande fas t. h., håller den högra behandskade handen i sidan, stöder venstra armen mot ett bord, med svart allongeperuk, bruna ögon, mycket små svarta mustascher, lifrock af guld- och silfverbrokad sammanhållen om midjan af värjgehänget, hvit lindad spetshalsduk med nedhängande ändar, spetsmanschetter, rådsherremantel. Bakgrund palatsinteriör med gulbrunt draperi till höger. — Olja, 154 × 115 ctm., kopia efter David Klöker Ehrenstrahl af David v. Krafft. Universitetshuset. Gåfva 1703 af Carl Piper till universitetsbiblioteket (Mscr UB Arkiv A 7). Originalen på Gripsholm (n:o 405). Se Hahr: David v. Krafft n:o 170. Gripsholmsporträttet reproduceradt i Westerberg: Svenska hjältar och riddersmän.

Kopia af föregående i bröstbild. Mörkbrun bakgrund i målad oval. Öfver står: Carl Piper coms senar r. S. ob:t 1716. — Olja, 87 × 73 ctm., kopia af Jan Klopper. Magasinerad. Bestäld af universitetsbiblioteket och betald med 72 dlr. (Mscr. UB. Arkiv E 5 sid. 85).

Piper, Carl Fredrik, grefve. F. 1700, president i kammarkollegiet 1747, d. 1770.

Bröstbild profil t. v. med peruk och krås. På baksidan står: Pres. Gr. C. F. Piper. — Klippt silhuett, 11,2 × 9,5 ctm. Universitetsbiblioteket.

Platen, v. Fru.

Gammal gumma, bröstbild profil t. h. Under står: Fru v. Platen. — Målade silhuett, 12,7 × 9,8 ctm. Universitetsbiblioteket.

Polhem, Christoffer. F. 1661, bergsmekaniker 1690, kommerseråd 1716, adlad s. å., d. 1751; uppfinnare.

Bröstbild fas t. v., stöder venstra armen mot ett postament och gör med den venstra handen en gest; med grått hår täckt af en blå mössa, bruna ögon, blågrå rock med rött foder och krage oknäppt i halsen, där skjortan och den lilla nervikta kragen syns, om halsen nordstjärnan, öfver venstra axeln och ryggen grå mantel med gråblått foder och kraschan. På postamentet passare och matematiska ritningar. Bakgrund: mörk brunröd gardin, till höger bokhylla. På baksidan står: Chr. Polhem gifven till Gottlands nation af O. Glas. Upsala 1872 2/4. På spännramen: Johan Henrik Scheffel 1747 ad vivum pinxit. Kopierad 1870 af J. Way. — Olja, 77 × 63 ctm., kopia efter Johan Henrik Scheffel af Johan Way. Gottlands nation. Originalen i vetenskapsakademien, Stockholm.

Bröstbild fas t. v., visande med venstra handen på sin kraschan, med hvitt hår täckt af en röd mössa, mörkblå ögon, draperad i en röd och blå mantel med nordstjärnekraschan, öppen skjorta, om halsen nordstjärnan. Till venster matematiska ritningar. Mörk bakgrund. — Olja, 68 × 50 ctm. Universitetshuset.

Poppius, Gabriel. F. 1770, justitieråd 1809, statsråd 1833, d. 1856.

Bröstbild profil t. v. med bar hals. Signerad: Sergell 1813. — Gipsmedaljong, 63 ctm. i diameter, af Johan Tobias Sergel. Magasinerad. Se Göthe: Sergels porträttmedaljonger.

Rabe, Stefan. Bonde, Karl XII:s vägvisare vid Narva.

Helfigur fas t. h. med mustascher och helskägg, skinnmössa, skinnjacka, vida byxor och halfstöflar. Han stöder högra handen på en käpp, håller i den venstra en pipa. Under står: Le veritable portrait du paysan de Livonie qui a conduit le Roy de Suede marchant avec son armée par des chemins detournés a travers des bois et des neiges pour sejourner la ville de Narva assiegée par les

Moscovites, sur les quels sa Majesté Suedoise a remporté une grande victoire en 1700 le trente novembre. Ce prince pour reconoitre un aussi grand service a fait donner une pension considerable a ce Levonien. Ce portrait tiré sur celui que le Roy Suede a fait peindre. Signerad nederst till venster: Fecit Ericus Geringius 1723. — Laverad bläckteckning, 32 × 20,5 ctm., kopia af Erik Gerin-
gus. Universitetsbiblioteket. Litografi af E. Pettersson i Magasin för nöje och bildning 1841.

Rabenius, Lars Georg. F. 1771, jurisprudentiæ professor
Upsala 1807, d. 1846.

Brösbild fas t. v. med grått hår blå ögon, grå polisonger, svart rock med nordstjärneorden, väst med uppstående krage, fadermördare, lindad hvit halsduk, krås. Blågrå bakgrund. Signerad t. h. J. G. Sandberg 1830. — Olja, 70 × 61 ctm., af Johan Gustaf Sandberg. Vestmanland-Dala nation.

Rabenius, Johan Ingelsson. F. 1730, juris practices professor i
Upsala 1766, d. 1772.

Ung man, midjebild fas t. h., med hvit peruk, blå nackrosett, grå blåfodrad rock, ärmarna med stora uppslag, blå väst, hvit lindad halsduk och krås, under venstra armen grå trekantig hatt. Bakgrund himmel, till höger ett träd. Signerad på baksidan: I. Stålbom pinx. a:o 1752. — Olja, 80 × 64 ctm., af Johan Stålbom. Universitetshuset. Litografi i Sandberg och Cardon: Utmärkta svenska lärde.

Rapp, Dragon.

Knäfigur profil t. v. i uniform med polisonger och yfviga mustascher, stöd-
jande sig på en stång. Under står: N:o 19 Rapp af C. S. Bennet. — Pennteck-
ning, 20,5 × 13 ctm., af Carl Stefan Bennet. Universitetsbiblioteket.

Regnell, Anders Fredrik. F. 1807, läkare i Brasilien 1840, d.
1884; mecenat.

Brösbild fas t. h. med hvitt hår, blå ögon, hvita polisonger, svart dräkt,
hvitt veckadt skjortbröst, fadermördare, lindad svart halsduk. Rödbrun bakgrund.
— Olja, 74 × 60 ctm. Universitetshuset.

Rettig, Robert.

Äldre man, brösbild fas t. v. med hvitt på venstra sidan benadt hår, hvit
rättarkrans, hvardagsdräkt, uppstående krage, svart halsduk. Signerad nederst till
venster: Öst. — Svartkriteckning, 30 × 25 ctm., af Öst. Gestrike-Helsinge nation.

Reuterholm, Esbjörn Kristian, friherre. F. 1710, kammarherre
1744, riksråd 1765—69 och 1771—72, d. 1773.

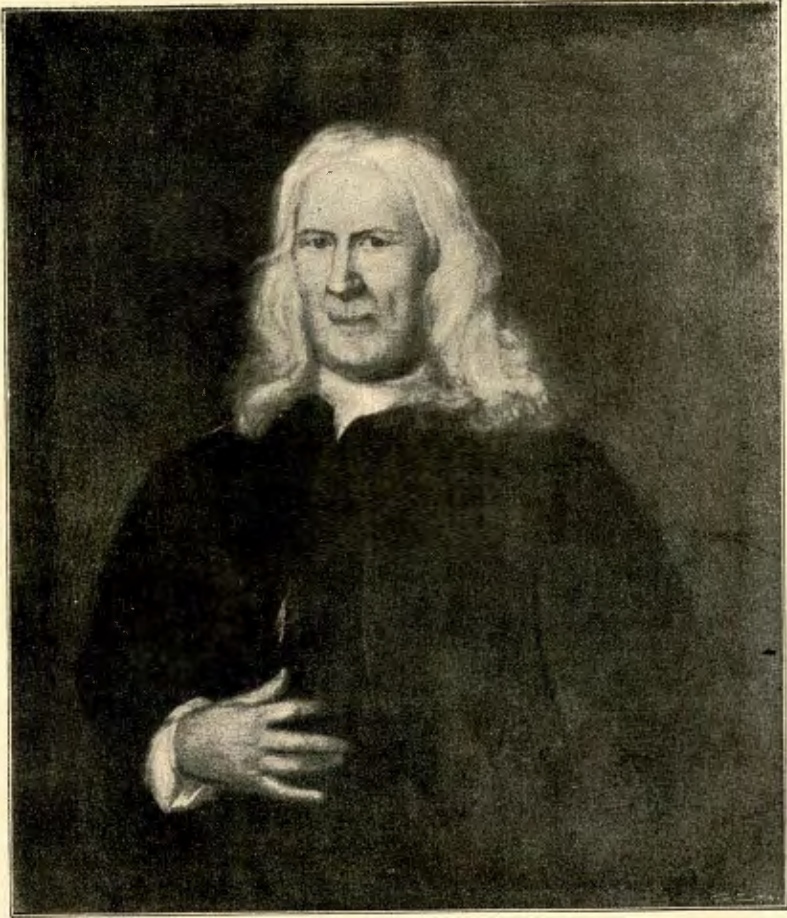
Brösbild profil t. v. med peruk. På baksidan står: Kam. hr bar. Reuter-
holm. — Klippt silhuett, 11,2 × 10 ctm. Universitetsbiblioteket.

Ribbing, Sigurd. F. 1816, professor i teoretisk filosofi vid Up-
sala universitet 1850, d. 1899.

Gammal man, brösbild fas t. v., med hvitt uppstruket hår, blå ögon, glas-
ögon, universitetsfrack med nordstjärnan, hvitt skjortbröst, hvit uppstående krage,
hvitt halsduk. Grågul bakgrund. Signerad nederst till venster: G. U. T. 1872. —
Olja, 72 × 60 ctm., af Gustaf Uno Troili. Vermlands nation.

Richardson, Jacob. F. 1687, assessor i antikvitetsarkivet 1734,
d. 1739.

Brösbild profil t. v. med peruk och mycket krokig näsa, inom oval ram,
på hvilken står: Jacob Richardson. Signerad under: Petrus Gerhardus Gahm

UPSALA UNIVERSITET.

I. D. SCHWARTZ.

BÖRJE ROMMEL.

filialt manu deliniavit d. 13 Maji 1786. — Bläckteckning, 20,2 × 18 ctm., af Pehr Gerhard Gahm. Universitetsbiblioteket.

Risell, Nicolaus. F. 1720, professor i juridik vid Upsala universitet 1761, d. 1789.

Bröstbild fas t. v. med grå peruk, svart nackrosett, mörkblå ögon, svart rock, grön väst, vit lindad halsduk, krås. Bakgrund himmel. — Olja, 63 × 44 ctm. Universitetshuset.

Ritou, Johan. Grosshandlare.

Gosse, profil t. h. med nedliggande spetskrage och snörbesatt jacka. Under står: Joh. Ritou sedan grosshandlare. Signerad nederst t. h.: Rit. af O. Wallgren. — Blyertsteckning, 15,2 × 11 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Roberg, Lars. F. 1664, professor i anatomi och praktisk medicin vid Upsala universitet 1697, d. 1742.

Midjebild fas t. v.; han stöder venstra handen, i hvilken han håller ett instrument, mot en dödskalle. Pudradt hår, blågrå ögon, brun rock, öfver bröstet öppen skjorta med blått band under den nervikta kragen, öfver ryggen och venstra axeln rött draperi. Mörkgrön bakgrund. — Olja, 77 × 62 ctm. Universitetshuset.

Samma porträtt som föregående, men dödskallen ligger på ett bord med böcker. Bakgrunden interiör med grönt draperi. Till höger står: Laur. Roberg. Olja, 79 × 63 ctm. Universitetshuset.

Robsaam, Abraham. F. 1681, brukspatron, d. 1732.

Midjebild fas t. v. med hvitt i midten benadt hår, blå ögon, gråa mustascher och pipskägg, svart dräkt, vit lindad halsduk med nedhängande ändar och svart band om halsen. Mörk bakgrund. Till venster står: Aetatis a:o 1713 d. 9 Januarii pictus a:o 1718. — Olja, 80 × 65 ctm. Universitetshuset.

Rogberg, Carl Georg. F. 1789, professor i pastoralteologi vid Upsala universitet 1831, d. 1834.

Medelålders man, bröstbild fas t. v., med brunt lockigt hår, blå ögon, små ljusa polisonger, prestdräkt med kappa, prestkrage, lindad halsduk, fadermördare. Ljus gulbrun bakgrund. Signerad till venster: J. G. Sandberg 1830. — Olja, 71 × 60 ctm., af Johan Gustaf Sandberg. Smålands nation. Litografi i Sandberg och Cardon: Galleri af svenska lärde.

Rommel, Börje. F. 1644, räntmästare vid Upsala universitet 1693, d. 1726.

Gammal man, midjebild fas t. h., med hvitt i midten benadt på axlarna nedfallande hår, blå ögon, brun rock och väst, vit lindad halsduk. Mörk bakgrund. På baksidan står: Berge Rommel är födder åhr 1644 den 12 Novemb. I. David Schwartz fecit a:o 1725. — Olja, 85 × 70 ctm., af David Schwartz. Universitetshuset.

Rommel, Nils. F. 16—, räntmästare vid Upsala universitet 1733, d. 1754.

Bröstbild fas t. h. med vit allongeperuk, blå ögon, grå blåfordrad rock, vit brokadväst, båda med perlemoknappar, svart hatt under venstra armen, Mörkbrun bakgrund. På baksidan står: Nils Rommel. — Olja, 86 × 71 ctm. Universitetshuset.

Rosén von Rosenstein, Nils. F. 1706, professor i praktisk medicin vid Upsala universitet 1742, adlad 1762, d. 1773.

Medelålders man, bröstbild fas t. v. med pudrad peruk med en lock på venstra axeln, grå ögon, grå rock med nordstjärnan i knapphålet, vit brokadväst, lindad halsduk, krås, blått draperi. Gråblå bakgrund. På baksidan står: Nils Rosén v. Rosenstein. — Olja, 82 × 65 ctm. Göteborgs nation.

Samma porträtt, bakgrunden himmel. På baksidan står: Nicolaus Rosen von Rosenstein nat. d. i Febr. 1706 denat d. 16 Jul. 1773. — Olja, 71 × 57 ctm., Göteborgs nation. Litografi i Sandberg och Cardon: Galleri af svenska lärde.

Rosén v. Rosenstein, Nils. F. 1752, kronprinsens lärare 1784, landshöfding 1795, statssekreterare 1809, d. 1824.

Bröstbild fas t. v. med vit peruk, bruna ögon, gråviolett dräkt med nordstjärneorden, kappa af samma färg på venstra axeln, lindad hvit halsduk, spetskrås. Gulgrön bakgrund. — Olja, 69 × 53 ctm., oval, af Lorentz Pasch d. y. Universitetshuset. Litografi i Sandberg och Cardon: Galleri af svenska lärde.

Bröstbild profil t. v. med vågigt hår och bar hals. Signerad: Sergell 1792. — Gipsmedaljong med upphöjd kant, 65 ctm. i diameter, af Johan Tobias Sergel. Två exemplar magasinerade, ett osigneradt exemplar i universitetshuset. Se Göthe: Sergels porträttmedaljonger.

Äldre man, helfigur profil t. h., håller kappen på ryggen, med svart hatt, pudrad peruk, brun rock med vasakraschan, vit väst, om halsen vasaorden, blågrå strumpor, skor med svarta rosetter. — Akvarell, 23 × 16,5 ctm. Universitetsbiblioteket.

Karrikatyr, gubbe med stor mage, helfigur profil t. h., håller kappen på ryggen, med svart hatt, vit peruk, grå frack med kraschan, lindad halsduk, krås, om halsen vasaorden, vit väst, svarta knäbyxor, hvita strumpor, skor med stålspännan. — Akvarell, 30,2 × 19,4 ctm. Universitetsbiblioteket.

Karrikatyr, gubbe, helfigur profil t. h., håller kappen på ryggen, stor hatt, lång rock med krachan. — Bläckteckning, 18,6 × 12 ctm., af Johan Tobias Sergel. Universitetsbiblioteket.

Rosenadler, Johan Upmark. F. 1664, professor skytteanus vid Upsala universitet 1698, censor librorum 1716, adlad 1719, d. 1743.

Bröstbild fas t. v. med vit peruk, blå ögon, brun rock, vit lindad halsduk med nedhängande ändar, draperad i mörkviolett med gul brokad fodrad mantel. Bakgrund grå vägg, till höger mörkt draperi. Öfverst till höger står: N:o 6 Johan Upmark. — Olja, 79 × 64 ctm. Universitetshuset. Graverad af Meutzel.

Rosengren. Skomakare.

Bröstbild profil t. h. med knollrigt hår, fadermördare och lindad halsduk. Under står: Skomakare Rosengren i Reslöf. Signerad nederst till höger: Rit. af O. Wallgren. — Blyertsteckning, 14,7 × 12 ctm., af Otto Wallgren. Universitetsbiblioteket.

Rosenhane, Schering d. y., friherre. F. 1754, kansliråd 1792, öfverpostdirektör 1812, d. s. å.; historisk författare.

Bröstbild fas t. v. med pudrad peruk, blå ögon, rödlett hy, svarta och röda svenska dräkten, nervikt spetskantad vit krage, nordstjärnan i knapphålet, kappa på högra axeln, mörk bakgrund. Signerad C. F. v. Breda pinx 1801. På baksidan stå namn och titlar samt: Tillhör Upsala Kongl. academie efter friherrinnan Jennings död. — Olja, 86 × 67 ctm., af Carl Fredrik v. Breda. Universitetshuset. Sander N:o 176.

Rothlöben, Johan. F. 1595 i Wittenberg, tysk hofpredikant hos Gustaf II Adolf, kyrkoherde vid tyska församlingen i Stockholm 1624, öfverhofpredikant hos ärkebiskopen af Bremen 1639, superintendent i Hadersleben 1646, d. 1649.

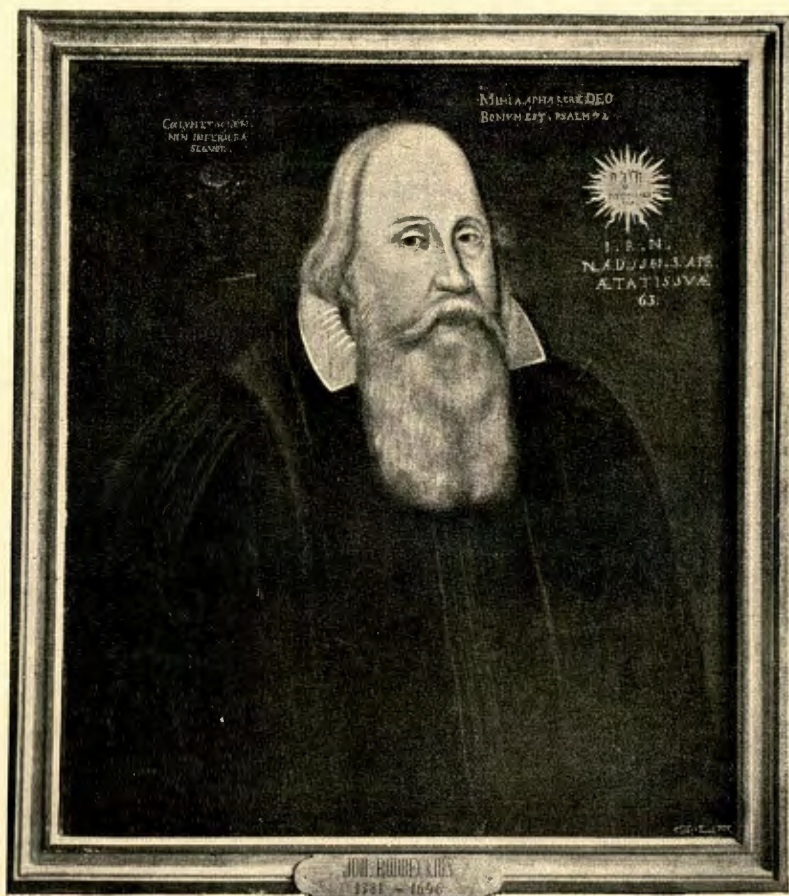

NILS ROSEN. ROSENSTEIN
1752 - 1824

UPSALA UNIVERSITET.

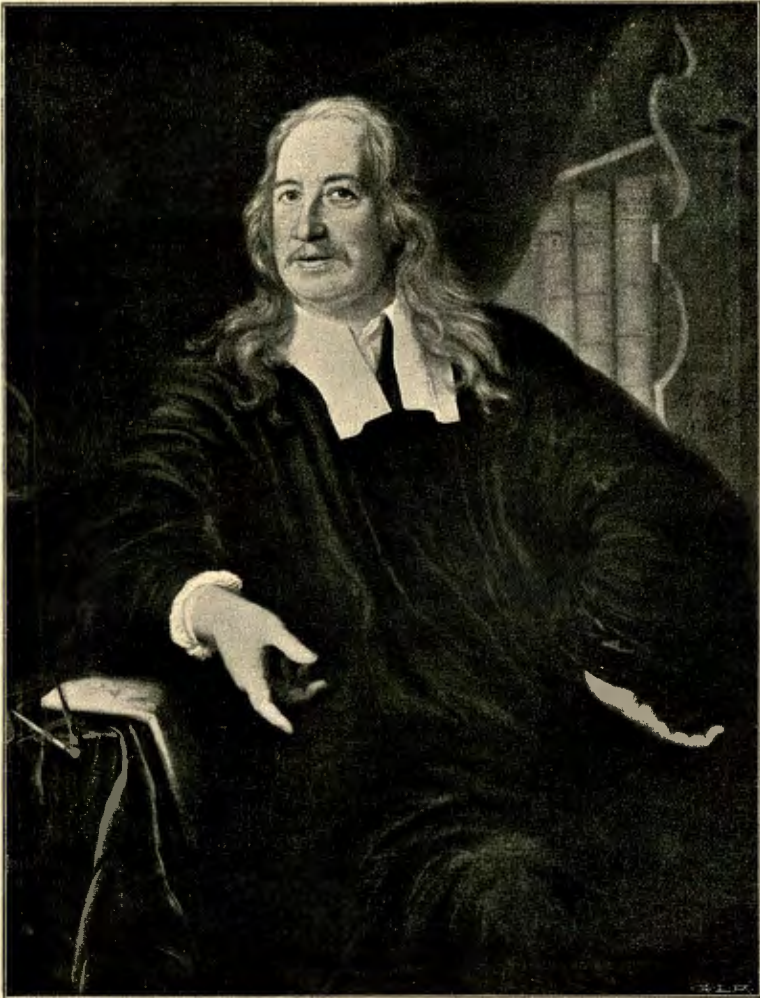
L. PASCH D. Y.

NILS v. ROSENSTEIN.

UPSALA UNIVERSITET.

JOHANNES RUDBECKIUS.

UPSALA UNIVERSITET.

M. MijTENS D. Å.

OLOF RUDBECK D. Å.

Bröstit bild fas t. v. med brunt hår, mörkblå ögon, bruna mustascher och helskägg, svart dräkt, nervikt fyrkantig hvit krage. Mörk bakgrund. Öfverst i venstra hörnet vapen: rödt med svärd väpnadt lejon i guldfält uppstigande ur en silverfästningsmur, hvarpå en stjärna; hjälmprydnad rödt med svärd väpnadt lejon; hjälmtäcke rödt silfver och guld. På baksidan står Johan v. Rothlöben nat. Witenb 1593 denat Hadersleb 1649 Mart. 22. Signerad på baksidan: David Beck. — Olja, 62 × 50 ctm., af David Beck. Konstmuseet.

Rudbeckius, Johannes. F. 1581, professor i Upsala 1604, hofpredikant 1613, biskop i Vesterås 1619, d. 1646.

Gammal man, bröstit bild fas t. v., med kal hjässa, hvitt öfver öronen nedkammadt hår, hvita mustascher och helskägg, svart dräkt och kappa, liten rund nervikt hvit krage. Mörk bakgrund. Till höger en blomma öfver hvilken står: Coelum et solem non inferiora sequor. Öfverst till venster står: Mihi a adhærere Deo bonum est, Psalm 72. Till venster sol i hvilken står: Jehova Justitia nostra. Under solen står: I. R. N. N. A. D. 1581 3 Apr. ætatis suæ 63. På baksidan står: Johannes Rudbeckius episc. Arosiensis. — Olja, 85 × 76 ctm. Universitetshuset. Porträttet fans 1694 på universitetsbiblioteket. (Mscr. UB. Arkiv A 7.) Reproducerad i Schüek och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria.

Kopia af föregående, men utan inskrifter och figurer på bakgrunden. — Olja, 77 × 62 ctm. Vestmanland-Dala nation.

Se Johannes Brodinus n:o 7.

Rudbeck, Nicolaus. F. 1622, biskop i Vesterås 1670, d. 1676.

Se Johannes Brodinus n:o 3.

Rudbeck, Olof d. ä. F. 1630, professor i medicin vid Upsala universitet 1660, d. 1702; naturvetenskapsman, fornforskare, ingenjör.

Äldre man, knäfigur sittande fas t. v., stöder högra armen på ett bord, den venstra handen i sidan och gör med högra handen en gest. Grått på axlarna nedkammadt hår, grå mustascher, gråblå ögon, svart dräkt, draperad i svart kappa, oknäppt fyrkantig nerliggande krage. Till höger bord med röd duk, på hvilket ett anatomiskt manuskript, passare, vinkelmått och glob. I bakgrunden till höger gulrött draperi, till venster bokhylla, på hvars sida är målad i rund omkrets: simmande fisk öfver hvilken tre gula blommor skjuta upp; omskrift: Coelum et solem, non inferiora sequor. Signerad på bokhyllan: M. Mijdens fecit a:o 1696. På baksidan står: Hoc grati animi monumentum qualecunque, effigiem nempe clariss. polyhistoris Olai Rudbeckii ob multifaria ejus in me officia ac merita bibliothæcæ Upsal. dedicare voluit Urb. Hiærne. — Olja, 128 × 99 ctm., af Martin Mijdens d. ä. Universitetshuset. Reproducerad i Schüek och Warburg: Ill. svensk litteraturhistoria; Ord och bild 1897; Kruse: Från den retrospektiva konstutställningen 1898, m. fl.

Kopia af föregående, bröstit bild. — Olja, 84 × 68 ctm., kopierad af Sevén. Vestmanland-Dala nation.

Rudbeck, Olof d. y. F. 1660, professor i medicin och botanik vid Upsala universitet 1692, adlad 1719, d. 1740.

Medelålders man, bröstit bild fas t. v., som stöder högra handen mot en upprest bok med Rudbeckiska vapnet på permen, grå allongeperuk, grå ögon, brun rock och väst, rödt draperi, lindad hvit halsduk med nedhängande ändar, krås om handlederna. Brungrön bakgrund med draperi till höger. Öfverst till venster står: Olof Rudbeck fil. Signerad på baksidan: Joach. Streng pinx 1732. J. Söderlund renov. 1833. — Olja, 81 × 68 ctm., af Johan Joachim Streng. Vestmanland-Dala nation. Gåfva af friherre Th. G. Rudbeck.

Kopia af föregående, utan vapen på boken. — Olja, 80 × 65 ctm., kopierad af J. Söderlund. Universitetshuset. Jfr bref fr. Ekholm till Schröder 1833 ²⁵/₁₀. (Mscr. UB. Arkiv C. 2).

Rudbeckius, Petrus. F. 1625, teologie professor vid Upsala universitet 1663, biskop i Skara 1692, d. 1701.

Äldre man, midjebild fas t. v., som stöder venstra handen på en på ett bord liggande bok, med grått i midten benadt på axlarna nedkammadt hår, blå ögon, grå mustascher och helskägg, svart dräkt och kappa, stor fyrkantig nervikt vit krage, små uppvikta manschetter. Öfverst till venster en sol, hvari står: Sol justitiæ lux mea in tenebris. Till venster står: Aetatis suæ a:o 51 pict. 1677. På bordskanten står: Possidere intelligentiam rubro auro venustius. På baksidan står: Petrus Rudbeckius. Episc. Scarensis. Mörk bakgrund. — Olja, 103 × 77 ctm. Universitetshuset.

Rudenschöld, Karl. F. 1698, minister i Polen 1733, i Berlin 1739, statssekreterare 1747, friherre s. å., riksråd 1761—65, 1769—72. Upsala universitets kansler 1771, d. 1783.

Brösbild fas t. v. med hvit peruk, vit brokaddräkt, rådsherremantel med serafimerkraschan, lindad vit halsduk, spetskrås, om halsen nordstjärneorden och serafimerkedjan. Bakgrund himmel. På baksidan står: C. Rudenschöld. — Olja, 82 × 67 ctm. Universitetshuset.

Runeberg, Johan Ludvig. F. 1804, lektor i Borgå 1837, d. 1877; skald.

Brösbild en fas med kal hjässa. Signerad bakpå: Sjöstrand fecit Borgå 1857 den 8 juni. — Gipsbyst på rund plint, 56 ctm. hög, af Carl Eneas Sjöstrand. Konstmuseet. Reproducerad i Illustrerad tidning 1858 no 32.

Rydellius, Anders. F. 1671, professor vid Lunds universitet 1710, biskop i Lund 1734, d. 1738.

Brösbild fas t. v. med allongeperuk, kalott, prestdräkt med kappa och stor prestkrage inom oval ram, stödd af kråkla, mitra och en bok, på fyrkantig stenpedestal med inskrift: Andreas Rydellius episcopus Scanensis. — Lavyr, 26,5 × 20,3 ctm. Universitetsbiblioteket.

Ryden. Soldat.

Äldre man med mustascher och yfvigt helskägg i uniform med hoprullad kappa. På högra armen bär han en yxa. Under står: Ryden. Svea Gardet af C. S. Bennet. — Blyertsteckning, 13 × 20,8 ctm., af Carl Stefan Bennet. Universitetsbiblioteket.

Rydin, Herman Ludvig. F. 1822, professor i statsrätt vid Upsala universitet 1855.

Äldre man, brösbild fas t. h., med hvitt hår, hvita polisonger, blå ögon, svart dräkt med nordstjärnans kraschan och S:t Olofsorden, nervikt krage, vit halsduk, om halsen nordstjärnan. Mörkbrun bakgrund. Signerad öfverst till venster: Hulda Schenson 1894. — Olja, 76 × 65 ctm., af fröken Hulda Schenson. Smålands nation.

Rådberg, Johan Jakob. F. 1783, regementsläkare vid Skaraborgs regemente 1812, vid Upsala regemente 1825, d. 1844.

Brösbild fas t. h. med brunt framkammadt hår, mörkblå ögon, läkareuniform, svart lindad halsduk, vasaorden om halsen. Mörk bakgrund. Signerad till höger: P. Krafft 1838. — Olja, 61 × 52 ctm., af Pehr Krafft d. y. Vestgöta nation.

Rålamb, Hans Gustaf, friherre. F. 1716, hofmarskalk 1761, d. 1790.

Brösbild profil t. v. med stångpiska. På baksidan står: Hofmarsk. bar. Hans Rålamb. — Klippat silhuett, 11,2 × 9,7 ctm. Universitetsbiblioteket.

Stockholm 1902. Kungl. Boktryckeriet.